

20.

Q. D. B. V.
DISPVTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA
DE

1778, 11^c

**EFFICACI
MVLIERVVM
INTERCESSIONE,**

QVAM
INDVLTV INCLYTI ICTORVM ORDINIS
PRAESIDE

DN. IVSTO HENNING. BÖHMERO,
IC. COM. PALAT. CAESAR. POTENT. REGI BO-
RVSS. A CONSIL. AVL. ET PROF. IVR. OR-
DIN. h. t. DECANO,

PRO GRADV DOCTORALI

LEGITIME CAPESSENDO
AD DIEM XIV. DECEMBR. MDCCXVIII.
IN AVDITORIO MAIORI
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS.

PVBlicAE ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTET
AVTOR

IOANNES BERNHARDVS REMBOWSKI,
IVDICIORVM VRATISLAV. ADVOCAT. IVRATVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IO. CHRISTIANI GRVNERTI, ACAD. TYPOGR.

4

2

DISPUTATIO IN ALCHEMIA IURIDICA
DE

EFFICACIA

MVLTIPLEX

INTERCESSIO

IN DUCTU INCIPIIT IN FORMA ORDINIS

DE IUSTO HENNING BERNHARDI
IN CONGRUENTIA

PRO GRADU DOCTORALI

IOHANNES BERNHARDUS BERNHARDI

INCIPIIT IN ALCHEMIA IURIDICA

DE IUSTO HENNING BERNHARDI
IN CONGRUENTIA

INCLYTÆ
REIPUBLICÆ VRATISLAVIENSIS

SENATVI SPLENDIDISSIMO

ILLVSTRI DOMINO

PRÆSIDI

MAGNIFICIS GENEROSISSIMIS MAXIME
STRENVIS PRÆNOBILISSIMIS AMPLISSIMIS
ATQVE IVRISCONSULTISSIMIS

DNNN.

SENATORIBVS
SYNDICIS

NEC NON

SECRETARIIS

PATRONIS AC FAVORIBVS SVIS
OMNI
SVBMISSAE AC DEBITAE VENERATIONIS
CVLTV
AETATEM PROSEQVENDIS,

DISPVATIONEM HANC INAVGVRALEM
EA, QVA DECET, HVMILITATE

CONSECRAT AC DEDICAT
IOANNES BERNHARDVS REMBOWSKI.

PROLEGOMENA.

§. I.

Equiorem sexum plu-

rimas apud gentes, potissimum vero Germanos, speciosissimis iurium beneficiis esse munitum, cui libet, BENEDICTI CARPZOVII, MARTINI BENCKENDORFII *de iuribus feminarum*, MELCHIORIS

HAHNII *de iure sexus feminini singulari*, FRIDERICI PRVCKMANNI *de differentiis inter virumque sexum*, WILHELI *de contractibus mulierum*, aliorumque hanc in materiam exarsciata opera, fugitio solum oculo lustranti, luculentissime apparebit.

§. II.

Licet vero illorum accedere nolim sententiae, qui plurima, provida legislatorum sollicitudine, mulieribus indulta priuilegia e republica penitus tollenda arbitrantur; nihilolecius non iniquas sane illorum, penes quos sequum iurisprudenciae iudicium, incurram censuras, si dixerim, coarctandam merito nimis laxam interpretum muliebria priuilegia extendendi libertatem, siquidem hi-

A

par-

partim ex ratione non recte intellecti Brocardici illius famosi, l. 3. ff. de constitut. princip. beneficia principum & fauorabilia latissime esse interpretanda; partim ex studio suscepti argumenti, in eo plurimi esse consueuerunt, quomodo, refragantibus sapissime legum rationibus, fauentia huic sexui legum adiuuamina ad casus plane incongruos extendere possint.

§. III.

Insigne nimis latæ eiusmodi interpretationis specimen sese in materia *fideiussionis* muliebris exserit, ubi autores, in SCtum Velleianum (a) commentati, hoc iuris auxilium, inuita plane Themide, vsque adeo extendunt, ut, cum ex mente legis Romanæ, *presidium fragilitatis deceptæ* esse debeat, iam modo non ex voluntate illorum, *asylum decipientis astutiæ* esse possit.

(a) Pertinet huc etiam LESCHASSERII, Galli, *tractat. de SCti Velleiani renuntiatione*, GALLERATIUS *de renuntiatione*, HERING. *de fideiuss. &c.*

§. IV.

Non defuere equidem nonnulli, qui strenuam operam ad euellendos hos errores & inualiditatem fideiussionum muliebrum intra iustos cancellos coerendam contulerunt: cum vero multa, vteriori indagine dignissima, penitus intacta animaduertamus; materiam hanc de *validis mulierum intercessionibus* commentatione nostra, pro virium modulo, excutere constituimus.

§. V.

Est vero hoc in argumento ille mihi præcipue præfixus finis, ut non tam casus, in quibus mulieres intercedentes se beneficio iuris tumentur, quam, hos, ubi frustra

legum sollicitant præsidia, & firmiter fidem datam liberare coguntur, expendere conntar.

§. VI.

Antequam vero argumento huic pertractando me succingam, non parum inde lucis nobis accessurum confido, si prius in principia, ex quibus fideiussio mulierum partim diiudicari solet, partim diiudicari deberet, & in origines enati apud Romanos inque fora Germanorum recepti *Sc̄ti Velleiani*, inquisiuero natales. Profluent etenim inde sua sponte conclusiones, & satis liquido constabit, quam labili fulcro doctrina de *inualidis mulierum intercessionibus*, multis in casibus innitatur.

CAPVT I.

DE

HISTORIA ET RATIONE
SENATVS CONSVLTI VEL-
LEIANI.

§. I.

Pincipia hæc meditati, primum omnium *ius naturale*, quod merito principem iurisprudentiæ nominaueris basin, occurrit. Ex huius si sanioribus principiis foeminarum fideiussiones diiudicare velis, sunt certe (a) valida, perfecta que inde enascuntur obligationes. Quamuis vero leges civiles obligationem hanc imminuere vel penitus (b) tollere possint; censura tamen virgula isti notandi, qui immutationem talem ex ipsa *æquitate naturali* (c) deducere; frustraneo allaborant conatu.

Quid ius naturale circa intercess. mulier. statuat?

A 2

(a) Cum

Intercess. mulier. iure naturali valida.

(a) Quum enim dictamine sanæ rationis edocti sciamus, quemlibet hominem, qui iudicio præditus est, ex sua conventionione serio inita teneri: quis, quæso, mentis compos de valore intercessionum muliebrium ambigere vellet? cadit enim in illas iudicium & voluntas, huiusque declarandæ liberrima facultas. Conferatur PVFENDORFFIVS *de iure nature & gentium* l. 3. c. 4.

An LL. ciuiles hanc validitatem tollere possint? Negant perperam nonnulli.

(b) Hæc iuris naturalis dispositio an per leges ciuiles immutari possit? quæstio exoritur. Quibus negatiua arri-det, cum CYPRIANO REGNERO *in disput. ad instit. 251. thest.* hunc in modum differunt: Quemlibet hominem teneri ex sua conventionione: hanc esse æternam iuris regulam, & summam cum violatione boni publici violari, nisi contraria reipublicæ salus disuadeat; hanc vero in SCto non dari. Imo nonnulli vsque eo audaciæ progrediuntur, vt cum AMESIO *l. 5. conscient. c. 45. n. 5.* statuere non erubescant: In contra-ctibus, vbi obligatio iuris naturalis inducitur, non posse ius naturale a ciuili abrogari, neque illum, in cuius favorem lex irritum facit contractum, salua conscientia, contra eundem iudice coram agere, aut petere posse, vt declaretur irritus aut nullus, si constet ipsi de veritate.

Affirmatiua verior. Ratio dubitandi. Responso ad illam.

Firmioribus vero affirmatiua suffulcitur fundamentis. Nam licet ius naturale pro lege sumtum non possit directe mutari a lege positua; attamen ius naturale pro potentia moralis & facultate ad normam relata, vel, vt cum GROTIUS loquar, pro attributo personæ sumtum, quale ex contractu in contrahentes redundat, non solummodo per leges posituas augeri, sed & directo tolli ac minui potest, quia est *iuris permissui*, quod neque prohibet neque præcipit. Vid. illustr. DN. THOMASIVS *in fundam. iuris nature & gentium* l. 1. c. 5. §. 64.

Ratio decidendi secunda.

2) Pacta esse seruanda, est iuris naturalis præcipientis; sed, quomodo pacta sint condenda, non est in iure naturali determinatum. Vnde quamprimum homines ex naturali statu

statu in *ciuilem* transire, inque reipublicam coalescere cœperunt, simul etiam animaduertent, ob defectum determinati modi, quomodo sit paciscendum, non commode improba paciscentium fallendi studia refrænari posse, saluam igitur non fore sine legibus positiuis societatem ciuilem. Enata inde *potestas legislatoria*. Sed iam inculcabat eadem ratio, quæ leges condendas suaserat, quomodo reipublicæ nouiter efformatæ ciues, ex arbitrio suo adhuc viuere affluenti, ad obseruationem legum latorum commode adducendi essent, nullumque medium aliud, quam *metus externus*, excogitari poterat. Hic uero cum triplex, uel *pæna*, uel *dammus* in re familiari, uel *frustraneitatis*; prior in obseruandis legibus circa formas contractuum disponentibus non *necessarius*, sed ad delicta, socialitatem directo turbantia, restringendus: secundus, damni nempe in re familiari, quia quilibet contrahentium sibi spe lucri blanditur, non *sufficiens*: tertius uero *frustraneitatis* seu *nullitatis* & *sufficiens* & *necessarius* uidebatur. *Necessarius*: cum aliter finis legis obtineri non posset; *sufficiens*: quippe, non obseruata ea, quam lex præscriperat, forma, contractus neminem contrahentium obligaret, indeque hi inuiti flecterentur, ex legis ciuilibus præscripto, determinatam pacti obseruare formam, si alias se inuicem firmo uinculo obstringere uellent. Cum igitur, ueluti ex his præmissis apparet, ex iuris naturalis dictamine summæ in reipublica potestati permissum, pactis certam præscribere formam; simul inde elucescit, (cum, qui concedit finem, concedat etiam necesse est media ad finem ducentia,) liberum quoque ipsi esse, irritos facere & annullare contractus iure naturali ualidos. Et hoc est, quod dicitur in *l. 6. de l. & l.* ius ciuile non in totum iure naturali inferuire, sed ei aliquid addere, aliquid detraxere.

*Non inique
ius naturale
retinetur.
Contrariatur
Huberus.*

*Errant, qui
dispos. civi-
lem ex ipsa
æquitate na-
tur. deducunt.*

*Horum ar-
gum primum.*

*Respons. pri-
ma.*

*Respons. se-
cunda.*

(c) Licet vero his rationibus inductus existimem, posse leges civiles valorem intercessionum muliebrium tollere; attamen inde VLTRICI HVBERI in *evnomia Romana ad l. 1. ff. de SCto Velleiano* opinioni nullus subscribo, qui plus iusto æquitati SCti Velleiani tribuens, regis Gallix HENRICI M. edictum, quo, vsu legis illius peregrinæ abrogato, intercessiones mulierum ad simplicitatem legum naturalium redactæ sunt, improbat; idem etenim est, ac si ius naturale iniquitatis insimulare vellet. Imo nec illis calculum addo, qui cum B. IOANNE SCHILTERO *ad inslit. l. 3. tit. 21. de fideiuss.* vti & in *praxi iur. Rom. in foro German. exerc. 28. de SCto Velleiano §. 1.* fundamentum legum civilium, fideiussiones mulierum infringentium, ex ipsa æquitate naturali derivare contendunt.

Dicunt equidem 1.) *Natura in sexu agnoscit iudicii differentiam, maturius quippe constantiusque in viris, minus serium, imbecillius & facilius decipi in feminis.* Videatur SCHILTERVS *cit. loco. IDEM exercit. 10. §. 16.* Ast inde (1.) non etincitur, eam esse imbecillitatem iudicii, quæ priuilegium hoc iuris suadeat; sufficit, tantam esse iudicii vim, quam pro pacti qualitate ius naturale exigit. (2.) Imbecillitas hæc iudicii modo *comparatiue* de fœminis respectu virorum dicitur, si vero ex eiusmodi comparatiua imbecillitate æquitas elicienda esset, quid obstat, quo minus ipsissimis aduersariorum verbis dicamus: *Agnoscit natura in viris iuuenibus viginti sex, & senibus quinquaginta annorum iudicii differentiam, maturius quippe constantiusque in viris quinquaginta, minus serium, imbecillius & facilius decipi in viginti sex annorum.* An vero inde naturalis ratio suadet, priores speciali priuilegio esse muniendos?

Si argumenti nostri vim refellere moliaris, dicendo: viros iuuenes sæpe quinquagenarios rerum gerendarum antecellere prudentia; responsio est in promptu. Sæpissime etiam euenit, vt & maior iudicii maturitas ingenique acrimonia

monia in fœminis quam in viris emineat. Vnde, quæto, tot querelæ, sequiorem sexum calliditate infinitis fere interval-
 lis post se masculos relinquere? Huic (3.) addere lubet, si *Respons. ter-
 tia.* imbecillitas hæc æquitatem naturalem induceret, eadem im-
 becillitate in aliis contractibus stante, eadem æquitate fœ-
 minis succurri deberet: sed hoc modo per iniquam certe
 æquitatem a iure contractuum excluderentur. Regerunt
 equidem illi: In fideiussionibus ideo leges civiles annullare
 valorem, quia in his damnum non prævident, in aliis vero
 contractibus, v. g. in donatione, statim sentiunt: *l. 3. ff. de
 Scto Vellei.* Verum enim vero neque hæc ratio, ut in illa ac-
 quiescam, mihi sufficiens esse videtur. Dantur enim & alii
 contractus, mutuuum, commodatum &c. vbi itidem ex im-
 prouiso & post facto emergens sentiunt damnum, & tamen
 omnes vnanimi profitentur consensu, ipsa æquitate natura-
 li iubente, firmissime fœminas ex omnibus, excepta fideius-
 sione, contractibus obligari.

Confugiunt 2.) *ad l. 1. D. de fideiuss.* æquitatem natura-
 lem ideo fœminis hoc priuilegium poscere, ne damnum in-
 ferant rei familiari. Vid. SCHILTER. *cit. loc. §. 2.* Sed hanc *Argum. se-
 cundum.* æquitatis rationem etiam ad viros pertinere, nemo, apud se *Respons. ad
 illud.* reputans, fideiussionem esse plenum periculosa alex opus,
 quod & viros ad incitas redigere solet, inficiabitur. Cumu-
 lare hic certe plures rationes mihi integrum esset, nisi præfi-
 xus scopus me ad alia auocaret, & iam ex dictis affatim thes-
 istræ patefceret veritas, quæ, ut omnia in compendium
 mittam, eo collineat: *Possè quidem LL. civiles fideiussiones
 Hypothesis
 nostra.* *mulierum naturali obligatione stringentes reddere nullas; non
 tamen æquitatem naturalem præcipere & iubere, ut eiusmodi
 lex a principe condatur.*

§. II.

Ad Romanas transeo leges, quæ, vti in genere *Ius Romanum
 circa fideiuss.
 mulierum*
 ex temporum vicissitudinibus multas mutationes per-
 pessa;

secundum di-
versu tempo-
ra diuersum.

peffæ; ita & quoad intercessionem mulierum, diuersis temporibus diuersissimis iuribus viuere iusserunt.

Primis tem-
poribus legis
beneficium
exulabat.

§. III.

Sub primis nascentis populi Romani incunabilis, imo nonnullis seculis post, ea deprehendebatur scæminarum conditio, vt minime ob intercessionem legum beneficio indigerent. Erant etenim aut *alieni*, aut *sui iuris*. Quæ *alieni*, aut in potestate (d) paterna aut maritali (e); eoque nomine fere non (f) erat casus dabilis, vt quis ab illis & sponte oblatam intercessionem acciperet, multo minus exposceret, cum ipsi vel plane inutilis (g), vel ad minimum minus necessaria foret. Quæ *sui iuris*, has lex Romana *perpetuis* tutela subicere (h) proficuum, ob intercessionem vero speciali donare priuilegio, superuacuum (i) existimabat.

Quare in fa-
minis alieni
iuris?

(d) Hæc potestas patria complectebatur tum temporis (I.) *ius vitæ & necis*. DIONYSIVS HALICARNASS. l. 2. c. 28. c. 27. IDEM l. 8. c. 91. VALERIVS MAXIMVS l. 5. c. 8. Vid. CAROLVS SIGONIVS *de iure antiquo ciuium Roman.* l. 1. b. 10. p. 134. Accedebat huic iuri (II.) *ius per liberos acquirendi*. SEXTVS EMPIRICVS *hypoth.* III. 24. SENECA *de beneficiis*. DIONYSIVS HALICARN. *antiquit. Roman.* VIII. vbi ait: *Romanis filiis nihil proprii est vitæ patribus, sed & pecunias & corpora liberorum patribus ad eorum arbitria tradidit lex Romuli*. Quicquid etenim de iure peculiorum disposuerunt leges Romanæ, ad recentiores subsequentiū seculorum legum rogationes referendum. Videatur GERARDVS NOODT *de usufructu* II. 4. p. 608. (III.) Redundabat ex patria potestate effectus, quod liberi sub illa constituti essent heredes sui & necessarii simul. SCHILTER. *exerc. ad ff.* 38. §. 142.

(e) Eadem iura maritalis producebat potestas. Vid. SIGONIVS *de antiquo iure ciuium Roman.* l. 1. c. 8. p. m. 131.

DN.

DN. IOANN. GOTTLIEB HEINECCIUS *in antiq. Romanis ad inst. Iustin. l. l. t. X. n. 5. IDEM l. i. n. ii.*

(f) Nulla etenim tum temporis propria bona habebant, inuicilis igitur, quam diu pater & maritus superstes.

(g) Dicitur intercessionem debitor acceptans expectabat patris seu mariti fata; sed intercessio tum fiebat superuacanea. Filia etenim & vxores in potestate constitutæ, tenebantur, quia heredes suæ & necessariæ, etiam sine intercessione, æs alienum soluere; nam beneficium abstinendi demum ex *iure prætorio* subsequenti ætate introductum est.

Instas porro: intercessio a debitore expetebatur, ne vxor pro marito intercedens, oborto diuortio, repeteret dotem, quo ex hac, deficientibus mariti facultatibus, creditoribus satisfaceret. Ad scrupulum hunc eximendum observo, ignorasse primum innocuum & ad illibati amoris integritatem compositum æuum diuortia. Primum exemplum quadragesimo ab V. C. anno, in SP. CARVILIORVGA, Roma stupefacta vidit. DION. HALICARNASS. *antiq. Rom. ii. p. 96. & in Numa p. 77.*

(h) Sui iuris foeminae factæ, recidebant in *perpetuam* Qua re in foemina sui iuris? *tutela*. An hæc ex iure Attico, uti SCHILTERVS exerc. XXXVIII. ad ff. §. 227. opinatur, vel ex legum a ROMULO & NUMA POMPILIO lataram scaturiginibus profluxerit, nostrum non est inquirere. Annotasse sufficiat, *tutela* hanc fuisse vel *pupillarem* vel *perpetuam*; hanc iteram vel *legitimam* seu *cessariam*, vel *prætoriam* seu *atilianam*. Vid. THOMAS SCHROEERVS *in institutionibus tutorum & curatorum P. i. q. ii. n. 2.* ibidemque allegati. BACHOVIVS *ad Treutler. vol. 2. disput. 8. th. 7. lit. d.* Huius vero effectus in eo consistebat, ut foeminae nullam, ne quidem rem priuatam, sine auctore agerent, referente CATONE apud LIVIVM XXXIV. II.

B

(i) Foe-

(i) Fœminæ impuberes aut contrahebant absque auctoritate tutoris, & tum non obligabantur, sed erant ipso iure tutæ: aut cum auctoritate tutoris vel curatoris consensu, quo casu stricto iure quidem obligatæ erant; restituebantur vero in integrum. Vid. STRUVIUS *exerc. 8. tb. 48.* Ratione harum personarum igitur SCtum aliquid superuacanei fuisset.

Restant fœminæ *adultæ maiorenes.* Hæ itidem sub perpetua curatela debebant. Quorum cum consensu ubi contractum fœminæ inibant, perfecta obligatione tenebantur. CICERO *top. XI.* IDEM *erat. pro A. Cæcinnæ XXV.* VIPIANUS *in fragm. 11. 25. 27.* firmumque ideo erat interpositæ fideiussionis vinculum. Verum cum ex provida legum dispositione curatorum cura illis esset in subsidium data, qua imbecillitati suæ subuenire possent, superfedebat merito legislator, hoc iuris beneficium alio cumulare, satis sequiori huic sexui tutorum & curatorum regimine consultum existimans.

§. IV.

Posteriori
tempore ne-
cessarium vi-
debatur.

Sicuti vero ex temporum intervallo potestas *patria (k)* ac *maritalis (l)* pristinam exiit formam; ita & cum beneficium abstinendi (*m*) heredibus suis a pratore indulgeretur, diuortiorumque, ingruente indies & latius serpente civium libidine, frequentissimus (*n*) esset usus, peculia liberorum (*o*), bonaque (*p*) illata noua consequerentur iura, non solum intercessionis factæ sunt casus dabiles (*q*), sed & cum tutela perpetua sensim patulatum deficeret, forte (*r*) adeo frequentes, vt legislator iam fœminis iuris beneficium subuenire consultum necessariumque duceret.

Cur in fœmi-
nis alioni iu-
ris?

(k) Immutationes varias circa patriam potestatem Romanorum recenset illustr. DN. THOMASIVS *in diss. de usu practit. inst. de patria potestate §. 4. 5. 6. vsque ad 47.*

(l) Cum

(l) Cum politius æuum maritum hunc populum ad molliores vocaret mores, mitioresque flecteret leges, ius maritale ita inuariabatur, vt ipsi Icti nescirent, ad quam classẽ vxores referre deberent. Videantur, quæ hanc in rem differit illustr. DN. THOMASIVS in *dissert. de usu pract. tit. instit. de his, qui sui vel alieni iuris* §. 6. sub lit. l. & m.

(m) *L. 57. D. de acquir. vel omitt. hered.* VLTRICVS HVBERVS in *prælect. ad ff. cit. tit.*, IDEM ad *instit. l. ii. t. 19. sub n. l. p. 204.*

(n) Diffiuebant animi Romanorum voluptate, vnde cum paulatim a prisca morum integritate degenerarent, neque lex prohibitiua libidinis æstum refrænaret, non mirum, illos frequentibus diuortii voluptatem exlatiatum iuisse. Vnde & innocentissimis mulieribus vel ex ficulnea vel plane nulla causa sæpissime nuntius mittebatur. PLVTARCHVS in *vita Pauli*, VALERIVS MAXIMVS III. 6. IMO, SENECA de *benef. iii. 16.* auctore, vsque adeo diuortiorum adaugebatur numerus, vt fœminæ iam non consulum, sed maritorum numero annos suos computarent.

(o) Sic *l. 50. ad Sct. Trebell.* HADRIANVM, *l. 52. ff. de acquir. vel omitt. hered.* Diuum PIVM, *l. i. C. de bonis maternis* CONSTANTINVM M. auctores agnoscunt. Confer. GERARDVS NOODT de *usufructu n. 4. p. 608.*

(p) AVL. GELL. *l. 17. c. 6.* BRISSON. de *verborum signific. ad verbum recipere.*

(q) Cessantibus etenim impedimentis, quæ superius recensuimus, non quidem ponebatur, sed tamen possibilis erat intercessionis casus.

(r) Primum etenim virginibus Vestalibus, postea illustrioribus personis, vt Octauix & Liuix ab AVGVSTO, teste DIONE CASSIO *XLIX. p. 414.* imo ex lege *Papia Poppæa*, in præmium fœcunditatis, fœminis, quæ ter pepererant, denique & sterilibus, idem CASSIVS *l. 5. p. 549.* PLI-

NIVS *epist. l. 11. 13. VII. 26. X. 951.* privilegium, ut a tutela perpetua exemptæ essent, concedebatur. Vnde indies magis magisque evanescebat, ita ut IVSTINIANI tempore ne umbra quidem illius esset superstes.

§. V.

*Introductio
privilegio-
rum, quibus
fœmina circa
fideiussiones
donabuntur.*

Cum igitur, tutela perpetua modo non penitus sublata, mulieres partim maritorum, partim extraneorum blanditiis ad *intercessiones* allicerentur, indeque non parum detrimenti in illas proficisceretur; primus omnium AVGVSTVS, dein CLAVDIVS TIBERIVS (s), singularibus edictis præcauerunt, ne fœminarum pro maritis factæ intercessiones essent validæ. Insecutum, cum idem TIBERIVS (t), vel, uti aliis videtur, NERO (u) Romam teneret, MARCO SILLANO & VELLEIO consulibus, famosum SCTVM VELLEIANVM, quo beneficium hoc etiam ad fœminas, pro *extraneis* obligationem in se recipientes, extensum.

*Primum la-
rum ab Aug.
& Tiberio,
Successie
SCTVM Velle-
ianum.*

(s) Videatur B. EPHRAIM GERHARD. *in delineat. iur. civ. l. 16. t. 1. §. 3.*

(t) A. V. C. 771. Vid. SCHILTER. *ex. ad ff. XXVIII. §. 3.* DN. CHRISTOPH. GODOFREDVS HOFFMANNVS *in histor. iuris Romano-Iustiniani p. 184. 258.*

(u) LAVTERBACHIVS *in collegio theoret. pract. l. 10. tit. §. 2. ibid. adducti.*

§. VI.

*Indoles SCTi
Velleiani.*

Licet vero in genuinam SCTi huius indolem inquirere non sit animus; otiosa (v) tamen fortassis non erit animaduersio: fœminas fideiussoras, non obstantibus hoc be-

beneficio, *ipso & stricto iure* (x) mansisse obligatas, illisque Scto modo *beneficium & exceptionem* (y) fuisse supeditatam. Vnde illorum subscribere non possumus sententiæ, qui Sctum nominatum pro *lege prohibitiua* (z) venditare contendunt.

(v) Redolebit forsitan hæc quæstio nonnullis spinosas antiquitates Romanas, quas in iuris perito practico exulare existimant. Verum uti sine his vel in *Rabulismi* vel *Leguleiismi* deuia prolabimur; ita quæstionem hanc ad minimum non exillem habere vsum theoreticum, ex sequentibus apparebit; ut taceam, nonnullos doctores, interque hos illustr. DN. SAMVELEM STRYKIVM in tractatu, qui rubricam præfert, *intere esse controuersiarum iuris civilis X. §. 35. p. 234. 235.* & exinde sibi promittere vsum practicum.

(x) Non enim *ipso iure* erant nullæ mulierum fideiubentium obligationes, nec actiones exinde descendentes *ipso iure* tollebantur, *l. 7. 10. in f. l. 23. ff. de Scto Vellei. l. 9. c. eod. tit.* GRIVELLIVS *decis. 132. n. 1.* LAVTERBACHIVS *Cit. loco. §. 12.* Differentia vero, an quid *ipso iure nullum*, an *ope tur.* *Fæmina ex fideiuss. non obstante Scto, adhuc stricto iure tenebantur.* In actionibus *ipso iure nullis*, ipse prætor præuia causæ cognitione decretum dabat, (iudex enim pedaneus non de *iure* sed facti cognoscebat) actoremque a iudicio arcebat: In actionibus vero *iure quidem validis*, sed *ope exceptionis* elidendis, (potissimum si illarum probatio non esset statim euidentis & notoria) prætor, præscriptis agendi & excipiendi formulis, litigantes ad iudicem pedaneum mittebat. GERARDVS NOODT *de iurisdict. l. 6. p. 1278. p. 130. seqq.* Cæteras differentias cui videre volupe, adeat VLRICVM HVBERVM *in prælect. ad ff. l. 16. i. n. 7.* *Differentia, an quid iure nullum; an ope exceptionis elidatur?*

*Indulgebat
SCrum modo
beneficium &
exceptionem.*

(y) Vnde in *l. 3. C. de SCt. Vellei. initio SCti*, in *l. 4. 6. 16. 23. auxilium*, in *l. 9. 10. 11. 13. 23. beneficium & adiutorium audit*, *l. 15. ff. de SCto Vellei. l. 2. 15. 16. 18. c. eod.* Confer. LAVTERBACH. *colleg. theor. pract. ad ff. 66. t. 1. §. 14. p. 1021.*

*An sit lex
prohibitiva?
Homonymia
indago.*

(z) Non leuis sed momentosa inter ICros conflata hodiernum agitur controuersia, *an SCrum Vellei. legibus prohibitiuis annumerandum veniat?* Ne vero more Andabatarum contendamus, non abs re certe erit, in diuerfos prius expressionis: *esse aliquid legis prohibitiuæ*, inquirere significatus, indeque formare statum controuersia.

Lex vel permittit, vel præcipit, vel prohibet. Prohibitio legis est *vel simpliciter talis*, vel *secundum quid*. *Simpliciter talis* est, vbi aliquid ita prohibetur, vt contra illam subditus facere *non possit, licet velit*; quæ prohibitio potissimum in delictis obtinet, & ad eiusmodi prohibitionem pertinet ICtorum effectum: *non posse legi prohibitiuæ renunciari*. Cum etenim voluntas subditi prohibitione legis restricta sit, non esset prohibitio, si huic subditus per renunciationem suam, id est voluntatem derogare posset.

Prohibitio *secundum quid* est, quando in contractibus, nihil delicti continentibus, sub *pæna nullitatis* aliquid prohibetur: tum etenim respectu illius partis, in cuius odium aliquid prohibetur, est lex prohibitiua, *ratione paritatis*, in cuius *favorem lata, permissiua*, permittit nempe, vt hic suo iure utatur & pro contractus qualitate, vel actionem instituat, vel exceptionem opponat, non vero est *prohibitiva*. Contradictoria enim sunt *permittere & prohibere*.

*Formatio status
contro-
uersia.*

Ast, vt in circulum redeam, status controuersia ita formandus. Queritur: *An SCrum Velleianum ita scemina prohibeat intercessionem, vt, licet in casibus, vbi SCrum obtinet, se valide obligare velint, tamen non possint?*

Cum

Cum iis igitur, qui, cum IOSEPHO AVERANIO in *Multi affir-*
interpretat. iuris l. 2. c. 5. p. 385. 386. sqq. antecessore Pisano, *mani,*
 viro ad iurisprudentiæ restorationem nato, LESCHASSE-
 RIO in *tr. de Scti Velleiani renunciat. MEVIO ad ius Lube-*
cese l. 1. iii. 10. art. 1. n. 69., tali in sensu SCTum pro *lege*
prohibitiva habent, & renunciacioni ex mente huius legis
 SCTi non esse relictum locum autumant, mihi certandum.
 Equidem *affirmans* est probare, & prohibitio est *facti*, vn-
 de nunquam, multo minus in contractu, iure naturali valido
 præsumitur; attamen aliquas rationes, quibus nos impulsus
negatiuam amplectimur, adiciere lubet. Non esse vero *Ratio negandi*
 LL. prohibitiuam, constat potissimum inde, quia 1) per *prima,*
 ea, quæ superius tradidimus, est *beneficium & exceptio*; re-
 pugnat vero naturæ cum *beneficiorum* tum *exceptionum* pro-
 hibitio: ex illis etenim ius pro *facultate & attributo personæ*
 suntum prouenit; hoc consistit in *legis permissione*, per-
 missio vero & prohibitio sibi inuicem opponuntur. 2) In- *secunda,*
 spicienda ipsius SCTi verba, in quibus cum nulla prohibitio
explicita, multo minus talis, quæ hic præsupponenda, ne-
 que per bonam consequentiam *implicita* appareat, gratis
 certe illa supponitur. 3) Leges nequidem præcipiunt, vt *tertia,*
 mulier opponat SCTi exceptionem, sed his potissimum vtun-
 tur expressionibus: *Scto subuenitur, l. 1. C. de Scti. Vellei.*
potest se tueri, l. 3. eod. beneficio amplissimi ordinis se tue-
 ri *potest, l. 10. eod.* exceptione SCTi defendi *potest, l. 15. 19.*
eod. exceptione vti *potes, l. 20. eod.* 4) Si SCTum esset *quarta;*
lex prohibitiua, non certe daretur solummodo ignorantibus,
 quando etenim mulier, sciens se non teneri, fideiussionem
 suscepit, per *l. 30. ff. eod.* conualescit fideiussio. Absonum
 autem prohibere aliquid *ignoranti*, ita vt *sciens* pro libitu
 prohibitionem infringere queat. 5) Fert legis prohibitivæ *quinta,*
 in dolens, ne quid fiat, etsi velimus: SCTum Velleianum
permissi, velintne mulieres intercessione datam fidem libe-
 rare, an non? Sic enim mulier, beneficii huius conscia
 sol-

soluens, non gaudet conditione indebiti, *l. 40. ff. 19. C. eod.* & per repetitionem post biennium, solummodo propter scientiam præsumtam, tum tollitur. *l. 22. C. eod.* Quid? quod per inferius dicenda SCti beneficio renunciare non solum foeminis sit permissum, sed & in certo casu, lege præcipiente, iniunctum.

sexta.

Huic 6) addendum, interueniente mulieris dolo, contractui huic robur accedere. *l. 18. C. de SCt. Vellei.* Cum igitur ob immixtum dolum fideiussio muliebris validitatem nanciscatur, non potest esse lex prohibitiua; alias etenim plus efficaciter posset calliditas in subdita volente, quam dentia in legislatore prohibente, quare & alias, quæ in fraudem legis prohibentis fiunt, pro non factis reputanda dicuntur.

*Affirmantium
argumentum
primum:*

In contrarium doctores, pro *affirmatiua* qui nituntur, alias inter rationes, quas forte infra liberior trutinandi copia dabitur, *l. 2. pr. & f. ff. de SCt. Vellei.* in arenam profereunt, vbi ipsissima VLPiani verba prohibitionem loquuntur. Ast quis non videt, VLPIANVM vocem hanc in plane *abusiuo* sumfisse significatu, quod inde quam manifestissime elucescit. In eadem *l. §. vlt.* idem Ictus dicit, *non permitti*, quod idem est quam *prohiberi*, mulieri defendere maritum, patrem, filium, cum tamen ex eiusdem VLPiani ore in *l. 1. §. 11. ff. de postulando* compertum habeamus, mulieres quidem ad defensionem mariti, patris, filii non fuisse obligatas, *licuisse* tamen illis hanc in se suscipere spartam. Ex quo iam affatim apparet, amasse VLPIANVM, cum esset dicendum, *non venentur, non obligantur*, substituere quasi æquipollentem locutionem: *prohibentur; non permittuntur.*

*Argumentum
secundum:*

Maioris momenti dubium, quod mouent, ex *l. 8. §. 6. C. eod.* haustum, vbi *fraus* SCto facta dicitur. Fraus etenim, aiunt, fieri nequit *legi permissiua*, sed *prohibitiua*. Sed & hanc

hanc obiectionem firmus argumentandi destituit neruus. *Cui responde-*
tur. Sedula & accurata indagine opus, de cuius *fraude* hæc lex
 loquatur, an de illius, apud quem mulier per delegationem
 fideiussit, an de dolo mulieris, fidem suam obstringentis? Si
 prius; argumentum non ferit hypothefin nostram: nam quæ-
 stionis cardo in hoc vertitur, an mulieri fideiussio prohibita?
 Intuitu *debitoris* esse prohibitiuam, indeque ab illo legi frau-
 dem fieri posse, facillime largimur: Si posterius probabitur,
 iam vietas dabimus manus. Verum enim vero in lege ne-
 quaquam *mulieris* intelligi fraudem, luce meridiana est cla-
 rius; loquitur enim textus de casu, ubi fideiussori S^CTi Velle-
 jani auxilio succurritur; nunquam vero subuenit, si mulieres
 callide versatæ, nam deceptis, non decipientibus opitula-
 tur. l. 2. §. 3. ff. de S^CT. Vell.

§. VII.

Saluæ hoc beneficio aliquot per secula Romano *Iustinianus*
 rum mulierum fortunæ facultatesue stare credebantur, *superaddidit*
 donec IVSTINIANVS imperator, vel legum innouan- *nonnullas*
 darum (aa), vel sexus (bb) sequioris, potissimum *sanctiones.*
 THEODORAE, quam deperibat, studio, l. 23. (cc) *auth.*
si qua mulier C. de S^CT. Vellei. & nouellam 134. c. 8. super-
addendas censeret.

(aa) Immane quantum laborasse imperatorem ab- *Ex quibus ra-*
 lendarum rogandarumque legum studio, ex *institutionem*
 licet superficiaria perfectione, & iis, quæ apud DN. HOFF- *tionibus hoc*
 MANNVM in *historia iuris Romano-Iustinianei* consignata re- *fecerit?*
 periuntur, dignosces.

(bb) *Vxorius* eo nomine apud VLRICVM HVBERVM
 de *iure ciuic.* audit. Addatur modo citatus HOFFMAN-
 NVS in *notis ad illustr. DN. THOMASII delin. hist. iuris*
 C R-

Romano-Iustin. c. 1. sub lit. n. f. Forte & hanc THEODORAM, quam impense deflagrabit, & cuius ad nutum l. 20. C. de donat. ante nuptias, l. 23. C. de nuptiis l. 26. & 34. C. de iure dotium, l. 1. C. de re uxoria, l. 26. C. de donat. inter virum & uxorem, l. 12. C. qui potior in pign., GIPHANIO in Iustiniano p. 19. teste, in sexus imbecillioris fauorem sancit, & hæ nouæ dispositiones auctorem agnoscunt. Conf. PAGANI-
NVS GAUDENTIUS de Iustinianisec. morib. p. 11. c. 32.

L. 23. C. de SCt.
Vellei. non ad
casus, ubi mu-
lier tenetur,
extendenda.

(cc) Hac lege prouisum, quod, si intercessio non facta in instrumento publico, mulier iure tuta & SCti exceptione non indigere debeat. Ne vero legem hanc ad illos casus, ubi mulier ex intercessione obligatur, extendas, eadem l. 23. pr. & §. 2. C. de SCt. Vell. prohibet. B. STRYKIVS in cauclis contract. sect. 2. c. 6. §. 2. BACHOVIUS ad Treutlerum vol. 1. disp. 25. ib. 2. lit. b. FRANTZKIVS in comment. ad ff. de SCto Vellei. num. 35.

§. VIII.

Indoles & ef-
fectus au-
sbent si qua
mul. C. de SCt.
Vell. traditur.

Iustinianeis his legum prouisionibus mulieribus indultum beneficium, iam reddebat augustinus atque amplius, siquidem, cum antea foemina indistinctim adhuc stricto iure tenerentur, ita vt demum ad exceptionem ipsis daretur recursus, nunc vxores pro maritis fideiubentes ipso (dd) iure erant tuæ, vt ex interuallo intercessionem repeterent. Caueas vero, ne, neglectis antiquitatum adminiculis, illas pro legibus prohibitiuis (ee) venditare præsumas.

Effectus positio-
nis quoad
modum pro-
cedendi.

(dd) Quisnam huius differentiae fuerit effectus, superius præoccupauimus. Proueniebat ille ex distincto apud Romano prætoris & iudicis pedaneii officio. Vid illustr. DN. THOMASIVS de usu exiguo SCti Vellei. in foris German. §. 15. Diuersitatem vero procedendi in substrata materia hanc de-
prehen-

prehendimus. Accedebat actor, apud quem mulier pro marito fideiussērat, prætorem, iudicium sibi expetiturus; prætor iubebat edere fundamentum actionis, quo ipsi formulam agendi, reæ excipiendi dare atque ad iudicem pedaneum mittere posset. Edebat actor, aiens, ream interposuisse pro marito fidem & insuper illam repetiisse. IVRE ANTIQVO ante-Iustiniano prætor formulam agendi suppeditabat, missis partibus ad iudicem pedaneum, nunquam enim prætor ipse super probatione facti cognoscebat. Vid. DN. HEINECCIUS in *antiqu. Roman. ad inst. L. IV. T. VI.* GERARD. NOODI de *iurisdictione l. 3. p. 130. sqq.* IVRE NOVO, quia factum repetitæ fideiussionis non erat relevans, iudex vero pedaneus super *ipso iure* cognoscere non poterat, (cit. NOODI *l. cit.*) ipse prætor cognoscebat, remouebatque actorem a iudicio, ac si intercessio neque scripta neque facta fuisset. Quod si vero factum principiumque agendi, versionem in rem actor ederet, iam non ipse prætor cognoscebat, sed data formula agendi, ad iudicis pedanei remittebat subsellia. Et sic genuinum *authentice* sensum ad cæteros casus in illa comprehensos applicare facillimum. Conuenit hæc interpretatio cum modo procedendi tum temporis vsitato; omnia verba prono alueo explicationem sequuntur, imo naturalis indoles actionum ipso iure nullarum sibi hanc vindicat.

(*ee*) Communis doctorum opinio *authent. hanc & no-* *An authentica sit lex prohibitiua?*
well. 134. c. 8. legem prohibitiuam dicit. Vid. B. DN. STRY- *affirmatur*
rius in vs. modern. ff. L. XVI. T. I. § 8. GALLERAT. de re- *communiter.*
nunciat. T. 2. centur. 1. renunciat. 63. n. 1. & sqq. BERLICHIVS
p. 2. concl. 59. n. 56. CARPZOV. p. 2. c. 16. *defm. 1.* Vela inde for-
 san submittere deberem: verum, cum in orbe literario non
 auctoritate, sed argumentorum momentis vincere & vinci
 receptum, licebit & mihi ab illorum recedere opinione, po-
 tissimum cum praxin ipsam principiis his magis quam illo-

rum conformem deprehendam. Confer. *vsus mod. cit. loco*
§. 9. Videamus igitur dissentientium rationes.

*Affirmantium
ratio prima:*

Primam desumendam arbitrantur ex verbis *authent.*
Iubemus hoc nullatenus valere debere, inducendo hunc in
modum: Quia legislator iubet, nullatenus valere debere.
E. prohibet. Ad hæc rehero. Si statum controuersæ,

*responsio ad
illam.*

quem supra formauimus, in animum reuocare digneris, fa-
cillime perspicies, in probatione hoc esse euincendum,
fideiussionem mulieri prohibitam, & quidem ita, *ne possit, licet
velit*. Apposita vero verba solummodo demonstrant, ex
iussu legislatoris intercessionem debere esse *nullam*, a con-
tractus nullitate vero ad prohibitionem simpliciter talem
non valere consequentiam, ex responsione ad obiectionem

*ratio secun-
da:*

secundam assatim elucefcet. Secundam depromere sata-
gunt ex verbis: Intercessionem ita debere esse *nullam*, ac si
nunquam scripta aut facta esset; Huius argumenti vis in eo
consistit: Esse fideiussionem foeminae pro marito *ipso iure*

*respondetur
ad illam.*

nullam. Maxime autem vereor, vt & hoc argumentum sit
suo robore nullum. Quamuis etenim legis dispositio con-
tractus intendat nullitatem; attamen ideo non intendit
meram prohibitionem. Sic nonnullis in locis locatio &
conductio ædium est iure nulla, nisi contractus in scriptu-
ram redactus sit, id est, neutra pars contrahentium, adim-
plere contractum tenetur, si nolit; possunt tamen con-
trahentes, si velint. Sic quando dolus causam dedit con-
tractui b. fidei, contractus est ipso iure nullus; quis vero
diceret, non posse læsum, licet velit, adimplere contra-
ctum? Et tamen de hoc itidem prædicari potest, esse ita

ratio tertia:

nullum, ac si nunquam factus vel scriptus esset. Tertio
instant: Quia in authentica solummodo casus, vbi versio in
rem probanda, excipitur, cæteri omnes prohibentur; inde
indubitata consequentia exoritur, esse legem prohibitiuam.
Paucissimis vero mihi & hanc rationem refellere integrum
erit.

*responsio ad
illam.*

erit. Sub iudice lis est, imo falsissimum præsuppositum, quod versio in rem sit solummodo casus exceptus; sic etenim consequeretur, etiam mulierem, dolose pro marito intercedentem, esse iure tutam. Imo si & in hanc descenderemus sententiam, constaret quidem, omnes cæteros casus esse prohibitos, nihilominus maneret adhuc quæstio altioris indaginis, an sint simpliciter prohibiti secundum formatum statum controuersæ?

Cum itaque nullæ plane rationes momentosæ *authenticam, si qua mulier, legem prohibitiuam* afferant, firmiter tam diu stat talis nostra sententia, donec prohibitio, quæ facti & libertatem naturalem arceat, legitime demonstretur. *Ut si- leam, non parum ponderis negatiuæ ex superius sub lit. dd. ad præf. §. allatis accrescere; siquidem inde liquet, intendisse legislatorem, ut casus in authentica expressi & tacite subintellecti essent ipso iure nulli. Qui effectus cum in iure Romano nullam prohibitionem, sed modo differentiam procedendi inuoluat, frustra cetero doctores authenticam ad numerum legum prohibitiuarum referunt.*

§. IX.

Plura de indole *authenticæ* proferendi daretur copia, nisi dicendorum præfixus ordo me ad ius canonicum prouocaret. Huius non solum expressis canonicis constitutum, scæminam pro extraneo sub iuramenti vinculo intercedentem (*ff*), *conventionem adimplere debere, sed &, cum eo iubente, omnia iuramenta, quæ salua salute æterna seruari possunt, sint seruanda (gg),* insimul mulieribus pro maritis iurato fidem obstringentibus iniunctum, ut eam liberent, licet de iure ciuili non teneantur.

Indago, quid ius canonicum constituat circa fidelitatem mulierum, ut iurauerit?

(ff) *Cap. 25. X. de iureiur. audo.*

(gg) Vid. GONZALEZ TELEZ *in comment. ad c. 25. c. 28. X. de iureiur.*

§. X.

*Quid iura
Germanica
statuant?*

Paterna si Germanorum prisca consideraveris iura, nullibi tale foeminis fideiubentibus indultum beneficium deprehendes: partim, quia olim Germani simplici sinceritate innutriti, & contractus ex simplici equitate naturali diiudicandos existimabant; partim, quia foeminae in iudicio indistinctim tutore (bb) instructae comparebant. In extrajudicialibus vero, (si aut viduae & virgines sine curatore vel etiam vxores cum curatore contrahentes laesionem passae,) restitutionis in integrum beneficio (ii) gaudebant.

(bb) Iam Longobardorum legibus inualuerat, ne mulier sine mundio, mundualtro, seu mundualio aliquid ageret. Vid. WEHNERVS *in obseruat. variis pract. voce mundbahr, Mundebürde, Schwäbisches Land Recht c. 309. specul. Saxonicum l. 1. art. 45. SCHILTERVS in exercit. 37. th. 242. B. GEORGIUS BEYERVS in specimine posthumo iuris Germanici c. 27. 1. sqq.*

(ii) Inferuiunt dilucidationi vteriori, quae more solito quam accuratissime ex antiquitatibus Germanicis eruta tradit SCHILTERVS *exercit. 11. th. 9. GISEBERTVS pericul. stat. 11. n. 65. & 215. COLER. decis. 67. 40. SCHROEER. insit. pupill. p. 2. qu. 20. 40.*

§. XI.

*Quomodo haec
immutata
sunt?*

Licet vero subsequantium seculorum aetate introductum in Germaniam ius canonicum consuetudines pri-

prifcas legesue ex parte migrare iuberet; attamen per illud validitas fideiuffionum muliebrum minime tollebatur, sed potius nonnullis in casibus maius robur nancifcebatur, donec demum feculo XIV. *ius Iustinianicum* ex Italia in academias Germanicas, ex his postmodum in fora Germanica transfret. Ex hoc vero tempore mulieres Germanicæ fideiubentes, tam dubio incertoque vtuntur iure, vt fere nulla hac in materia superfit quæstio, quæ non dubiis inuoluta immensum disputandi aperiat campum.

CAPVT II.

DE

EFFICACI MULIERVM INTERCESSIONE PRO EXTRANEIS.

§. I.

Postis his, quæ *capite precedenti* moliti fuimus, fundamentis, iam ad ipsam fideiuffionem muliebram me conuerto. Quæ cum ex vnanimi Ictorum mente principaliter in intercessionem pro extraneo, & alteram pro marito susceptam distingui soleat, *hoc capite* de priori pro extraneo inira agendum, eam, quæ pro marito interponitur, *cap. sequenti* expositurus. Erit autem mihi sermo de efficaci (a) mulierum (b) intercessione, quæ ex variis causis deduci potest.

*Intercessio
pro extraneo
fundamenta
varia.*

(a) Equi-

Quæ dicatur
efficax?

(a) Equidem in *l. 9. C. ad S. C. Vellei.* GORDIANVS ait, quod S. C. ium de intercessionibus efficacem non esse sinat obligationem mulierum; id tamen regulam tantum concernit, cuius plures dari exceptiones, nemo certe in dubium vocabit. Efficax igitur erit intercessio iuxta *cit. l.* quæ exceptionem S. C. i Velleiani non admittit, sed actionem aduersus mulierum intercessionem cum effectu producit.

(b) Quæ modo alias contrahere, & se efficaciter obligare possunt, id quod supponimus. Si enim aliunde obligatio illarum impediatur, id non fit ex ratione intercessionis, de qua tamen hic agendi locus, sed ex communi iuris obstaculo.

§. II.

Efficax est intercessio ob cessantem rationem.

Cum vero ex præcedenti capite satis liquido constat, efficaces esse cum naturali tum prisco Germanorum iure mulierum intercessionem, S. C. ium Velleianum vicissim esse iuris peregrini factum, iam prono consecutionis filo concludere licet, quod in dubio tam diu pro efficacia fideiussionis muliebris præsumtio militet, donec S. C. i Romani receptio, quæ facti, legitima probatione euincatur. In locis igitur, ubi iuris Romani hac in materia dispositio vel per vnum, vel per expressam receptionem inualuit, nihilominus ex ratione iuris Romani civilis efficax est mulierum intercessio, si ratio S. C. i Velleiani in totum (c) cessat, quæ fuit, ne mulieres ex infirmitate sexus deciperentur, iacturamque paterentur (d), qua cessante, merito quoque dispositio S. C. i cessare debet (e).

In totum.

(c) Dico in totum & vniuersaliter. Potest quidem quandoque accidere, vt ratio legis in certis personis cessare

re videatur; quæ tamen vim suam non amittit, in generali dispositione iuris. Sunt mulieres pleræque infirmioris iudicii, de quibus regulam leges constituunt, licet quædam dentur, quæ vel ipsos masculos iudicii acrimonia antecelant, quibus tamen minime denegandum SCti auxilium, quia non *uniuersaliter* ratio eius cessat, quoad omnes mulieres. Si vero in totum cessat, aliud dicendum. *argam. l. 6. §. 2. de iur. patron.*

(d) Duo maxime in legibus ratione SCti occurrunt *Ratio SCti* momenta, unde omnis interpretatio capienda. (1) *Sexus* *expenditur.* imbecillitas, *l. 2. §. 2. de SCto Vellei.*, vel infirmitas, *l. 2. §. 3. eod. l. 5. 6. eodem*; qua facile mulier se obligat: *l. 4. eod.* (2) Periculum rei familiaris, quo fieri potest pauperior. *l. 21. pr. eod.* Vid. BRUNNEMANNVS *in comment. ad leges allegatas.*

(e) Interpretationis restrictivæ ratio id polcit iubet. *Ex qua inter-* que; quamvis enim verba SCti Velleiani *generalissime* & *pretatio re-* *indefinite* concepta videantur: hanc tamen non excludunt *stringenda.* interpretationem, quam ipsi SCti, optimi huius interpretes, agnouerunt.

§. III.

Hac de causa efficax est intercessio sceminarum, si *Veluti si calli-* *de egerint.* calliditate & dolo in subsidium vocatis, creditorem minus cautum decepterint (f), nam deceptis non decipientibus opitulatur hoc SCtum, *l. 2. §. 3. ad SCtum Vellei.* & quæ in fraudem eius excogitantur, rata haberi non oportet. *l. 29. in f. eodem.*

(f) Nihil tam salutare est, quod non possit trahi in *Id quod ex-* *emplis delecta-* *vatur.* abusum, qua de causa etiam minoribus haud succurritur, si alios decipere ausi fuerint. *l. 1. C. si minor maiorem se di-* *xerit.*

D

xerit. Experientia stante magistra edocti scimus, sæpissime fœminas, in technas detrimentaue aliorum, benigno hoc iuris beneficio abuti, vnde HAHNIVS ad *Wesembœcum ad SCtum Vellei. n. 9. in f.* hoc notatu dignissimum epiphonema addidit: *Videant mulieres, ne in causa sint, vt propter abusum priuilegii aliquando generali constitutione iure suo priuentur.* BRUNNEMANN. in comment. ad l. 5. C. de SCto Velleiano. FRANZKIVS comment. ff. ad SCi. Velleian. n. 23. Huc pertinet, si mulier, in iure interrogata, responderit, animo decipiendi, se heredem esse, cum tamen non sit; tum etenim in l. 26. de SCto Vellei. intercessisse dicitur, non vitur tamen auxilio SCti Velleiani. Et hoc in sensu intelligenda verba l. 23. D. eodem, vbi dicitur, *eam minimè intercessisse videri.* Similis ratio est, si decipiendi animo, vel cum sciret se non teneri, intercessit, l. 2. §. 3. l. 23. l. 30. pr. ff. l. 5. l. 18. C. eod. t. HERING. de fideiuss. c. 7. n. 423. Card. de LVGO d. l. & l. disput. 32. sect. 2. §. 1. num. 12. ver. 7. vel si solum patientiam præstitit, vt quasi res suas maritus obligaret, l. 5. l. 18. C. eod. multo magis igitur eidem haud succurrendum, si sexum mentita fideiussit. Cum vero dolus non semper mathematicè demonstrari queat, qui sæpe sese intra animum abscondit; ideo deceptis iura contra muliebrem calliditatem remedium suppeditant, vt nempe fideiubenti mulieri deferre liceat iuramentum: *an non si- verit, se ex fideiussione non obligari, & ita spe suæ liberationis intercesserit?* Illa enim, quæ in animo delitescunt, per iuramentum explorari debere, communis doctorum est sententia. CARPZOVIVS P. 1. c. 12. def. 6. in f. & in prax. crim. qu. 56. n. 67.

§. IV.

*Velleiam si
fœmina sint*

Præterea efficaciter pro alio fœmina fidem suam obstringit, quæ præsidium infirmitatis pro se allegare nequit,

quit, quales merito censendæ veniunt fœminæ illustres, *illustres regalia exercentes.* regalibus & sanctiori instructæ consilio (g), quibus SCto Velleiani dispositio & hoc nomine minus applicari potest, cum contra regulam, l. 2. §. 2. ad SCrum Vellei. positam, virilibus officiis defungantur.

(g) Huc pertinent abbatissæ imperii immediatæ & aliæ imperii principes, quæ tutelam liberorum cum ipso regimine gerunt. Non leuibus argumentorum ponderibus hanc sententiam assertum iuit HERING. *de fideiuss. c. 7. n. 517. seqq.* STRVV. *exercit. 21. th. 12. in f. FACULTATEM- que IENENSEM* ita respondisse ait. Non desunt tamen, quod ingenue confiteor, nonnulla dubia, quibus hæc nostra premitur sententia. Primum argumentum opinionis contrariæ petitur ex praxi imperii, secundum quam matres illustres tutrices principum imperii, confirmationem a Cæsare petentes, SCto Velleiano renunciare æque ac aliæ matres iubentur, cuius rei exempla plurima adfert B. STRYKIVS *de tutela mat. princip. imperii.* Verum enim vero ad hanc refellendam obiectionem dixisse sufficiet, minime hanc ininiunctam renunciationem necessariam consequentiam involuere, quod hoc beneficio, ob præsumtum mulieris consilii defectum fœminis alias concessio, illustres gaudeant. Multa etenim sunt in maiorem securitatem ad euitanda litium reia, quæ alias non forent necessaria; sunt etenim nonnulli, ex quorum sententia etiam illustres personæ ad hoc priuilegium admittendæ, vnde dubitationis tollendæ gratia renunciatio hæc fieri solet, quæ tamen magis fit *hypothetice*, hoc sensu, vt, si forte hoc munita sit iuris præsidio, ea vti nolit. Alterum argumentum petitur ex l. 1. D. de SCto Vellei. quod generatim & indistincte fœminarum intercessio

Dissentium argumentum primum:

responsio ad illud.

Argumentum secundum:

D 2

in-

respondetur
huic.

inefficax declarata sit, ideoque lege non distinguente, nec nostrum sit distinguere. Verum enim vero hoc dissentientium præsidium facile interpretatio restrictiua elidit, ratione SCti huius & integro in huiusmodi fœminis, virilia negotia agentibus, cessante, præsertim cum nequidem ius Romanum tales nouerit, adeoque dici nullo modo possit, illud de his etiam disposuisse. Quin potius planius manifestumque est, illud tantum loqui & disponere de iis, quæ ex statu illius temporis officiis publicis & virilibus haud præponebantur. Vnde plura alia iis applicantur, quæ iure Romano illis denegata manifestissime constat. Ita si in illas quis compromisit, arbitrium suscipere valent. c. 4. X. de arbitr. Conf. L. B. DE LYNKER in *analect. ad Siruu. cit. loc.* LVDOLPHVS in *tractat. de iure fœminarum illustr. sect. II. §. 3. lit. a.*

§. V.

Si nullum sentiunt damnum.

Facit quoque ratio adducta, vt efficax sit intercessio, qua nullum periculum rei familiaris ipsi imminet nec vllam facit iacturam, cum ob hanc vnice leges efficaciam intercessioni subtraxerint. Hoc maxime tunc contingit, si in rem suam intercedit (b), vel alias nullum inde damnum sentit (i); sed potius aliquod commodum aucupari studet (k).

In rem suam intercedendo.

(b) Optime id obseruat CALLISTRATVS in l. 21. ad SCt. Vellei. & si pro aliquo, ait, mulier intercessit, sed in rem eius, quod acceptum est, vertereur, exceptio SCti locum non habet, quia non sit pauperior, vid HERINGIUS l. cit. n. 414. & seqq. HAHNIUS ad Wesenbecum tit. de SCt. Vellei. n. 6. vnde tamen omnis ratio damni æstimanda est. Sic olim procuratores fiebant domini litis, adeoque periculum iudicati subibant, hac de causa iudicatum solui satisfactionem præ-

præstare tenebatur, quam ut plurimum ipsi principia es præstabant, & ita fideiussores suorum procuratorum efficiebantur, ut dicitur in §. 4. *l. de fideiussoribus*. Quod si ergo mulier procuratorem dederit, & pro eo cautionem hanc interposuerit, efficaciter obstringitur, cum in rem suam intercedat. Idem dicendum, si mulier mandet alicui, ut procuratori suo pecuniam mutuam, ipsius periculo, det, pariter si aliquem defendat in iudicio, reuera aliquam intercessionem subire liquet, *suscipit etenim in se alienam obligationem*, uti dicitur in *l. 2. ff. ad SCr. Vell.* at si eum defendat, qui damnatus regressum ad eam habeat, efficax erit hæc intercessio. *l. 3. D. eod. l. 19. pr. l. 25. in f. l. 27. §. 3. ff. eod.*

(i) Potest quoque aliis ex causis intercessio mulieri esse *utilis*, ut magis lucrum, quam damnum inde sentiat. Quid enim, si mulier & Titius frater, cum in rem communem mutarentur, eiusdem pecuniæ rei facti sunt? Reuera in *correali obligatione* id agitur, ut pro rata socii intercessio fiat. Interim si ob eam causam mutuo acceperint, ex qua, si creditor pecuniam non dedisset, maius damnum mulier passa fuisset, *simpliciter merito & in solidum* tenetur. *l. 17. §. 2. ad SCr. Vell.* Quod si debitor tam liberalis promptusque in solvendo fuerit; ut pecuniam mulieri dederit, creditori solvendam rursus efficaciter ex sua promissione conveniri potest; *l. 22. ff. eod. n. que enim illa periclitatur, ne eam pecuniam perdat; cum iam eam habeat*, ut dicitur *l. 16. pr. eod.* imo ipsa hoc casu de lucro agit, *l. 1. §. eodem.* Denique si debetrix mulier a creditore delegata est, efficaciter obligatur; cum nullum detrimentum pariatur, modo reuera debetrix sit. *l. 24. pr. eod. l. 2. C. eod.*

Vel utilis aliter sit intercessio.

(k) Pertinet huc casus dubitationi veterum subiectus, decisus a IUSTINIANO in *l. 23. pr. C. ad SCr. Vellei.* si si premium ali-

pro interces-
sione accepit.

aliquid *præmii* loco accipit, vt sese interponat, idque probari queat, vbi tam de *ratione probandi* quam *qualitate præmii* inquirendum. Quoad illam distinguit imperator, vtrum in instrumento publico facta intercessio, in quo confessio sit fœmina, se pro intercessione aliquid accepisse, vel etiam in instrumento a tribus testibus consignato, quod vim publici instrumenti habet, cui simpliciter standum est: an vero facta sit *sine scriptis* vel in instrumento priuato; tum aliande probatio desumenda est. Quod *qualitatem præmii* concernit, illam equidem imperator non determinat, sed vel *res* vel *pecunias* hac de causa datas adducit, adeoque non desunt, qui mulieris efficacem intercessionem asserunt, quantumcunque pretium acceperit, ex ratione, quod lex generaliter loquatur, nec certam aliquam quantitatem requirat. HILLIGER *ad Donellum cap. 32. n. 12.*

Nullius ponderis vt plurimum tale argumentum esse profus arbitror, quo verbis legum inhæremus, sed vim & potestatem eorum amittimus, quæ tamen vt legum anima erat perferenda. *l. 17. D. de LL.* Cæterum nec illi audiendi, qui cum CYN0 *ad rubr. C. h. tit.* æquale pretium cum summa, pro qua fideiussit, desiderant. Stultum & omni rationis vtu priuatum eum crederem, qui tali pretio mulieris intercessionem emeret. Qui etenim mutuum rogat pecuniam & fideiussores quærit, eius inopia laborat, vt tantum pretium mulieri dare non possit. Si tot copia ipsi suppetunt, mutuum non rogat, nec intercessores quærit, sed ex horum pretio suis consulit necessitatibus. Illis igitur meliori animo residet sententia, qui alicuius pretii præmium, quod sperni non possit, desiderant, adeoque discreti iudicis arbitrio rem committunt. HERING. *de fideiuss. c. 7. n. 435.* BRUNNEMAN. *in comment. ad cit. l. 23. h. num. 2.* ZANGER. *de except. P. III. c. 11. n. 145.* MENOCH. *de arbit. iud.*

iud. quest. c. 234. DVAREN. ad SCt. Vellei. c. 2. HOTOM. ad dictam l. 23. C. h. tit.

§. VI.

Desiderat vero amplissimus ordo, ut creditor intercessionis non ignarus sit, cui duntaxat imputari potest, quod intercessionem foeminae temere admiserit. Ergo noua inde exurgit causa, ut efficax sit illa intercessio, quam mulier, creditore ignorante (1), interponere ausa.

Valeat intercessio, quae creditore ignorante interponitur.

(1) Non tantum aliorum suscipit mulier obligationem fideiubendo, suo periculo mandando, vel res suas pro alio oppignorando, aliisque modis, (quos accuratissime traditos videre licet apud ANTONIVM MATTHAEI in *disp. 33. de SCto Vellei.*) iisque *apertis*, ita ut creditor omnino sciat, eam intercedere, sed etiam modis *tectis*; qui non *apertam* sed *palliatam* intercessionem continent. Sic enim possunt mulieres *principaliter* mutuam contrahere, ut creditor illarum fidem sequatur, cum tamen debetrix mutuo acceptum non in suam utilitatem vertat, sed alteri mutuo acceptam summam in continentem tradat. Hoc si ignorante creditore factum, efficacissima certe mulieris efficitur obligatio, ut reuera palliata subsit ipso opere intercessio, *l. 4. pr. ff. ad SCt. Vellei. alioquin*, ait satis optime I Ctus in *l. 1. eod.*, nemo cum foeminis contraheret, quia ignorari potest, quid acturae sint. Conf. *l. 17. pr. l. 19. S. f. l. 27. pr. 32. §. 3. ff. l. 6. pr. C. eod.* Bona fide enim perionam mulieris secutus decipi non debet, *l. 27. ff. de SCto Vellei.*

Quod illa stratur.

§. VII.

§. VII.

Efficaciter
obligatur, si
intercessio
modo appa-
rens.

Cum autem SCrum *veram* intercessionem mulieris exigat, non *imaginariam*, merito quoque ex hac causa efficaciter obligatur mulier, si nempe, ponderatis omnibus causæ circumstantiis, appareat, eam non intercessisse (*m*), licet externo rerum colore intercessisse visa fuerit. Tunc vero tantum subest intercessio vera & non *apparens*, quoties alienam in se suscepit obligationem. *l. 15. pr. ff. ad SCr. Vellei.*

(*m*) Omnis actus iure meritoque æstimandus ex intentione agentium, adeoque si mulier ea mente non fuerit, vt pro alio intercedat, obligatur certe efficaciter; *l. 19. §. 2. ad SCr. Vellei.* qua de causa omnes negotii circumstantiæ ad trutinam reuocandæ, ne quis in applicatione ad deum prolabatur. Sic quando mulier alicui indemnitàtem promittit, potest nonnunquam intercedere, nonnunquam vero alienam haud suscipere obligationem. Si *indemnitàtem* promittit, intuitu alicuius debiti alterius, omnino intercedere dicenda; si ob causam aliam, secus iudicandum, licet *per consequentiam* quædam inde intercessio deriuari queat. Exemplo, maxime ad rem quadrante, id illustrat AFRICANVS in *l. 19. pr. ad SCr. Vellei.* de tutoris herede, qui de adeunda hereditate dubia mente fluctuabat, siquidem male gesta tutela dicebatur, facultatesque defuncti maxime erant suspectæ. Persuadebat vero mater heredi, vt suo periculo hereditatem adiret, se heredem indemnem eo nomine præstituram esse simul pollicens. Quo in casu si hereditas minus idonea heresque matrem conueniat, indemnitàtem ei præstare teneatur; quamuis etenim *per indirectum* obligationes hereditarias suscepisse videatur, & ita intercessisse: id tamen *primaria*

mario non egit, sed tantum de eo, vt tutoris defuncti hereditas adiretur, sollicita fuit. Alii similes casus traduntur in *cit. l. 19. §. 1. 2 3. 4.* Confer. *MEVIUS P. 4. decis. 284.* Nullatenus vero ad intercessionis argumentum casus illi trahendi, quando mulier aliquid donat, vel remittit, vel absque preuia intercessione simpliciter soluit, in quibus penitus nulla intercessionis imago deprehenditur.

§. VIII.

Nonnunquam etiam debitum ita est privilegiatum, ^{Vel creditum est privilegium.} vt inde intercessioni firmissimum efficaciz accedat robur, ^{cum.} vt pote si mulier fideiussertit pro libertate (n), vel pro dote (o); imo & creditoris persona tam speciali privilegio instructa esse poterit, vt frustra fideiubens mulier *SCti Velleiani* imploret subsidium. Sic enim, si apud minorem (p) fideiussertit, huic contra *SCtum Velleianum* per restitutionem in integrum succurritur.

(n) Libertatis fauore antiquos legumlatores multa ^{Vt, si pro libertate intercedit;} contra regulas communes statuisse, ait imperator in *§. 4. l. de donat.* Quid ergo, si pro certo pretio dominus seruum manumiserit, & pro hoc fideiussionem mulier in se suscepit, an efficax inde progignitur obligatio? Antiquos *ICros* de eo dubitasse, ait imperator in *l. 24. C. de SC. Velleiano.* Quamuis enim hæc exceptio in *SCt.* hoc non reperitur; manifestum tamen est, plerosque *ICros* Stoicæ sectæ fuisse addictissimos, indeque legum interpretationes petiisse. Iam vero Stoici libertatis erant studiosissimi, & omnes homines natura esse liberos allegabant, indeque etiam imperator *MARCUS* in *§. 1. l. de eo, cui libert. causa bona addic.* rescriptum suum efformauit, quem Stoicis principiis fuisse innutritum, obseruat *EDMUNDVS ME-*

RILLIVS *lib. 1. obseru. 15.* Et hac ex causa plures ICI in hanc descendebant sententiam, efficacem esse in tali casu intercessionem: alii contrariam propugnabant opinionem, nec casum in SCto minime exceptum admittendum esse statuebant. IVSTINIANVS tandem in *ci. l. 24.* hanc sententiam veterum dirimens intercessioni huic validitatem conciliare existimavit, *fatis enim*, ait, *acerbum est, & pietatis rationi contrarium, dominum serui, qui credidit mulieri suae soli suae post serui promissionem, & libertatem seruo imponere & suum famulum perdere, & ea minime accipere, quibus fretus ad eiusmodi venit libertatem.* Ita quidem philosophabatur imperator; at spuria hæc certe ratio, genuina vicissim ex antea dictis facile formari potest.

vel pro dote:

(o) Fautor dotis in iure est insignis, adeoque non mirandum, etiam intercessionem mulieris pro ea efficacem esse, *l. 41. pr. de iure dotium l. 12. l. f. C. ad SCt. Vellei.* Pro-vocat ad hanc rationem ipse imperator in *ci. l. vlt.* aitque, *cum scimus, favore dotium & antiquos iurium conditores severitatem legis saepe mollire, merito & nos venimus ad huiusmodi sanctionem.* Hæc ratio ostendit, intercessionem mulieris esse efficacem pro dote promissa, si matrimonium vel maxime iam contractum sit, & maritus vxorem sine dote ab initio duxerit. Obiicit quidem ANTON. FABER in *C. lib. 4. ad tit. de SCt. Vellei.* hac in causa dotem non præbuisse matrimonio contrahendo causam, cuius fauor vnicæ æstimari debeat ex favore matrimoniorum contrahendorum, *l. 19. de rit. nupt. l. 1. ff. sol. matrimon.* Verum enim vero, IVSTINIANI intentionem minime fuisse sanctionem suam restringendi ad dotem, ante matrimonium contractum constitutam, ipsissima textus verba affatim ostendunt, quibus præcauere voluit, *mulieres fieri indotatas, & sic a viro forsitan repelli & distrabi matrimonium;* quæ ratio applicari etiam potest ad eum casum, si, iam contracto matrimonio,

dos

dos promittatur, siue a matre, siue ab alio, qui ad hoc ab initio minime obligatus fuit. BACHOVIVS *ad Treutlerum diff. 25. th. 16.* Quid, si mulier pro donatione propter nuptias intercescit, an efficax est obligatio? Id omnino asserendum iudico, quia paria cum dote iura habet & hac de causa *antipherna* dicitur. ROMAN. *de SCro Vellei. t. 58.*

(p) Modo debitor non soluendo fuerit, alioquin minor nullam inde læsionem patitur, siquidem debitum a principali debitore obtinere potest, & sic cessante læsione frustra implorat restitutionis in integrum auxilium. *l. 12. de minor.* *vel apud minorem creditorem,*

§. IX.

Denique SCtum tantum pertinet ad intercessionem *Intercessio post biennium iterata valet.* simplicem; geminatio plus roboris actui conciliat (q), & hac de causa quoque intercessio post biennium repetita (r) pro extraneo efficax redditur, æque ac si principaliter contraxisset. *l. 23. C. de SCt. Vellei.*

(q) De effectibus geminationis plenius agit BARBOSA *in thes. pract. voce geminatio.*

(r) *Videtur enim, ait IMPERATOR in cit. l. 22. ex Quod plenius expenditur.* huiusmodi temporis prolixitate, non pro aliena obligatione se alligare, sed pro sua causa aliquid agere. Addatur nou. 62. c. 1. §. *etsi consentiat, nou. 134. cap. 8.* Ante omnia tamen requiritur, 1) vt mulier sit maiorennis, siquidem alias contra quosunque contractus in integrum restituitur; 2) vt intercessio repetatur post biennium; si enim intra biennium post priorem cautionem numerandum intercescit,

nihil sibi præiudicat, sed ex consequentia suæ fragilitatis in secundam incidisse videtur: 3) vt pro extraneo intercessionem repetat per auct. si qua mulier C. eodem: 4) vt prima intercessio aliunde nullo vitio laboret. Cura itaque hæc intercessio demum efficaciam suam ex secunda intercessione recipiat, illa non retrahitur ad tempus primæ intercessionis, sed vires demum ex tempore secundæ capit, id quod potissimum quoad usuras obseruandum est. MENOCH. 3. presunt. 21. n. 3. HERING. de fideiuss. c. 7. n. 451. in f. Denique IDEM cit. l. n. 450. recte obseruat, nequidem certificationem beneficii hoc casu desiderari, cum efficacia intercessionis hoc casu non sit petenda ex renunciatione tacita, quam aliqui fingunt; sed ex virtute geminationis, cui lex singularem hoc casu efficaciam simpliciter imposuit ob scientiam præsumtam.

§. X.

Cessat in locis, ubi S. C. non receptum aut abrogatum.

Hæ rationes cessantis beneficii iis in locis, vbi de receptione illius manifestissime liquet, ex communi Ictorum assensu attenduntur. Vti vero, quemadmodum superius inculcatum, in dubio pro retentione morum legumque præscarum Germanicarum præsumendum; ita quoque hinc & inde insignia fati non recepti S. Cti Velleiani (s) occurrunt exempla.

Id quod exemplis declaratur.

(s) Ita in reformat. statuti Norimberg. de anno 1564. p. 1. tit. 19. art. 5. p. 112. expressissimis verbis cautum, quod, licet femine in iure Cæsareo respectu fideiussionis privilegio singulari gaudeant, nihilominus ex ratione promovendæ salutis & fidei publicæ, viduæ & virgines, quæ, decimo octauo anno exacto, sub nulla curatela degunt, si bona propria habeant, vti & mulieres matrimonii nexu ligatæ cum consensu mariti intercedentes, pariter ac masculi

seculi firmissime ex fideiussione obligentur. Confer. B. STRYKVS *in usu moderno ff. l. 16. t. 2. §. 2.* vbi itidem apud Nordhufanos abrogati SCti Velleiani exemplum §. 3. deprehenditur.

§. XI.

Nec vltimo loco nominanda erit cessantis SCti ^{*In mulieribus mercatrici-*} ^{*bus;*} causa, si mulieres mercaturam exercent. Cuius ex favore multis in Germania ciuitatibus, commerciorum studio illustribus, specialia hac de re (1) statuta reperiuntur.

(1) Aliæ certe olim fuere status Romani quam nostri ^{*ex variis ci-*} ^{*uitatum sta-*} Germanici hodierni rationes. Siquidem illi fonticis ^{*tutis.*} ex causis, quas apud AVERANIVM *in interpret. iuris l. 2. c. 13. n. 9. 10.* traditas adinuenimus, potius commercia legibus coercere, quam auspiciatos illorum progressus promouere, esse sua ducebant; vnde & non mirum, nihil ab illis in fauorem commerciorum circa fideiussiones mulierum fuisse dispositum. Germani vicissim, ex quo cultiores redditi, simul cum literis armisque commerciorum studia coniungere amant, vnde & ciuitates negotiationibus florentes, in rebus sic dictis mercatilibus subtilitates iuris Romani seponendo, æquitatem simplicem iudicem esse iubent, in id potissimum incumbendo, vt securitas & vtilitas commerciorum per exactissimam datæ fidei liberationem suffulciatur. Quæ ex ratione & SCtum Velleianum ex multarum ciuitatum statutis in feminis, cum separatam tum communem cum maritis negotiationem exercentibus, cessat. Vid. MARQVARDVS *de iure mercature l. 12. n. 21.* CHRISTIN. *tit. 9. art. 10.* GAIL. *2. obseru. 90. num. 5.* STRYV. *exercit. 21. th. 12.* HERING. *de fideiuss. c. 7. n. 418.* IOH. REBHAN. *in disput. de uxore mercatrice th. 12. sqq.* Quid statuta Vratislauenfis in fauorem

E 3

nego-

negotiationum ratione mulierum disposuerint, exponit responsisque Scabinatus Vratislauenſis illuſtrat THOMAS SCHROEERVS in *inſtit. tutorum & curat. p. 2. qu. 20. n. 100. ſqq.* De iure Lubecenſi conſulatur MEVIUS ad *ius Lubecenſe l. 1. tit. 10. art. 1. n. 77.* Idem ius Hamburgi ex *ſtatuti p. 2. tit. 6. art. 2.* obtinet. Imo plurimis in locis ſœminarum in mercatura fideiubentium vsque adeo firmum obligationis vinculum, vt nec opus ſit certioratione. BERGERVS ad *Lauterbachium l. 19. t. 2. p. 436.* RIVINVS de *except. c. 8. n. 5.* MENCKEN. ad *proceſſ. 1. §. 58.* vbi præiudicium ſupremæ curiæ prouinc. Lipl. d. 9. Maii 1698., quo reiecta mercatricis appellatio adducitur. Diſpoſitiones hæ tamen reſtringuntur ad actus mercaturæ, quatenus mulier vt mercatrix intercedit: Vid. MEVIUS ad *ius Lubec. l. 1. tit. 10. artic. 1. num. 78.* In negotio enim extraordinario etiam iure communi & beneficio S^Ci Vellei. mulierem mercatricem gaudere, Dd. teſtantur. B. STRYKIVS in *uſu moderno ff. ad S^Ci. Vellei. §. 1.* excell. DN. LVDOVICI *differ. de muliere cambiante §. 2.*

§. XII.

In feminis
cambiantibus;

Eodem ex commerciorum fauore & iuris cambialis rigor ad ſœminas mercatrices in negotiatione (u) cambiantes extenditur, neque ſe contra illum S^Ci Velleiani præſidio vlllo modo (v) tueri poſſunt, licet nec renunciatio nec certioratio (x) iuris huius præceſſerit.

ſecundum varias ordinat. cambiales.

(u) Varias immutationes in iure cambiali Saxonico, quomodo mox rigor cambialis ſolum ad ſœminas mercatrices, mox ad vtrumque caſum, ſiue mulieres cambiantes

tes sint mercatrices, siue non, dein iterum ad foeminas negotiationem tractantes, & denique ad illas, quæ separatam mercaturam exercent, per diuersa rescripta modo extensus modo restrictus fuerit, luculentissime docet DN. LVDOVICI in allegat. dissert. §. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15.

In hoc vero fere omnes ordinationes cambiales conspirant, quod mulier mercatrix in cambio S^Cti Vellei. exceptionem opponere non queat. Vid. *ordinat. camb. Lips.* §. 2., *rescriptum nundinale Naumburgense* apud KÖNIGIVM ad *ordinat. camb. Lips.*, *ordinatio cambialis Pruss. art. 35.*, *Brandenburgica art. 25.* *Magdeburgica art. 33.* Consentit *Vraislauiensis*, in qua *art. 2.* prouitum: So sichs nun begäbe, daß Witt-Frauen oder andere Weibs-Personen für sich oder ihren Mann absonderliche Handlung führeten, und in ihrem eigenen Namen einen Wechsel-Brief von sich ausgaben, ob es gleich ohne Autorität und Einwilligung ihres ehelichen oder andern Curatoris, auch ohne vorhergehende Erinnerung ihrer weiblichen Privilegien und Rechts-Wohlthaten geschehen; so sollen sie dennoch selbst zu zahlen schuldig und verbunden seyn, auch sie das S^Ctum Velleianum, ob sie gleich dessen nicht zuvor erinnern, noch solchem Rechte von ihnen renunciert worden, keinesweges schützen.

(v) Modo cambium concernat negotiationem, CARP-*In cambiis negotiationem concernentibus.* KÖNIG. ad *ordin. camb. Lips.* §. 2. *20 v. p. 2. conf. el. 15. d. 16. n. 5.* Wechsel-Proceß *p. 8.*, id quod tamen in dubio præsumitur. HARTM. PISTORIVS *l. 1. qu. 14. n. 16.* MARQUARD. *de iure singulari mercaturæ l. 1. tit. 12. n. 25.*, ubi plures allegati deprehenduntur. Addatur CARPZOV. *p. 1. cap. 15 d. 16.* vnde cum præsumtio contra mulierem mercatricem cambientem militet, hæc probationem in contrarium in se suscipere tenetur.

(*) Com-

(x) Communiter DD. hanc rationem proferunt: quod foeminae mercatrices uti diligentes sunt in emendis vendendisque mercibus: ita etiam diligentes & curiosae esse debeant, ut iura specialiter ipsis indulta cognoscant. Quod si non faciunt, negligentiam suam sibi ipsis imputare debent; sin vero de beneficiis indultis iis constat, certioratione amplius non est opus. Vid. DN. LVDOVICI in *saepius allegata disput.* §. 17.

§. XIII.

Valida est intercessio iurata:

Efficacem porro mulierum intercessionem obligationem ex iuramento sortiuntur. Licet enim forte ius iurandum non augeat hanc obligationem ex iuris civilis principiis (y); quo minus tamen foeminae fidem, Deo veritatis teste & perfidiae vindice inuocato, pro aliis interpositam fallere liceat, ius canonicum prohibet (z). Id vero hoc casu (aa) in foris Germaniae omnino obtinet etiam ex eorum hypothese, qui ipsi generalem praeter legibus Iustinianei receptionem immerito (bb) denegant. Saltem enim praevalet in causis iuramentorum (cc). Quod in hac quaestione omnium aequissimum est, cum nec ab analogia iuris civilis nouioris (dd) recedat, & optime consulat conscientiae (ee), nec publicam salutem laedat (ff).

non iure civili;

(y) FRANCISC. CONNAN, *commentar. iur. civil. lib. 6. cap. 8. §. 9.* BERLICH, *conclus. practicab. part. 2. concl. 9. num. 23.* SCHILTER, *ad ff. exerc. 18. ib. 11.* In veteri Roma enim iusiurandum non producebat nouam obligationem, sed tantum, archiori vinculo conscientiae iniecto, confirmabat veterem, adeoque simpliciter sequebatur naturam

turam actus, cui accedebat, nec maiorem, quam nuda pacta vim atque effectum habebat. Add. *l. vlt. C. d. non. num. pecun. l. 35. §. 1. ff. d. iureiur. l. 7. §. 16. ff. de pact. l. 25. §. 4. ff. d. solut. l. 112. §. f. ff. d. legatis. l. 15. C. d. legib. nou. st. pr.* CORNEL. VAN ECK. *princip. iur. ciuil. lib. 12. tit. 2. pos. 7. 8.*

(2) HIERON. TREVTLER. *select. disputat. vol. 1. disp. 25. sed canonico. ib. 5. not. b.* ANTON. TESSAVR. *decis. Pedemont. 222. n. 9. seq.* ANDR. RAVCHBAR. *part. I. quest. 34. num. 5.* Add. SETSER. *de iuram. lib. 11. cap. 12. n. 2. 3.* Nam non solum INNOCENTIVS III. *in cap. cum contingat. 28. de iureiur.* disposuit, ne mulier consensui iurato super actu mariti invalido contraheretur, addita ratione, *quod huiusmodi iuramenta in alterius præiudicium non redundant, nec obseruata vergant in dispendium salutis æternæ;* sed & ALEXANDER III. *c. 9. X. eod.* disertis verbis sceminam pro alio iurato fideiubentem sub comminatione interdicti promissis stare iussit.

(aa) CARPZOV. *part. 3. decis. elect. 256. num. 22.*

(bb) Satis enim ostendit illustris THOMASIVS, in *Quod præualet iuri civili:* Germania ius canonicum ciuili & ob receptionem tempore priorem, & maiorem existimationem pridem ante reformationem præualuisse in *cantel. circ. præcogn. iurisprud. eccles. cap. 21. §. 41. 42.* nec post eam eius auctoritatem extinctam fuisse, *ibid. cap. 22. §. 1.* adeoque inter protestantes quoque decreta canonum adhuc legibus ciuilibus præferri debere. *ibid. §. 3. seq.* Consent. DN. BOEHMER. *in iure eccles. protest. tit. de constit. §. 36. seqq.* GOTTL. GERH. TITIVS *Probe des geistl. Rechts, l. 1. c. 2. §. 61.*

(cc) STRVV. *syntagm. iur. ciuil. exerc. 2. th. 39.* Add. ARTHVR. DVCK. *de auctorit. iur. ciuil. l. 1. c. 7. d. 12.*

(dd) Nam non modo FRIDERICVS I. *auth. sacra- & in confer-* *vando hoc iuramento ans-* *logia iuris* *ris-* *mentis puberum. C. si aduersus venditionem, constituit, ut* minores inuiolabiliter custodiant, quæ sub religione iur-

ciuilibus non
conueniens
est.

risurandi contraxerunt, licet alias secundum leges ciuiles vel nulliter contraxissent, vel beneficio restitutionis in integrum aduersus læsionem ex validitate contractus imminentem tuti essent: sed iam sub gentilibus imperatoribus is honos iuramento habitus fuit. Ita enim ALEXANDER in l. 1. C. eod. militi rescribit: *si minor annis viginti quinque centori præd. cauisi, nullam de cætero te esse controuersiam facturum, idque etiam iureiurando corporaliter præstatio confirmasti: neque perfidæ neque periurii me auctorem tibi futurum sperare debuisti.* Plane iam olim libertus operas, dona, munera iureiurando semel promissa præstare tenebatur, non secus ac si verborum obligationem contraxisset, cuius vim pactum iniuratum minime obtinebat. Vid. CAIVS *influit. lib. 2. tit. 9. §. 5. l. 7. §. 5. l. 37. pr. ff. d. operis libertorum.*

Conscientiis
optime con-
sulit.

(ee) Laudat IOSEPHVS *antiquitat. iudaic. libr. 5. cap. 5.* veteres Hebræos, quod ipsis solum nomen periurii horrorem incusserit. Quare Christianus princeps non cauebit, quo minus in foro aliquid toleretur, quod, re seposito proprii commodi studio iterum deliberata, facile conscientie periurio læsæ arguere queat eos, qui se legum subtilitate a iuratis promissionibus liberare student? Nullibi prohibetur fœmina, neglecto Sancti Velleiani auxilio, fidem datam sancte seruare, eaque ratio est, cur heredes earum, quæ pro aliis intercesserunt, frequentius hoc beneficio utantur, quam ipsæ, quas pudor & conscientia proprii facti saepe retardant ab vsu priuilegii aduersus expressam voluntatis suæ declarationem. HUBER. *prelect. ad Pand. tit. de Sancti Vellei. thes. 2.* Quanto maior religio esse debet in iureiurando seruando? Quod quæ sic contemnit, si periurii rea dici non possit, saltem hoc agit, vt ab initio nomen domini Dei sui in vanum adduxerit. In alterutro igitur peccat, siue licitum antea iuramentum nunc in temerarium vertat, siue retro temere ac inuulter iurauerit, quod & diuino & ciuili iuri repugnat. Vid.

Vid. Exod. 20. 7. Matth. 5. 33. 34. l. 20. 26. ff. d. condit. & demonstr. aurb. sacrament. C. quand. mul. tutel. Id vero etiam extra legem pro virili cauere, pii Icti officium puto. Exemplo fit BRUNNEMANNVS, qui ad l. f. ff. ad SCrum Velleianum n. 13. scribit, vt Christianum decet: *Semper mihi potior iuramenti religio, quam subriles disputationes, & ea sententia clienti suadenda, quæ pro religion: est.* Multo magis igitur eo annitendum, vbi iuris canonici dispositio id iubet, quam merito pro lege seruamus, siue illud tacito principis consensu siue expressa receptione in foris introductum sit; vtraque enim ratione legis vim etiam inter protestantes obrinet.

(ff) Sane, seruatis iuramentis, quæ salua salute æter- *Nec vim le-*
na seruari possunt, frustra legislatorix potestati præiudi- *gum soluit;*
cium metuitur. Nam cum nemo neget, posse a principe certos actus, accedente aliqua solemnitate, v. g. septem testibus in testamento, conseruari, sine ea vero inualidos declarari; non video, quomodo vellicetur eius auctoritas, si quædam negotia a iudice conseruentur, quoties corroborantur iuramento, quo addito, iura ab ipso legislatore condita vel recepta eadem sustinent, licet ipse eisdem omnem efficaciam denegauerit, si iniurata fuerint. Plane reipubli- *sed rucetur.*
cæ interest, non vilescere in animis hominum auctoritatem iurisiurandi, quod si vix quidquam operari credendum est, quod non & iniurata obligatio iniungit, nescio, an a superfluitate adeoque temeritate satis liberari possit maxima pars iuramentorum, quibus & inter priuatos & ab ipso principe fides habetur, quam iniuratis negari notissimum est.

§. XIV.

Hoc igitur casu ad fœminam firmiter obligandam *Nec in iniu-*
F 2 *so-rata inter-*

*cessione opus
est alia sole-
mnitate.*

solum *iureiurandum verum* sufficiet, licet solemniformula (gg) conceptum non fuerit. Quare nec opus est, vt talis intercessio instrumento coram tribus testibus confecto (hh) comprehendatur, aut iudicialiter (ii) fiat. Nec renunciatio vlla S^Ci Velleiani requiritur (kk), cuius adeo ne quidem certioratio desideratur (ll).

*Sufficit iura-
mentum ve-
rum.*

(gg) Sufficit iuramentum *verum* quodcumque, id est, tale, quod inuocatione diuini nominis perficitur. Add. SAND. *lib. 3. tit. 11. def. 11.* Solemnis formula, *ita me Deus adiuuet*, non præcise desideratur, sed eadem vis est alterius æquivalentis; an *Eides statt*, *bey dem Worte der ewigen Wahrheit &c.* quippe qui hac formula vtitur, declarat implicate animum iurandi. Vid. DN. BOEHMERVS *in iure eccllesiast. prot. l. 2. tit. 24. n. 4. p. 1767.* ibidemque allegatus B. STRYKIVS *in usu modern. D. de iureiurando. § 14.* neque enim ius canonicum vllibi postulat *formale iuramentum*, sed tantum *iuratum fidelem*. Hanc vero etiam in eiusmodi obligationibus reperiri, easque ideo seruandas esse dubio caret. Vid. PHILIPP. *ad decis. elect. 25. obs. 2. §. 8. seqq.* IDEM *ib. obs. 4.* Atque hæc sententia securitati conscientie consultit. BRVNEM. *ad l. ff. ad SCrum Vell. n. 10.* Pluribus hæc exequar *cap. seq.* vbi de iureiurando vxoris pro marito intercedentis dicendum erit, in quo par ratio subest.

*In privato
instrumento*

(hh) Priuatum instrumentum cum BARTOLO admittit SAND. *dict. tit. def. 5.* eamque sententiam ex æquitate canonica horrore periurii merito sequimur. Moribus fere eandem seruari, testatur HVBERTVS *prælect. ad ff. t. ad SCr. Vellei. num. 15, 17.* licet iuri ciuili forte conueniat contraria BALDI opinio ob *l. 23. C. eodem.*

*extra iudi-
ciale,*

(ii) Adde *notam seq.* Pariter renunciationem S^Ci quamuis, accedente iureiurando extra iudicium factam valere,

lere responderunt SCABINI LIPSIENSES apud SCHIL-
TERVM ad ff. exerc. 28. th. ii. in fin.

(kk) Vulgatum est, iuramentum habere vim renun-
ciationis, vid. GAIL. l. 2. obs. 27. n. 23. MEV. part. 1. dec. 147. *absque renun-*
n. 4., quod et si non nisi sub certis restrictionibus admittend- *ciatione Scii.*
dum sit, tamen sufficit, salva salute æterna seruari posse, nec
seruatum tendere in præiudicium tertii. Vid. STRVV. syn-
tagm. iur. ciu. exerc. 21. th. 10. ibique MVLLER. not. n. BER-
LICH. part. 2. concl. 19. n. 24. & quos hi magno numero alle-
gant.

(ll) Equidem nemo renunciat, de quo non cogitauit, *De quo no-*
licet iurauerit, c. 23. X. de iureiur. nec iuramentum tollit de- *quidem cer-*
fectum iudicii, quod id inseparabiliter comitari debet, c. 20. *tiorari opor-*
X. eod. nec debet esse vinculum iniquitatis, c. 12. §. f. c. 18. *et feminam*
X. eod. quod alias facile euaderet, quia forte non iurauisset *cedentem.*
fœmina, si beneficium suum sciuisset. Vnde certioratio-
nem etiam in iurata intercessione requirunt BERLICH. dist.
loc. n. 37. sqq. CARPZOV. p. 2. const. 16. def. 19. n. 11. TES-
SAVR. dec. 222. n. 6 u. 12. Sed iam dictum est, renunciatio-
nem plane nullam requiri. Nec excluditur consensus, aut
erratur in eo, quod mulier cum effectu obligari velit, quem-
admodum nulla lege requiritur, vt minor iurato contrahens
intelligat priuilegia ætatis, sed sufficit, illum efficaciter obli-
gari voluisse. Nec iniquum videri debet, sed potius iuri
naturali conuenientissimum, vt fœmina et sua intercessione
non secus ac masculus teneatur, quod tantum humano iure
aliter dispositum est, ceu dictum cap. 1. §. 1. Itaque hic et-
iam subtiles dubitandi rationes iuramenti religioni merito
postpono. Consent. GAIL. l. 2. obs. 41. & 77. n. 10. HARN.
ad Wesenhec. tit. ad Ct. Vellei. illustr. SAM. DE COCCEL.
iur. controversi. eod. tit. quæst. 12. pag. 754.

§. XV.

*Renunciatio
SCi interces-
sionem vali-
dam reddit.*

De renunciacione difficilior inspectio est, qua SCi Velleiani beneficium amitti posse, plurimi affirmant (mm); sed plurimi etiam magnæ auctoritatis ICi negant (nn), vt dubium omnino videatur, quænam sententia communior sit (oo): quamvis praxis affirmatiue magis faueat (pp). Eadem & Græcis (qq) pridem arrisit, & mihi quoque, argumentis in vtramque partem trutinatis, præferenda videtur.

Affirmantes.

(mm) Illustr. STRYK, *of. mod. Pandect. t. ad SCium Vellei.* §. 18. VLRIC. HVBER, *prælect. ad ff. ibid. num. 14.* GEORG. BEYER, *delin. iur. ciu. 16. p. 16.* LVDER. MENCKEN, *theor. & prax. Pand. 16. §. 8.* IDEM *gymnas. polem. iur. disput. 6. controu. select. iur. ciu. 16.* DN. ENGELBRECHT, *compend. iur. prud. 1. 16. tit. 1. §. 5. num. 7. p. 318.* BRVNNEM, *ad l. fin. ff. eod. tit. n. 4.* FRANZK, *ad ff. ib. n. 29.* PEREZ, *ad ff. ib. n. 21.* illustr. SAM. DE COCCEI, *iur. controuers. eod. tit. quest. 12.* IOH. PAVL. KRESS, *specim. iur. iur. ciu. forens. 1. 3. t. 16. §. 10.* GAIL, *l. 2. obseru. 77.* SCOTAN, *disput. ad Pandectas 34. thes. 11.* PAGENSTECHEER *sciliment. ad compend. iuris Schuzio-Lauterbach. manip. 3. sicil. 408. p. 123. seqq.* CHRISTOPH. ANDR. REMER, *de vero obligation. valore sect. 2. cap. 21. §. 18. seqq.* VOETIVS *ad D. tit. ad SCi. Vellei. §. 9.* excell. LVDOVICI *disput. de genuino intellectu brocardici vulgaris: omne iuramentum seruandam esse, quod salua salute æterna seruari potest §. 24.* IOH. SCHILTER, *ad ff. ex. 28. §. 8., vt taceam alios ab his magno numero allegatos.*

(nn) Ex

(nn) Ex horum numero præter alios sunt WESENBEC. *Negantes.*
 ad ff. 1. ad SCi. Vellei. num. 9. IDEM comment. ad cod. eod.
 ii. num. 17. seqq. FRANCISC. CONNAN. *commentarior.*
jur. ciuil. lib. 6. cap. 8. §. 9. BACHOV. *ad Treutler. vol. 1.*
disp. 25. th. 4. ARNOLD. VINN. *select. quest. lib. 1. quest. 48.*
 MATTH. BERLICH. *part. 2. concl. 19. num. 16. seqq.* PHI-
 LIPPI *ad decis. elect. 25. obs. 1. n. 1.* DAVID MEVIUS *ad ius*
Lubec. lib. 1. tit. 10. art. 1. n. 69. seqq. LESCHASSERIUS *pe-*
culiari tractatu Gallico de SCi Velleiani renunciatione, ac
 nouissime IOSEPH. AVERANIUS *interpretat. iur. ciuil. l. 2.*
 c. 5. Alios lubens omitto, inter quos eminet SALIS *sici-*
lim. iur. ciuil. ad l. f. ff. h. t. vbi contrariam opinionem ex
 impudenti rabularum cum ratione infanientium procacita-
 te deriuat.

(oo) Equidem ALBERICVS *ad l. f. C. ad SCrum Vellei.* *Dubium, utra*
 ait: totum mundum seruare, quod mulier huic beneficio *sententia*
 renunciare possit, eamque sententiam communem vulgo *communior?*
 putant. Vid. WESENB. *ad C. eod. num. 27.* Sed ex dictis
 patet, alios aliter sentire: Præterea multi fluctuant, vt
 HERING. *de fideiussor. num. 466. seqq.* Aliqui sibi contra-
 dicunt, instar CARPZOVII, qui renunciationem admit-
 tit *part. 2. const. el. 16. def. 17. num. 2,* contra inuvalidam esse,
 disputat *part. 3. decis. 256. n. 20. 21,* vbi dubiam fore ale-
 am merito annotent alii, si numero consentientium pu-
 gnetur.

(pp) Vid. DIONYS. GOTHFR. *ad l. f. ff. ad SCi.* *Affirmatiua*
Vellei. IOANN. SCHILTER. *ad ff. exerc. 28. th. 8.* quod te- *in praxi re-*
 stantur præiudicia, quæ pro affirmatiua passim reperiuntur. *cepta.*

(qq) Ita enim CONSTANTINVS HARMENOPVLVS, Præses *Consensus*
 Thessalonicensis, *promptuar. iur. ciuil. lib. 3. t. 6.* Verba in- *Harmenopuli*
 tegra ex interpretatione IO. MERCERI hæc sunt: *Tum de-*
num autem pro aliquo interueniens obligatur mulier, - - -
 cum

cum aperte dixerit, sed iuri proprio ac legi renunciare in favorem mulierum introducte, ne, si intercesserint, teneantur.

§. XVI.

Argumenta
dissentien-
tium.

Non desunt equidem aduersariis argumenta, quibus aduersus validitatem renunciationis infurgant. Urgent enim, 1) senatus consultum esse ex legum prohibitiuarum (rr) numero; 2) intercessionem ad publica officia (ss) pertinere; 3) beneficium hoc ob imbecillitatem (tt) foeminis fuisse concessam; 4) totam legislatoris intentionem eludi (uu), si concedatur renunciandi licentia; 5) ne realem quidem solutionem impedire, quominus foemina tanquam indebitum (vv) repetat, quod ex intercessione pro alio soluit; 6) nullam omnino intercessionem (xx) foeminae valere; 7) dari exceptiones (yy), ex quibus pateat, regulam esse, ne valeat renunciatio; 8) exceptionem SCTi esse fauorabilem ad eoque extendendam (zz).

Ratio dubi-
tandi:
1) SCTum est
lex prohibi-
tina.

(rr) Notum est, renunciationem locum non habere in iure prohibitio, FINCKELTH. obseru. 107. num. 8. eo-
que secundum mentem praec. cap. I. §. 2. not. z. p. 14. non
secundum quid, sed simpliciter tali. Huc vero SCTum no-
strum omnino videtur referendum ex variis rationibus.
Nam (z) leges vbique dicunt, intercessionem mulierum pro-
hiberi, interdici, non permitti, ut iam supra dict. loco dice-
re occupauit ad l. 1. pr. l. 8. §. 3. l. 14. l. 16. pr. & §. 1. l. 32.
§. 2. ff. ad SCt. Vellei. Conf. l. 2. §. 1. ff. eod. vbi verba SCTi
sunt: Aequum non est, mulieres huiusmodi obligationibus ob-
stringi: PAUL. sentent. lib. 2. tit. 11. (B) principaliter
fauere videtur bono publico: BERLICH. dict. loc. num. 19.
(γ) ci-

(y) eidem fraus fieri potest a foemina, de quo iam *supra* p. 16. allegaui l. 8. §. 6. ff. eod. cui AVERANIVS num. 7. addit l. 29. in fin. ff. eod. in qua a Ictis irrita declarata, ait, quæ in fraudem Scti excogitata probantur, idque ex l. 29. in fin. ff. ad leg. Falcid. demonstrat. In fraudem vero legis permittentis nihil facere potest is, in cuius fauorem ea lata fuit. cit. l. 29. ff. de leg.

(ss) Est enim species defensionis, adeoque virile mu-^{2) intercessio} intercessio est virile officium. nus. Vnde PAVLVS ait l. 1. §. 1. ff. dict. tit. Sicut moribus civi-^{3) beneficium datum ob imbecillitatem sexus.} lia officia adempta sunt foeminis, & pleraque ipso iure non valent; ita multo magis adimendum eis fuit id officium, in quo non sola opera, nudumque ministerium earundem versaretur, sed etiam periculum rei familiaris. Concinit VLPIAN. l. 2. §. 5. ff. eod. Et si mulier defensor alicuius exiit, procul dubio intercedit. Et clarissime IDEM l. 2. pr. ff. d. R. l. Foemine, inquit, ab omnibus officiis civilibus vel publicis remota sunt, & ideo nec iudices esse possunt, nec magistratum gerere, nec postulare, nec pro alio intervenire, nec procuratores exsistere.

(tt) Ita enim VLPIANVS l. 2. §. 2. ad Sct. Vellei. opem,^{4) par fragilitas in renunciando & intercedendo.} inquit, tulit (amplissimus ordo) mulieribus PROPTER SEXVS IMBECILLITATEM, multis huiuscemodii casibus suppositis atque obiectis. IVSTINIANVS in l. 22. C. eod. FRAGILITATEM vocat. Add. l. vn. §. 15. C. d. rei vx. acti. At beneficio, propter fragilitatem naturæ & sexus imbecillitatem dato, renunciari posse negant, quemadmodum minori non licet renunciare priuilegio imperfectæ ætatis. l. 8. §. 1. ff. qui satisd. cog. BERLICH. d. p. 2. concl. 19. n. 17. seqq.

(uu) Videtur par imbecillitas subesse in renunciatione, quæ in ipsa intercessione occurrit. Itaque eadem fragilitas in renunciando & intercedendo. cilitate, qua foemina ad fideiubendum mouetur, etiam inducitur ad renunciationem Scti, in qua nihilo plus præsentis periculi subest. Itaque nihil egit senatus, si
G
cuius

eius decretum vno verbo eludere liceat. Quis enim non, cum mulierem fideiubere compellit, eidem simul & renunciationem beneficii extorquebit? Quo admissio, non imbecillitati sequioris sexus consultum, sed eius intercessionibus noua & inanis formula adiecta foret: quod quam alienum sit a grauitate amplissimi ordinis muliebrem leuitatem compescere volentis, nemo non videt. CONNAN. *diſt. lxx. pag. 641.*

ſi conditio
ſoluti per-
miſſa.

(v) Quamuis filius familias non condicat ſolum, quod contra SCrum Macedonianum acceperat; *l. 10. ff. de SCto Maced.* tamen in muliere obligatio ex interceſſione ita fuit eneruata, vt ne quidem creditori ſolutum ex hac caula retinere liceat. Datur ergo ſceminæ indebiti conditio; *l. 40. C. d. condict. indeb.* quodſi per delegationem ſui debitoris ſoluerit, & hic ipſi conditio competit, quem admodum ſi pecuniam ſoluiffet, *l. 8. §. 3. ff. ad SCrum Vellei.* Atqui ipſo facto exceptioni renunciat, quæ ſolutionem præſtat, & plus eſt ſolutum repetere, quam ante ſolutionem exceptione tutum eſſe, vt docet exemplum modo adductum filii familias. Quodſi ergo *realis* hæc renunciatio creditori non ſufficit ad accepta retinenda, quanto minus *verbalis* ſufficiens erit ad ſolutionem extorquendam?

ſi inualiditas
omnis inter-
ceſſionis; quo
numero & re-
nunciatio eſt.

(xx) Non valet ſolemnis interceſſio a ſceminâ coram tribus teſtibus celebrata, *l. 23. §. 1. C. eod.* cum tamen, quæ tam ſolemniter fideiubet, ſeriuſ profecto animo ſe obli- gandi teſtari, ac tacite ſenatus auxilio renunciare videatur VINNIO *diſt. queſt. cap. 48.* nec ſuſtinetur reiterata fidei- uſſio ideo, quod & in ſecunda promiſſione interceſſio eſt, *l. 19. ff. d. nou. r.* niſi demum poſt biennii lapſum repetita inducat præſumptionem negotii ad ipſam pertinentis; *l. 22. C. ad SCr. Vellei.* at ipſa renunciatio nihil aliud eſt, quam interceſſio, nec efficacior videtur, quam iterata.

7) exceptio-

(yy) Vrgat WESENBECK. *ad C. diſt. iii. num. 27.* ex BAR- TOLO,

TOLO, quod dentur speciales casus, in quibus valeat renunciatio, nempe in *l. 27. 28. C. h. & Nou. 118. c. 5.* unde inferret, regulam esse in contrarium, quia exceptio confirmat regulam in casibus non exceptis. *nes, quibus regula negans confirmatur.*

(22) Est in ea opinione *TESSAVR. decis. 222. n. 12. vers. 3.* *extensio beneficii in d. modum favorabile, & quod sexui elegantiori egregie con-* *estio facienda.* Cum enim subit beneficium principis admodum favorabile, & quod sexui elegantiori egregie confulit, non dubitat, quin illud interpretatione ampliari debeat. *arg. l. 3. ff. d. Constit. princip. c. odia d. reg. iur. 6.*

§. XVII.

Verum hæ rationes, si accuratius examinentur, *Consuetudo* magis speciosæ, quam veræ apparebunt. Nam 1) *disfentientium.* SCtum beneficium est non lex prohibitiua; (*aaa*) 2) falsissimum est, intercessionem ad publica officia (*bbb*) referri; 3) imbecillitas scæminarum tanta non est, vt propterea inuitis beneficium obrudere (*ccc*) voluerit legislator; nec 4) eius intentio facultatem renunciandi tollit; (*ddd*) quæ 5) salua repetitione eius, quod per errorem (*eee*) solutum est, optime exerceri potest; 6) nec cum intercessione confundi (*fff*) debet; 7) exceptiones vero ad necessitatem (*ggg*) renunciandi pertinent; 8) nec priuilegium SCti nimis extendi (*bbb*), iura patiuntur.

(*aaa*) SCtum ad leges prohibitiuas simplices male referri, & *TITIVS* docuit *obseru. ad Lauterb. 444.* & ipse 1) SCtum esse ostendi *cap. l. §. 6. not. 2.* & amplius probabo §. seq. Hic tantum respondeo, (*a*) quod iam supra dixi, *c. l. §. 6. lit. z. p. 14. §. 9.* assertiones ICtorum de prohibitione improprie intelligendas esse, quemadmodum donationes inter coniuges toties dicuntur prohibitiæ, *l. 1.* & ipso iure non valere; *l. 3. §. 10. ff. d. donat. inter vir. & vx.* quæ tamen verius tantum reuocationi ex poenitentia perpetuo obnoxia manent. *arg. l. 32. §. 2. seqq.*

seqq. ff. eod. TITIVS obseru. ad Lau. 779. (C) Potius bonum priuatum respicitur, vt mox patebit, publicum non nisi vltimo & per consequentiam. PAGENSTECHER *dict. manip.* 3. p. 130. 181. REMER, *dict. loc.* §. 21. (γ) De fraude SCto facta iam monui pag. 17. eam vel a creditore fieri, cuius intuitu vti que non subest lex permissiua, vel a muliere, quo casu amittit beneficium. De priore vero ICtum loqui, amplius corroborat l. 29. quam §. *præc.* ex AVERANIO adduxi, qua occasione simul obseruo, etiam legi *permissiue* fraudem fieri posse, etiam ab eo, in cuius fauorem lata est. Nam lex Falcidia sine dubio in fauorem testatoris & heredis lata, *pr. l. de leg. Falcid.* & permissiua est; & tamen irrita dicitur, quæ ab iis in eius fraudem agitantur. l. 27. ff. eod.

ad: inter-
cessio male
creditur offi-
cium publi-
cum.

(bbb) Intercessionem inter officia publica referri, nego ac pernego. Intercesserunt foeminae ante AVGVSTVM, & ne inde obstringerentur, SCto opus habuerunt; vid. *cap. l. §. 3. 4.* nunc quoque plurimis casibus valide ex omnium sententia intercedunt, de quibus *hoc cap.* actum, & a IUSTINIANO normam acceperunt, obseruandam, ne ipso iure nulliter agant. l. 23. §. 1. C. ad SCr. Vellei. Hoc in munere publico quis vnquam permissum fuisse, aut permissum iri sibi persuadeat? Itaque male intellectus PAVLVVS in l. 1. §. 1. vbi aperte comparationem instituit inter officia ciuilia, quæ nuda opera constant & tamen foeminis interduntur, & intercessionem, quæ priuatæ quidem sine dubio, sed tamen & ministerium & periculum bonorum comprehendunt. Male intellectus VLPIANVS in l. 2. §. 5. vbi omnem defensionem ad intercessionem recte refert, sed ne personarum quidem, vice versa omnem intercessionem inter virilia defensionis officia numerauit. d. l. 2. d. R. I. Vnde valde miror, eam etiam ICto antiquitatum peritissimo, ARN. VINNIO, loco *sepius allegato* imposuisse, vt intercessionem pro publico officio haberet, quæ tamen ab interuentione, de qua ibi sermo est, toto caelo distat. Vid. PAGENSTECHER *manip.*

manip. 3. p. 124. 128. SCHILTER. ad ff. ex. 28. §. 4. IAC. GOTHOFRED. ad d. 1. 2. ff. d. R. I. VOETIVS cit. l.

(ccc) Verum est, fragilitatem sexus non exui: sed iam ostendi cap. I. §. 1. tit. c. hanc rationem foeminae naturaliter non succurrere aduersus ipsarum intercessionem, add. l. 32. pr. ff. d. fideiuss. & leges alibi foeminarum sexum auarum pronunciant, l. 4. §. 1. ff. ad Sc. Vellei. Quæ vero de imbecillitate iure ciuili hic statuta sunt, non pertinent ad eas, quæ beneficiorum suorum satis admonitæ fuerunt, quod in renuntiatione fieri debet, adeoque non impetu præcoci, sed re mere deliberata amicis succurrunt. Nec æque prohibitum probatur, beneficium ob imbecillitatem sexus concessio renuntiare, ac privilegio ob fragilitatem ætatis indulto. SCHILTER. d. l. §. 9. HAHN. ad Wesenb. dict. tit. n. 9. PAGENSTECHER loc. all. p. 131. Sane ratio ciuilis non patitur eandem extensionem, quam naturalis, nam minor facile expectat maiorennitatem, contra durissimum foret, foeminae beneficium obtrudere, quo per totam vitam fortunas suorum, fide sua interposita, adiuuare prohiberetur.

(ddd) Equidem non video, quid ad obiectionem de pari leuitate renuntiationis & intercessionis faciat responsio KOHLSHORNII ad Sobappfer. ad ff. tit. ad Sc. Vellei. not. m. intercessionem esse prohibitam, sed non renuntiationem, quod ipsum in quæstione est. Attamen nego, eandem subesse facilitatem, cum intercessio contra Sc. tum fiat ab ignorante; l. 30. ff. eod. at renuntiatio requirit certiorationem, vid. inf. §. 19. quæ si præcesserit, omnino aut circumspectiorem reddet mulierem, aut iuste eandem periculo expouet; quod, cum monita spreuerit, damnum, si quod sua culpa sentiat, non intelligitur sentire. l. 203. ff. d. reg. iur. REMER. dict. loc. num. 6. PAGENSTECH. loc. all. p. m. 126. 130. Ita suam intentionem obtinebit legislator, modo non decipiantur incaute, licet iacturam sentiant, quæ sponte abdicant privilegium, de quo certiores redditæ fuerunt. Et quid, si fructu

ad 3) imbecillitas sexus minor est in renunciando, quam intercedendo.

ad 4) difficultior renuntiatio, quam intercessio.

subtilitatio-
ne introdu-
tam eludi.

careat SCtum? Nonne id sæpius accidit, vt, cum nimis subtiliter omnem iniquitatem legislator vitat, eoque fine a simplicitate iuris naturalis recedit, occasionem præbeat totam sanctionem eludendi? Ego certe non ideo dixerim, in totum per legem hanc a iure naturali recedi, quia volentibus viam reliquit, illius vsum in totum reuocandi. Etiam ex his, quæ de SCi. Vellei. ostendi cap. 1. §. 6. not. x. ceniici potest, sanctionem l. 23. §. 1. C. de SCi. Vellei. effectu iuris nihil operari. Eandem velut oppido inutilem traducit TITIVS iur. priu. l. 4. c. 18. §. 6. etiam eo in sensu, quo ab omnibus accipitur. Ideone nostrum est, legi aliquid ex nostro ingenio addere, ne effectu careat? Rectius forte feminarum intercessionem toleratæ fuissent, absque vlla limitatione.

ad 5) condi-
tio datur, si
errore iuris
solutum.

(eee) Quoties mulier soluit, quod ex intercessione simpliciter debet, aut nouit SCti beneficium, aut ignorat. Si sciat, non iuuatur amplius: cuius enim per errorem soluti conditio competit, eius consulto dari donatio est, l. 53. ff. de R. l. l. p. C. ad SCi. Vellei. quam in præsens fieri SCtum minime prohibet. l. 4. §. 1. ff. b. Ergo conditioni tunc locus est, si errore iuris soluerit, ignara beneficii competentis. Tunc vero nulla tacita renunciatio subest rei ignotæ. Adeoque patet, ab hac repetitione ad inualiditatem renunciationis certificationem subsequatæ non valere consequentiam. BRVNEM. ad l. 6. ff. h. n. 7. REMER. dict. loc. §. 21.

ad 6) aliud de
intercessione
dicendum,
aliud de re-
nunciatione.

(fff) Etiam solennis & iterata intra biennium intercessio a renunciatione differt, nec ipsa renunciatio pro intercessione haberi potest. Illa suscipitur præuia certioratione, adeoque cognitione periculi, quæ & a solenni & repetita intercessione abest. Alias non dubitem, has quoque, instar intercessionum renunciatione munitarum, pro validis agnoscere. arg. l. 30. ff. ad SCi. Vell. add. PAGENSTECH. pag. 124.

ad 7) exce-
ptiones per-
tinent ad

(ggg) Quæ aliquos de exceptione ad regulam arguta-ri dixi, optime conuellit MENCKEN. controu. select. iur. ciu. disp. c. 26. n. 1 exemplum matris & auæ pertinere ad renun-
cia-

ciationes *necessarias* non *voluntarias*. Itaque vera est re-^{renunciatio.}
gula, nullam, *si nolis*, SCTo renunciare. Sed hic tantum ^{rem necessa-}
quæritur, quid facere *possim*, *si velint*. Porro *l. 22.* non agit ^{riam.}
de renunciacione *explicita*, de qua nos quærimus; *l. 23.* vero
huc plane non pertinet.

(*bbb*) Satis docuit illustr. THOMASIVS, quam lubri-^{ad 3) subest}
ca sit doctrina de *extensione favorabilium*. Quod mulieri-^{privilegium}
bus hic proficuum est, grauat creditores, apud quos fide-^{potius re-}
iufferunt. Horum petitio iure communi nititur; illæ ad ^{stringendum,}
ius singulare prouocant. At tratatitium est, privilegia,
quatenus vergunt in præiudicium tertii, esse firmissimæ
interpretationis; vid. *l. 4. C. d. emanc. liber. l. 2. §. 10. 16. ff.*
ne quid in loc. publ. nec ad consequentias trahenda, quæ a
iure communi exorbitant. *l. 15. seqq. ff. d. legib. l. 141. pr. ff.*
d. R. I. ERANZK. ad ff. tit. d. leg. n. 58.

§. XVIII.

Maius pondus inest argumentis, quibus renun-^{Validitas re-}
ciatio SCTi Velleiani nititur. Constat enim, 1) ad il-^{nunciacionis}
lam requiri scientiam (*kkk*) beneficii, quod non nisi igno-^{probat.}
ranti conceditur. 2) Quidni mulier sese abdicet iure in
suum favorem principaliter (*lll*) introducto? Nec desunt
3) exempla renunciacionum (*mmm*) ab ipsis legibus pro
validis agnitarum. Denique si vel pari in vtramque par-
tem rationum pondere sis ambigua redderetur, non du-
bitarem, 4) in dubio pro restringenda (*nnn*) SCTi effi-
cacia pronunciare. Vt taceam alias argumentationes
pluribus dubiis obnoxias, quilibet passim videntur ve-
rioris sententiæ defensores. (*ooo*).

(*kkk*) Dicam § *seq.* renunciacionem tunc tantum va-^{Rationes pro}
lere, si præcesserit sufficiens declaratio muliebrium bene-^{validitate re-}
ficio- rum feminis alias ignotorum. At quæ gnara sui pri-^{nunciacionis.}
uilegii tamen intercedit, non iuuatur SCTi auxilio, pro-^{1) certioratio.}

ut *cap. l. pag. 16.* iam monui, & pene omnes tradunt. Vid. BRVNN. *ad d. l. 30. n. 2.* WESENB. *in C. eod. tit. n. 34.* HAHN. *ad eund. ad ff. eod. tit. n. 9.* GERHARD. *ad eund. tit. §. 13.* SCHÖPFER *ad ff. ib. n. 18.* add. STRYK. *in vsu mod. ff. eod. tit. §. 23.* Vt admodum mirer, solum, quoad memini, SCHOEPFERVM in probanda validitate intercessionis ad scientiam mulieris ex certioratione prouocare. Scio, aliud videri VINNIO *select. quest. l. 1. qu. 48.* secundum quem mulieres, vt maxime iuris sui conscia sint, SCTo iuuari constat. Sed satis clare loquitur obscurus alias PAVLVVS in *l. 30. ff. ad SCT. Vellei. si decipiendi animo, vel cum SCIRET SE NON TENERI mulier pro aliquo intercesserit, exceptio ei SCTi non datur.*

2) *introduc-
tio SCTi princi-
paliter in fa-
uorem mulie-
rum facta.*

(III) Ex fauore mulierum SCTum esse introductum, satis apparet ex iis, quæ *cap. l. dixi.* Consentit TREUTLER. *vol. 1. disp. 25. th. 4. not. f.* HILLIGER *ad Donell. l. 12. c. 31. lit. a.* BRVNNEM. *ad l. 8. C. ad SCT. Vellei.* CORNEL. VAN ECK. *princip. iur. eod. tit. pos. 13.* vnde cessat, quoties cum causa fauorabiliore libertatis, *l. 24. C. eod. dotis, l. vlt. C. eod.* vel alia pia concurrat, ceu ostendi *cap. II.* Creditoris odium, quod in Macedoniano præcipuum est, hic nullum subesse, ex *l. 40. ff. d. condict. indeb.* constat, vnde eidem actiones aduersus priorem debitorem restituuntur, *l. 8. §. 7. l. 11. l. 13. §. f. l. 14. ff. ad SCT. Vell.* Inuito vero beneficium non obtrudi, *l. 69. ff. de R. l.* sed iuri pro se introducto quemlibet libere renunciare, tralatitium est. *l. 41. ff. d. minor. l. 46. ff. d. pact. l. f. C. eod. l. 52. C. d. episc.*

3) *exemplare
nunciacionis
in l. 31. ad SCT.
Vellei.*

(mm) Pertinet huc *l. 31. ff. ad SCT. Vellei.* vbi mulieri permittitur, si repetere nolit, quod ex intercessione soluit, mandati agere, & audienda dicitur, *si cauere velit de indemnitate, quod aliter contingere non potest,* quam cauendo, se non vsuram SCTo: alias enim priori creditori actio aduersus reum restituenda esset. *l. 8. §. 7. l. 14. ff. eod.* Add. CORN. VAN ECK *dict. tit. pos. 13.* Manifestius exemplum

plum præbet sequens, *l. vi. §. 4. ff. eod.* quem merito vrent plerique. Vid. TREVTLER. *vol. 1. disp. 25. thes. 4. lit. f. eod.*
 HAHN. *ad Wesenb. dict. tit. n. 9.* SCHILTER. *ad ff. exerc. 28. ib. 3.* Adscribam ipsa verba POMPONII: *si mulier pro eo, pro quo intercessit, iudicium parata sit accipere, ut non in veterem debitorem actio detur, quoniam Scti exceptionem opponere potest: cauere debet, exceptione se non usurum: & sic ad iudicem ire.* Vides, admitti renunciationem exceptionis, de qua quæritur. Adeoque res confecta videri potest. Sed varia tamen excipiunt, qui secus sentiant. Vid. VINN. *lib. 1. select. quest. 48.* WESENB. *ad ff. aduersario- rum cum re- sponsonibus. tit. n. 9.* BERLICH. *dict. part. 2. concl. 19. n. 32. ac nouissime*
 AVERAN. *interpretation. iur. lib. 2. c. 5. num. 13. seqq.* Aiunt, hæc in iure coram prætore esse peracta; ibi vero quasi contrahi. *l. 3. ff. de pecul.* Id vero non procedit, nisi quoad ea, de quibus permissum est contrahere. Addunt, mulierem pro debitore recte soluere; *l. 4. ff. l. 4. C. d. Scti Vellei.* at liti se pro alio offerre, etiam pro solutione esse, & hoc vnicuique licere, etiam inuito debitore. *l. 23. ff. d. solut.* In nostra ergo lege agi de muliere, quæ soluere pro alio velit, quod per Sctum licet, sed prius postulat de debito sibi liquere per iudicem: itaque illam aperte æquum postulare, dummodo solutione futura non fraude- tur actor; admitti ergo mulierem, sed, ne ille decipiatur, ea conditione, ut prius caueat, se, si condemnetur, non prouocaturam ad Scti auxilium; quod ergo hoc casu speciali permittatur eo fine, ne auctoritas iudicii eludatur, non esse trahendum ad consequentias. Sed hæc parum coherent. Soluere pro alio potest fœmina, sed non iudicium suscipiendo pro quolibet inuito, quod est quemlibet in iudicio defendere. *l. 35. §. 3. ff. d. procur.* quod mirum est fœminæ permitti ab AVERANIO, qui eam a iure postulandi ac procuratorem agendi simpliciter excluserat *num. 3.* Deinde si *iudicium pro alio suscipere* idem est ac
 H sol-

soluere, idque mulieri presentem liberalitatem exercituræ permittitur: nullo iure ea SCti auxilio gaudet. At foemina, de qua quærimus, secundum ipsa legis verba SCti exceptionem opponere poterat, ideoque cauere debebat, se id non facturam. Idque optimo iure. Quis enim donandi animum, quem manifeste probari debere tralaticium est, MASCARD. *de probat. concl.* 555. n. 13. DN. CHRISTIAN. WILDVOGEL. *respons.* 48. num. 34. præsumat ex actione suscepta a fideiussore, qui condemnatus aut principalis actionis cessionem vrgere potest, l. 13. l. 17. l. 36. ff. l. 11. l. 21. C. de fideiuss. aut mandati præfita solutione, agere, §. 6. l. d. fideiuss. l. 10. §. 15. ff. l. 2. C. mandar. vel negotiorum gestorum. l. 20. §. 1. ff. eod. Idem de nostra quoque præsumendum erat, eam fiducia exceptionis, qua se ex persona principalis debitoris tutam credidit, actionem suscipere, aut, si ita non obtineret, ab eo suum repetere voluisse; adeoque finita & iam lite condemnata adhuc exceptionem saluam habebat, vt ipse agnoscit AVERANIVS num. 15. Quod si ergo eidem poterat renunciare, idem etiam aliis licebit. Neque enim auctoritas iudicii legitimam rationem diuersitatis suppeditat, cum potius prætor ne quidem admittere, sed a limine iudicii repellere debuisset mulierem, si ipsis non & alias liceret iuri suo renunciare. Finge, filium familias, ne iudicium reddatur elusorium, creditori pecuniæ obrulisse cautionem in iure, se non vsurum exceptione SCti Macedoniani: anne putas, prætorem eandem fuisse admissurum? Credat Iudeus Apella; non ego. Denique AVERANIVS addit coniecturam, renunciationem post lapsum biennii factam fuisse, ac verosimile credit, mulierem interuenisse in propria causa. At legem hac de re tacere, ipse fatetur. Et si de interuentione in suo negotio aliunde constituerit, non habuerat illa SCti exceptionem, eique adeo frustra renunciare iobebatur. Hæc renunciatio post biennium eam præsumtionem inducere poterat, lege

lege IUSTINIANI, quæ est 22. C. ad Sct. Vellei. nondum condita. Vnde nec obstat, renunciationem non ab initio, sed demum post interuallum fuisse factam. Vid. l. 19. ff. d. nouat. Dicamus igitur, priorem fœminam in adducta l. 31. ff. cod. Scto uti noluisse, quod se ab ipso debitore, pro quo intercesserat, suam consequuturam sperauerat; alteram, de qua in l. 32. cit. §. 4. agitur, & hac spe in omnem euentum fretam, & quod insuper actorem in actione succubiturum confideret, exceptionem sponte dimisisse. Quod si ante præsentem solutionem utriusque adempta pœnitendi licentia permissum est, cur non & aliis Velleiani beneficio renunciare liceat, & si eas postea ad soluendum cogi contigerit, a principali debitore restitutionem expectare?

(*nnn*) Primum, quia æquitas naturalis fœminas æque ac masculos ex intercessione obstringit, ut cap. 1. ostendi, & cap. seq. latius exequar. At leges omnes in dubio ita sunt interpretandæ, ut quam minimum a ratione naturali recedant. DN. GRIBNER, *prinip. iurispud. nat. l. 4. c. 1. ib. 2. not. 3. 4.* Secundo, quia ius Romanum vetus hoc beneficium ignorauit, vid. *dist. c. l. §. 3.* adeoque id ad leges correctorias pertinet, quas in dubio ampliare non dect. FRANZK. *ad ff. tit. d. leg. nãm. 53.* Tertio, quia continet priuilegium creditoribus onerosum, adeoque ita explicandum, ne illos nimium grauet, §. *prac. not. l.* quod in specie de intercessionibus mulierum docet CASP. HENR. HORN. *de interpret. iurid. cap. 3. §. 14.* Denique, quia non præter rationem, si quid iudico, a principio vrsi, me in regula subsistere, quæ beneficiorum abdicationem permittit. Vnde nulla mihi probatio iniungi poterit, sed in pari etiam causa victor discedam, ut pote tutus iure generali, donec aduersarii specialem exceptionem liquido probauerint.

Argumenta
 minus liquid
 I.) l. 8. §. 10. ad
 S. C. l. c.

(000) Ita I.) CORNEL. VAN ECK. *princip. iur. ur. ad S. C. Vellei.* vrget l. 8. §. 10. ff. *eod. tit.* quam & in mente habuisse videtur TREVTLER. v. l. i. *disp. 25. ibes. 4. not. f.* ubi typographi errore allegatam puto l. 18. §. 10. Ostendit is locus, mulierem post intercessionem posse sic solvere, ne repetat. Sed regerent aduersarii, se non loqui de presente solutione, quam sciens non potest reuocare S. C. i. auxilio, sed de obligatione ad longinquum & incertum periculum. Prouocant II.) ad *renunciationem tacitam*, quae fit per omissionem exceptionis, eoque sine allegant l. f. §. pen. ff. *eod. l. 14. ff. d. public. in rem act.* iam autem ex BARROSA *locuplet. axiom. l. 5. c. 36. n. 19.* vrget, taciti non esse maiorem vim, quam expressi. HAHN. *ad Wesenb. dict. tit. n. 9.* ANT. PEREZ. *ad C. eod. tit. n. 21.* STRYK. *cf. mod. ff. 16. §. 19.* Sed facile eludent aduersarii hoc argumentum, quia, si exceptio omittatur a sciente in solutione, eam non ob praesumptam renunciationem sed donationem valere dicent: sin omittatur ante litem contestatam, adhuc in quavis parte iudicii vrgeri posse regerant, etiam post sententiam, arg. l. n. ff. d. S. C. i. Maced. Add. illustr. BERGER. *con. iur. lib. 3. tit. 3. ib. §. not. 7. pag. 615.* III.) HYBERVS *praefect. ad ff. dict. loc. num. 14.* monet, huc non facere l. 2. C. *eod.* ex qua monitum habemus, renunciationem esse angustae interpretationis, nec ad alios contractus, quam de quibus specialiter actum est, extendendam. Sed veretur, ne oggeratur, hypothecae remissionem, de qua ibi agitur, plane ad intercessionem non pertinere, add. l. n. C. h. adeoque a *renunciatione pignoris* ad renunciationem S. C. i. quod ad dimissionem obtentae securitatis plane non spectat, consequentiam non valere. IV.) Mater & auia in scenam produci solent, vt, earum exemplo ex l. f. *auth. matri & auia C. quand. mul. tutel. off. fung. licentia renuciandi* corroboretur. Vid. BEYER. *ad ff. d. l. pos. 16. not. c.* Sed excipitur, ita expressim a IUSTINIANO constitutu-

II.) *Renunciatio tacita per omissionem exceptionis.*

III.) l. 2. C. *eod.*

IV.) *Exemplum matris & auiae tutelae.*

stitutum esse in ea specie, in aliis non item. Quare non
 vtar argumento turbido: licet non male replicet SCHILTER.
ad ff. ex. 28. §. 8. non propterea renunciationem in causa tu-
 telæ locum habere, quia IUSTINIANVS ita constituit, sed
 potius imperatorem ita constituisse, quoniam *ratio iuris &*
natura beneficii huius id non respuit, sed admittit.

Neque adeo, si quis repugnet, magnopere urgebo V.) *l. 22. C. eod.*
 tacitam renunciationem, ob quam iteratam post bienni-
 um intercessionem in *l. 22. C. ad SCr. Velleianum* sustineri
 dicunt: vid. TREUTLER. *dict. loc. th. 5. not. a.* cum sciam,
 rationem *legis 22.* non in *tacita renunciatione*, sed præsumtio-
 ne iuris & de iure negotii ad ipsam mulierem pertinentis
 ab aliis quæri. BACHOV. *ad dict. loc. VINN. select. quest. l. 2.*
c. 48.

§. XIX.

Circa modum renunciandi fluctus mouentur in Modus re-
nunciandi,
præuis cer-
tioratione.
 simpulo; (ppp) nihil enim amplius (qqq) ad eam requi-
 ritur, quam sufficiens explicatio (rrr) iuris abdicandi,
 quæ a quocunque (sss) fiat, perinde est. Cæterum ea-
 dem etiam in *iurata (uu)* renunciatione adhiberi, & legi-
 time probari (uuu) debet.

(ppp) Præter rationem hic agitantur controuersia, qua- Renunciatio-
ni huic nullus
modus pecu-
nariæ præ-
scriptus.
 rum inanitas facile patet, si quis cum TITIO *iu. prin. l. 5.*
c. 18. §. 18. hoc vnum perpendat, nihil quoad *modum re-
nunciandi* specialiter cautum esse, hinc ex generalibus æqui-
 tatis principii illum merito iudicari.

(qqq) Frustra sunt igitur, qui plura desiderant, qui Vnde valet
i. sine iure-
iurando.
 bus paucis respondendum est. I.) Iurisiurandi necessita-
 tem statuunt, qui simplici renunciationi locum esse ne-
 gant. Vid. VINN. *loc. cit.* Ea vero rectius negatur ex iis,
 quæ hæcenus disputauimus, atque ita pronunciaffe FA-

Quod tamen
consultius ad-
ditur.

CVLTATEM IVRIDICAM LIPS. docet me D. LVDER
MENCKEN *theor. & prax. pandect. dict. tit. §. 8.* Suaden-
dum tamen est aduocatis, vt clientibus consulant iuris iu-
randi adiectionem vrgerc. Ita enim multo magis valebit
renunciatio, vid. *præiud. ap. WISSENB. ad ff. disp. 30. th. 17.*
etiam ex eorum sententia, qui simplicem nullius momen-
ti putant. Sic etiam fauebunt, quia sibi ipsis contrarian-
tur, quod de CARPZOVIO *supr. obseruauit*, qui iuramento
opus esse contendit *dec. 256. n. 20-22.* Forfitan & sunt, qui
in theoria mecum consentiunt; in praxi tamen iusiuran-
dum requiri statuunt. In quam classem nescio, an referre
debeam illustrem BERGERVM, qui *æcon. iur. l. 3. t. 3. th. 9.*
not. 8. num. 6. pag. 617. ait, *extra casum præstii iusiurandi*
renunciationem cum SCi. Velleiani tum Aurb. s. quæ mulier,
neque in Saxonico, neque in communi foro valere, postquam
num. 5. pag. 66. dixerat, *ad renunciationem non requiri iusiur-*
randum, arg. l. ult. §. 4. ad SCi. Vell. Præstat ergo & hic
iureiurando vti, tanquam sine omnium licium.

2.) extraiudi-
cialiter.

II.) Sunt, qui renunciationem *iudicalem* exigant, in-
que eam sententiam allegent *l. f. §. pen. ff. ad SCi. Vell.* de
qua modo egi §. *præc.* BACHOV. *ad Treutl. dict. loc. lit. 2.*
ZONESIVS *ad ff. eod. tit. n. 15. 18.* Equidem negant quam
plurimi, locum illum de *renunciatione iudiciali* agere, ac
potius de *extraiudiciali* sermonem esse putant, quod mul-
lier cauerit, antequam in iudicium iuerit, se exceptione
non vsuram. BICC. *de SCi. Vellei. p. 3. th. 11.* MULLER. *ad*
Struu. ex. 21. th. 11. not. n. ZANGER. de except. part. 3. c. 11. n.
161. seq. WISENBACH. dict. ex. 30. th. 16. BERL. *loc. sepis*
all. n. 22. Sed dubium non est, hos ignorantia processus
veteris labi, ac mulieri, de qua sermo est, *coram prætorc*
iniunctam fuisse renunciationem in iure, antequam ipsa &
actor ad iudicem pedaneum cum formula ablegarentur in iu-
dicium. Vid. WESSENB. *d. n. 9.* VINN. *loc. all.* AVERA-
NIVS *dict. cap. 5. n. 14.* Verum quid inde? Cauit illa in
iure,

iure, quia ibidem disceptatio fuerat orta, nec prætor alteri actionem restitutoriam aduersus priorem debitorem denegare poterat, antequam sciret, illam exceptioni SCti renunciaſſe. Nihil hoc ad alias, priuatim renunciare volentes: ſufficit igitur, nullibi requiri, vt *coram prætore* præciſe fiat, vel eiusmodi cautio aditionem iudicis præcedens; MENCKEN. *contr. ſel. iur. ciu. diſp. 6. th. 16. reſp. 2.* vel alia quæcunque renunciatio SCti Velleiani. Manet igitur libera, *arg. l. 8. ff. d. public. in rem act.* valide etiam priuatim ſuſcipitur. HAHN. *ad Weſenb. dict. l. 1.* illuſtr. BERGER. *æcon. iur. dict. p. 616.* vbi & FACULTATEM IURIDICAM & SCABINATVM VITEMB. ita pronunciaſſe, refert.

III.) Instrumentum publicum ſiue trium teſtium ſub-^{3) in inſtr.} ſcriptione munitum aliqui deſiderant. SAND. *l. 3 t. 11. d. 2. mento priuato.* HUBER. *ad ff. r. d. SC. Vell. n. 15.* TREUTLER. *dict. th. 5. lit. a.* moti *l. 23. §. 1. C. eod. tit.* Verum 1) lex illa agit de interceſſione, non de renunciatione, quæ ob præſentem iuris remiſſionem non æque facile a muliere ſuſcipitur, ac interceſſio. *l. 4. §. 1. ff. eod.* MENCKEN. *dict. diſp. 16. th. 17.* 2) Lex illa IVSTINIANI pertinet ad illas tantum renunciationes, aduersus quas antea competeſſe exceptio SCti Velleiani, adeoque plane non ſpectat ad fideiuſſionem renunciatione munitam. III. STRYK. *cautel. contract. ſect. 2. cap. 6. §. 12.* 3) Quæ renunciat SCto Velleiano, etiam conſequenter beneficio huius legis renunciat, vt quæ eius pars eſt, probe monente illuſtr. DN. ACCETTI. *iur. contr. l. 16. §. 1. §. 14.* de quo minus dubitabunt, quibus ex *cap. 1. §. 6. lit. x. §. 8. lit. dd.* hic repetere placebit, quam exiguam mutationem ius vetus per nouam illam conſtitutionem paſſum fuerit.

(rrr) Iuri ignoto non renunciatur; *arg. l. 6. §. 8. ff. Necessaria que in fraud. cred.* præſumitur vero mulier ius ſuum igno-^{vero eſt certioratio.} rare; *l. 1. §. 1. ff. d. edend. l. 9. pr. d. iur. & fact. ignor. l. 2.*

§. f.

§. f. ff. d. iur. fidei. non valet igitur renunciatio absque præuia certioratione. arg. l. 19. ff. d. inoff. test. DN. WILDVOGEL resp. 298. n. 6. BERLICH. d. loc. n. 34. CARPZ. part. 2. const. 16. def. 19. MARTINI ad process. tit. 43. §. 1. n. 222.

A quocunque demum fiat.

Idque nemo negat.

neclleringius

a. tBerlichius

(sss) Fundamentum certiorationis est præsumta foeminae ignorantia. Quæ nouit ius suum, & tamen fidei iuret, non gaudet *§. Cito l. 30. ff. dict. iur.* ergo sufficit mulieri de suo beneficio constare. Perinde est igitur, quisquis demum illam de tenore priuilegii certiorationem reddiderit. Idque mihi tam euidentem videtur, vt valde verear, neminem adeo stipitem fuisse, vt de eo vnquam serio dubitauerit, licet sciam, serio ea de re apud aliquos disputari. Testatur HERINGIUS *d. fidei. cap. 7. n. 474.* nimium esse apud doctores silentium, a quo mulier certiorari debeat. Itaque illam questionem late tractat, tanquam vtilem, quia, si mulier non sit certiorata, dubitetur, an culpa sit creditoris, qui sibi non vigilauit, an agendum cum notario? Hunc sequutus BERLICH. *d. l. n. 47.* qui pariter docuit, pertinere hoc ad officium notarii, addiditque *num. 48.* utilitatem huius decisionis in eo consistere, quod, vbi is suo munere non fuit rite functus, ad indemnitate conueniri possit a creditore, qui alias ipse suam sibi culpam imputare teneretur. Vnde absque causa pugnat illustr. STRYKIVS *vs. mod. ff. 1. ad SCl. Vell. §. 21.* quando aduersus illos contendit, perinde esse, quoad mulierem obligandam, a quocunque demum certiorata fuerit. Quod per se quidem verissimum est, ac recte quoque obseruatum a MEV. *part. 7. dec. 231.* sed nec illi hoc vsquam negarunt, nec facile quisquam sani sincipitis id vocauerit in dubium.

Certioratio etiam requiritur in renunciatione iurata.

(ttt) Dicunt quidem, iuramentum esse vice certiorationis; GAIL. *l. 2. obs. 77. n. 10.* HERING. *cap. 7. n. 507.* verum cum nemo credatur renunciare iuri, quod non intelligit, *l. 8. ff. de his, qui not. inf. l. 3. §. 31. ff. ad SCl. Silan.* WILD-

WILDVOGEL, *resp.* 235. n. 4. & iuramentum etiam viciunt, quæ iudicium iurantis impediunt; *arg. c. 26. X. d. iurei.* patet, doctrinam illam oppido fallam esse, IO. SAM. STRYK. *de eo, quod iustum est circa iuram. extraiudic. c. 2. §. 10.* nec tam verba iurantis spectari debent, quam mens, quæ nulla esse potest in renunciatione iuris ignoti, *conf. BERLICH. d. concl. n. 39. STRYK. vs. mod. d. tit. §. 23. PAGENSTECH. manip. 3. p. 127. 132.* Tu dices, frustra nunc me vellicari, quod ^{Differentia} intercessionis [&] renunciat- ^{ionis sine cer-} ^{tioratione.} ipse dudum concesserim, cum iuratum intercessionem, etiam nulla præuia certioratione, religiose seruari debere, contendi *supr. §. 14. not. l.* Sed dispar ratio est, quæ se pro alio soluturam iurato promittit, satis intelligit, quid spondeat, idque adeo præstare tenetur, licet ignoret, quod iuris subtilitate alias eludere liceat, quæ pollicita fuit. Valet ergo iurata promissio non verbis sine sensu comprehensa, sed probe a spondente intellecta. Contra quæ iuri, quod ignorat, se abdicat, ore promittit, non animo, peregrinorum verborum significationem haud assequente. Nullum ergo est iusiurandum propter defectum consensus eundem. Neque enim verborum apices aucupor, sed vim ac potestatem a muliere non capi præstruo, quod *ex cap. seq.* fiet manifestius. Res liquida erit, si eam exemplo foeminae minoris, alium contractum celebrantis, illustraero. Si iurato contraxerit, utique tenebitur absque ulla certioratione. *Authen. sacramenta puerum C. si aduersus vendit.* At pone, eam simpliciter contraxisse, idque partim nulliter absque curatore, partim in suum præiudicium adhibito consensu curatoris. Fac, eum postea iurare, sic begeben sich deyer *ex priuilegio minorennitatis iur. iust. henden exceptionum nullitatis & restitutionis in integrum,* nec certiozem reddi, quid hæc sibi velint. Neminem puto, adeo formulas sine mente prolatas captaturum, ut eiusmodi renunciationi vllam vim tributurus sit. Iam quis neget, pariter renunciationem foeminae iura sua ignorantis,

tis, sie begeben sich des privilegii S^{cti} Velleiani und der Authentice, si qua mulier. C. ad S^{cti} Vell. non magis ab ipsa intelligi, quam voces Arabicas. Vides ergo, rem saluam esse, & vtrumque absque formidine contradictionis asseri posse. Ex iisdem rationibus non possum consentire BERLICHIO n. 45. certiorationis necessitatem neganti, cum mulier non renunciat exceptioni S^{cti}, sed pacto promittit, se ea non vsurum. Tale enim pactum nil aliud est, quam renunciatio, ac de ignotis non magis paciscimur, quam iis renunciamus.

Certioratio
non presumi-
tur.

Cautela cir-
ca eius proba-
tionem.

(*non*) Certioratio facti est, adeoque non præsumitur, sed probari debet ab eo, qui se in illa fundat. MÜLLERVS ad Siruu. ex. 21. th. 10. not. v. BERLICH. n. 50. 54. MENCKEN. theor. & prax. ff. 1. d. S^{cti} Vell. §. 8. vbi ita pronunciamum docet. Vnde cautela est, curare, vt instrumento publico doceri possit. Creditur enim notario attestanti, feminem de iure suo sufficienter edoctam fuisse, modo ipse vim eius intelligat. Alias cautela est pro rea, ipsum testem producere. Quod si enim rogatus nesciat muliebria privilegia, eius instrumento haud creditur. BERLICH. d. loco. Contra si mulier de omiſſa certioratione excipiat, si ipsi iuris sui gnara fuisse videatur, caute agat creditor, si ipsi iuramentum deferat, annon per se sciuerit, iura sibi aduersus intercessionem subuenire. Quod si præstare nequeat, merito condemnabitur, siue ex capite doti, si simul lateri cogatur, se ea mente fideiussisse, vt postea ad hoc beneficium confugeret, quo ipsam compellendam suadet illustr. STRYK. vs. mod. dict. §. 23. siue ex capite simplicis scientie, quæ necessitatem certiorationis, vtpote non nisi ob ignorantiam hoc casu cessantem requisite, penitus tollit. Cæterum de hoc argumento pluribus agam cap. seq.

§. XX.

Atque ista quidem de iure communi dixisse sufficiat. Iure Saxonico electorali (vvv) intercessio foeminae pro extraneis (xxx) nullam nouam solemnitatem requirit, vt valeat, si quidem *inrata* fuerit (yyy). In iurata vero non aliter sustinetur, quam si ultra renunciationem Scti sufficienter explicati, 1) mulier maiorennis, 2) curatore instructa, 3) *iudicialiter* semet obligauerit (zzz).

Ius Saxonicum circa intercessionem mulierum pro extraneis.

(vvv) De quo vid. *part. 2. consil. el. 18. ibique* CARPZOV. *Loca huc pertinentia.* PHILIPPI *ad decis. elect. 25.* illustr. BERGER. *dict. pag. 610.* MENCKEN. *theor. & prax. ff. dict. loc. §. 8.* D. IOH. CHRISTOPH. SCHREITER. (eum enim auctorem esse, docet diarium vernaculum vermischte Biblioth. 2tes Stück pag. 40. seqq.) *Introduct. in ius elector. atque commun. Saxon. lib. 3. tit. 4. §. 6. 8.*

(xxx) De vxore pro marito fideiubente agetur *cap. seq.*

(yyy) Nam *dicta consil. elect.* tantum de intercessionibus iniuratis; at *decisio el. 25.* non nisi de vxoribus pro marito suam fidem interponentibus disponit. Add. PHILIPP. *ad eand. obs. 4.* vbi prauiud.

(zzz) Quo casu etiam bona dotalia foeminae intercedentis obligantur. CARPZ. *dict. loc. def. 17.* siue maritum habeat, siue soluta sit, vti visum FACULTATI IVRID. LIPS. apud MENCKEN. *dict. §. 8.* Non sufficit vero praesentia iudicis in loco priuato, sed in iudicio renunciandum est. CARPZ. *defin. 19.* nisi foeminae conditio aut aliud impedimentum personae iudiciales ad aedes eius obligandas suadeat. SCHREITER. *dict. loc. §. 6.* Origo forte inde petenda, quod omnis renunciatio iure Saxonico in iudicio suscipienda credatur. Vid. *Land. Di. lib. 1. art. 13.* ZOBEL. *part. 2. differ. 29.*

§. XXI.

Dispositio iuris Silesiaci.

Silesia peculiare de *feminarum intercessionibus* ordinationes habet, ex quibus duas commemorabo. Altera ad totum ducatum (aaaa) pertinet, altera maximam partem ex priore depromta *metropolim Vratislaviam* tangit (bbbb). Vtraque *fœminas*, pro *extraneo* intercedentes, eo demum casu obstrictas pronunciat, quando 1) in iudicio, 2) cum curatore, 3) abdicato, *præuia* *exertione*, S^Ci Velleiani auxilio, alterius debita suscipiunt (cccc). Eiusque *sanctionis* beneficium ne quidem *renunciacione* facta amitti (dddd) statuunt.

Ordinatio Polonica.

(aaaa) RVDOLPHI gloriosiss. mem. Neu confirmirte Schlesiſche Polickey. Ordn. d. a. 1577. 19. Jun. Titul. von der Weiber Obligation, Bürgschafft und Gerechtigkeit, quam vid. in den Käyserl. und Königl. des Erb-*Herzogthum Schlessen* *concernirenden Privilegiis, Statut. und Sanction. pragmat. pag. 88.* vnde constitutionem de mulierum intercessionibus in suas obseruationes practicas elegantissimas tranſtulit DN. SEIDELIVS mox laudandus l. 2. c. 10. §. 18. p. 163. & §. 22. p. 167. Ego operæ pretium puto in gratiam eorum, qui libris ad ius Silesiacum pertinentibus haud instructi sunt, *sanctionem integram* meæ dissertationi inferere. Eius igitur principium dabo *infra c. 3. §. 10. not. 11.* hic adſcribam verba postrema huc pertinentia: *Erüege* *sichs* aber zu, daß eine Wittve nach ihres Mannes Tode, als sie aus seinen Gewehren kommen, durch ihren gefohrnen *Bormunden* mit Erinnerung und Verzeihung der gedachten *beneficien*, von der *Obrigkeit* oder *Gerichten*, ihre *zuvorn* vor dem Mann gethanen *Obligation* oder *Bürgschafft* verneuen, oder sonst desselben *Schulden* zu zahlen über sich nehmen, oder auch sich vor andere Leute verpflichten würde; so soll sie dasselbe *oblig.*

halten ohne Beheß, so weit ihr Gut reicht, zu zahlen schuldig seyn.

(bbb) Verba ipsa statuti Vratislau. Arcic. XV. hæc sunt: *Vratislaviensis statutum.*
 Trüge sich aber zu, daß das Weib vor ihren Ehemann, mit dem sie gemeine Handthierung triebe, wie unlängst angemeldet, bürgete, oder daß das aufgebürgete Gut in des Weibes eigenen und kundbaren Nutzen gewandt worden, oder daß das Weib nach ihres Mannes Tode, durch ihren gekohrnen Vormünden, mit Erinnerung und Verzicht des SCr. Vellei. vor uns an gewöhnlicher Raths- oder Gerichts- Stelle, oder Unfern Deputirten, ihr zuvor vorn Mann gethanen Obligation, durch ihren gekohrnen Vormünden verneuret, oder sonsten desselben Schuld zu zahlen, über sich genommen, oder auch sich für andere, doch da sie ein Eheweib, mit ihres Mannes Vorwissen obligiret hätte; so soll sie dasselbe völliglich, so weit ihr Gut reicht, zu halten schuldig seyn.

(ccc) Requiritur renunciatio facta (I.) in iudicio, quod *Requisita Si-
 lefiaca:
 I.), iudicium.*
 denotatur verbis: vor der Obrigkeit oder Gerichten. Statutum Vratislaviense ait, vor Uns an gewöhnlicher Raths- oder Gerichts- Stelle, oder Unfern Deputirten. *Extraiudicialis* inanis est, quemadmodum anno 1596. 1602. 1610. 1611. & 1621. pronunciatum annoque 1612. a SCABINIS VRATISLAVIENSIBVS responsum fuisse, docet THOMAS SCHROEER. *instit. tutor. & curator. par. 2. quæst. 20. §. 102. num. 3. 4. & 6. pag. 417.* Unde sequitur, fideiubentem comparere oportere in propria persona, maxime cum certior iam reddi debeat sui privilegii. Quamobrem d. 20. Decembr. 1677. reiectum fuit mandatum Mariæ Theresiæ H. Godofredo K. coram Prætorio Suidnicensi datum, quo ille huic commiserat, vt suo nomine apud Comitissam de Z. pro mutuo 2000. thalerorum intercederet.

(II.) Consensus *curatoris*, verbis: durch ihren erkohrnen Vormünden. Quodsi vxor pro extraneo intercedat, statutum

Vratislaviense etiam mariti consensum desiderat, verbis: doch, da sie ein Eheweib, mit ihres Mannes Vorwissen, vnde SCABINI apud SCHROEERVVM *diff. loc. n. 2.* creditori d. 14. Iul. 1545. probationem consensus maritalis iniunxerunt.

III.) Renun-
ciatio SCri
prævia cer-
tioratione.

Eaque singula
in quavis in-
tercessione de-
siderantur.

An liceat
eiusmodi in-
tercessione de-
siderare?

(III.) Certioratio & renunciatio SCri Vellei. Quare ob deficientem certiorationem d. 13. Iun. 1586. inualida declarata mulieris intercessio iudicialis. ap. EVNDEM *ib. num. 5.* idemque alio responso d. 26. Sept. 1633. dato confirmatum fuisse didici. Atque istæ solemnitates non modo ad intercessiones viduarum pro *defunctis maritis*, sed ad omnes omnino, quæ a mulieribus suscipiuntur, pertinent, ne eneruetur SCri auctoritas. Vid. consult. DN. SAM. SEIDELII, reipubl. Vratisl. Secretarii de iure patrio meritißimi, *observat. practic. d. interrib. atque processib. forens. in Silesia l. 2. c. 10. §. 22.* Alias nihil omnino valet, vti pronunciatum d. 6. Sept. 1621. apud SCHROEERVVM d. l. n. 15.

(ddd) Eiusmodi priuilegiis ex statuto formam contractibus dante concessis, ne quidem iurato renunciari posse, contendit WIBEL. *de contract. mulier. cap. 5. num. 19. seqq.* THESSAVR. *decis. Pedemont. 223. n. 13.* Non tamen adeo liquidum est, cur inuiolabilibus beneficium, quod statuto, quam quod generali lege datur, esse debeat; omnia enim, quæ tota in hac nostra dissertatione imprimis de *renunciatione, priuata iuramenti religione firmata*, adduximus, & huc, nisi fallor, applicari possunt: immo nec metuendum, saluo cuiusque iudicio, mihi videtur, ne hoc modo corruat ex integro statuti dispositio, siquidem ex illius verbis *prohibitio simpliciter talis* elici non commode potest, sed eius intentio forte potius eò collineat, ne mulieres extraiudicialiter incaute obligationem alienam in se suscipiant, posteaque sub prætextu, se id non deliberato animo fecisse, hanc præstare recusent. Quis vero præsumeret, fœminam sub tremenda iuramenti religione pro aliquo intercedentem non prius fatis deliberasse, omnesque rationes subeundæ inter-

cessionis ad seriam animi cum periurium tum damnum rei familiaris reformidantis trutinam reuocasse? Vt taceam, non parum incertitudinis communi opinioni inde accrescere, quod Viennæ, referente DN. SEIDELIO *in obseru. pract. cit. loco §. 19.* in secunda instantia *d. n. Oct. 1706.* pronunciatum fuerit, iuramenti delationem in intercessione extraiudiciali super scientia beneficii locum habere. Quippe inde argumentari quis possit, quod, si *extraiudicialis intercessio* simplex huius sit valoris, multo magis extraiudicialis iurata firmam perfectamque gignere debeat obligationem.

Nihilominus tamen fluctuante mente dubius hæreo, quid hac in re incerta statuere debeam, cum hæcenus dictis interpretationem vsualem contrariam sentiam, ceu docet sententia magnifici SENATVS *in allegat. obseru. pract. L. II. c. X. §. XVIII. p. 164.* d. 12. Jun. 1690. in causa Calpar. Lehmgrübners contra Annam Rosinam Behrin, & d. 21. Mart. præsentis anni in causa Herrn Johann Ehr. Ringenhayns contra Fr. Rosinam Seyserin lata; quæ tamen vltima actio in secunda instantia dubio litis euentu pendet.

CAPVT III.

DE

EFFICACI VXORVM INTER-
CESSIONE PRO SVIS MARITIS.

§. I.

Hæcenus egimus de validis intercessionibus *mulierum pro extraneis, qui hoc loco intelliguntur* *Diversitas intercessionis pro marito a priore exigua est.* omnes illi, qui intercedentium mariti non sunt. Superest, vt videamus de efficacibus intercessionibus *exorvm pro viris suis.* Quod pensum facili labore absol-
vemus, cum tantum non omnia, quæ *præcedente capite* dixi-

diximus, etiam ad fideiussiones pro maritis quadrent, & pene nulla iure communi statuta sic diuersitas inter vtrumque casum, licet immane quantum differre vulgari errore existimentur.

§. II.

Cum aut. si
qua mulier
vix quid-
quam inno-
uetur.

Quidquid subest discriminis, inductum est capite 8. Nouelle CXXXIV. quod totidem pene (a) verbis translatum est in authenticam: Si qua mulier Cod. ad SCum Velleianum. Nouissimi huius iuris sententiam supra (b) iam euolui. Hac rite perspecta, patet, re ipsa (c) nihil (d) mutatum fuisse, nisi quod nec reiteratio (e) intercessionis nocere debeat foeminae pro suo viro semet obstringenti. Quo obseruato, facile est, plures doctorum, vxoribus plus iusto fauentium, errores detegere & confutare.

(a) Nimirum praeter paucas voculas, quae tamen ipsae eundem per omnia sensum seruant.

(b) Cap. I. §. 8.

Nullitas in-
ducta ab exce-
ptione re ipsa
non differt.

(c) Ipse enim *dist. loc.* falsus sum, intercessionem, aduersus quas in debitis extraneorum tantum exceptio dabitur, si pro maritis fierent, Nouella IUSTINIANI constitutione, ipso iure nullas fuisse declaratas. Vid. verba *authentice* pag. 20. allegata. Quod ingens discrimen esse sibi vulgo imaginantur, qui veteris ordinis iudicarij rationes non callent. Ego vero dudum ostendi *cap. I. §. 5. not. x. & §. 8. not. dd.* rem totam non nisi diuerso *procedendi* modo differre. Itaque admitto mutationem ratione *processus*; ratione *rei ipsius*, seu *iuris* partibus competentis nullam agnosco: imo nostra aetate ne illam quidem vlla ratione superesse putato, sublato distincto officio praetoris & iudicis pedanei. Sed fac, restare aliquam, iam tamen suo tempore PAVLVS *l. 112. ff. d.*

ff. d. reg. iur. dixit: Nihil interest, ipso iure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur. Quanto magis nos dedecet, inutiles eiusmodi apices processus formularii pro veris iurium differentiis obtrudere incautis?

(d) Satis ostendit integer contextus, imperatorem pro more suis constitutionibus derogare voluisse. Iura cetera ante se condita intacta reliquit, quod me *infra §. 6. not. 2.* liquido ostensurum, confido. Nostrum igitur non est, extendere *novam* constitutionem, quod de *authentica* nostra probe monuit *MEV. part. 7. dec. 229. not. 4.* ad quam optime quadrant singula, quæ pro restrictiva interpretatione *SCti adduxi cap. 11. §. 18. not. mnn.* Has igitur rationes æquissime sequimur in Germania inprimis, ubi minus necesse est a simplicitate iuris naturalis recedere, quæ nullo discrimine texus promissa servare iubet. Nam maxime hospitem esse oportet in historia Romana, qui ignoret, quam deformes fuerint mores Romanarum mulierum, quarum leuitati *AVGVSTVS* primum, ac deinde alii subueniendum statuerunt, & quam impotens sexus scæmineus tempore *vxorii IVSTINIANI*. Vid. *supra cap. I. not. n. bb.* Quare qui vxores nostrates legibus eiusmodi, quibus vetus Roma integris moribus commodissime caruit, æque opus habere contendere velit, eum ego vxore vere Germana indignum censeo. Accedebat mira inter Romanos diuortiorum licentia, mater multorum malorum, ob quam pariter necesse erat coniugibus prospici, ne a maritis probe diplomata domo expellerentur. Contra nostri mariti & per se maiori fide vxores prosequuntur, & ex præcepto diuinarum legum, fidam coniugem ad extremum vite exitum retinere coguntur. Neque adeo tantopere verendum est, ne importunis ad intercedendum sollicitationibus ad incitas redigant vxores, quarum coniunctionem cum non nisi morte solutum iri sciant, cauebunt potius, ut si ipsæ omnino facultatibus non possint non labi, minimum

K

mum

Legibus ante-
Iustinianis
non derogat
authentica,
& interpreta-
tione restrin-
genda est,

inprimis in
Germania,

num illis feruetur, quo & ipsi in calamitatibus sustententur.

Non valet inter-
rata post bien-
nium inter-
cessio uxoris.

(e) Ita verba: *siue semel, siue multoties huiusmodi aliquid pro eadem re fiat*, ab omnibus intelliguntur. Nec aliter eadem explicari debere noua ratione ostendam *infra §. 6. not. s. 1.*

§. III.

Valet inter-
cessio uxoris,
eodem cum
marito in-
strumento se
obligantis.

Primum de modo probandi intercessionem palliatam, quæ, si a creditore negetur, a muliere excipiente omnino demonstranda est (f), autum apud IVSTINIANVM silentium deprehendet, quisquis totam eius constitutionem perleget. Itaque quidquid vulgo dissentiant (g), vxorem cum marito sese eodem instrumento obligantem firmiter obstringi (h) pro sua rata (i), adeo persuasum habeo, vt suspecta mihi prorsus videatur cautela, qua alii a muliere principale chirographum accipi suadent viri sui fideiussione munientum (k).

(f) Quia facti est, nec præsumitur.

Opinio com-
munis, corre-
ctam obliga-
tionem uxoris
in solidam
pronuncians.

(g) ANTON. FABER. *C. l. 4. t. 21. d. 21.* MENOCH. *l. 3. præsumt. 22. n. 2.* GAIL. *l. 2. obs. 89. n. 1. seqq.* BRUNNEM. *ad l. ff. d. SCto Vell. n. 16. 18.* HARTM. PISTOR. *obs. seru. 113.* BERLICH. *nim. 59. & 75.* IO. GE. FLECK. *biblioth. iur. ciuil. lib. 3. in. 48. n. 2.* illustr. STRYK. *vs. mod. ff. eod. tit. §. 6.* IDEM *annotat. ad compend. iur. LAUTERB. h. t. verh. manifeste probeatur pag. 449.* cuius verbis communis sententia rationes proponam: *Quamuis, inquit, alias præsumtio sit, quod, si plures pecuniam acceperint, seque pro illa obligauerint singulorum ratam suam acceperint, & in suam utilitatem vertent; præsumtio tamen hæc vera tantum est in personis, in quibus non præsumitur, quod altero in gratiam alterius potius, quam*

quam sui ipsius id faciat. Secus in præfenti casu, ubi tota pecunia ad maritum, tanquam potentiorum, & cui mulier non facile audeat contradicere, pervenisse recte præsumitur. Et huius præsumptionis hoc fundamentum est, quod onera matrimonii incumbant marito, hinc vxor adeo opus non habet pecunia. Idque operose tueri statuit GE. REICHARD. STVRM. tractat. iurid. de vxore correali cum marito vno eodemque documento obligationis.

(b) In communi sententia, quam modo recensui, in Rebus vxore
interpretationis extensionem recte agnoscit MEV. part. 8. decis. obligari cre-
ditur.
43. Eam vero solidis rationibus destitui in apico est. Concedunt, vxorem censeri dimidiam partem acquisivisse, si instrumento emtionis contineatur, maritum & vxorem simul aliquid emisse. CACHERAN. decis. Pedemont. 140. HARTM. PISTOR. d. obs. 113. n. 7. Suadent, vxorem principaliter obstringendam marito fideiussore, idque valere existimant; vid. not. seq. k. Quare igitur in correali obligatione aliter pronuncianum? Si præsumtio est, inter maritum & vxorem omnia bona fide agi, & tenor instrumenti contra scribentem probat, nec aliud actum, aliud simulatum creditur, donec probetur contrarium: etiam hoc casu vxor obligabitur, cui nullibi prohibitum esse, se vna cum marito absque animo intercedendi obligare, ceu recte docet CARPZOV. p. 4. const. el. 16. def. 4. n. 1. Quod si contra fidem chirographi ab vxore scripti metus & inductio maritalis ac pecuniæ in maritum deriuatio præsumeretur: nemo tutus esset, qui vel vilam rem in maritum ab vxore ex contractu translata ab eo emeret, vel ipsi vxori crederet; quod nemo dicet.

(c) Quod enim attinet ad portionem mariti, nullum Quod suam,
dubium est, vxorem intercedere, quatenus se cum eo cor- non mariti,
realiter obligat, adeoque id, quod tantum pro parte acci- ratam.
pit, in solidum se restitutam promittit, quemadmodum

id etiam de fideiussione pro extraneo iam monui *cap. II. §. 5. not. i.* Quare cum etiam a rata correi extranei solvenda mulier liberetur exceptione S^Ci Vellei. per textum clarissimum in *l. 17. §. 2. ff. ad S^Ct. Vell.* evidens est, multo magis vxorem vna cum viro contrahentem tantum ad suam ratam soluendam obligari. Idque adeo rectissime docuit CARPZOV. *part. 2. const. 16. def. 4.* licet male ad tuendam suam sententiam vsus fuerit argumentis eandem prorsus destruentibus aduersariorum, qui hanc definitionem propterea nihilo melius pro sua opinione allegant, quam sibi contrarius alio loco defendit *lib. 2. resp. 75.*

Vxor obligatur suo chirographo, pro quo maritus fideiussit,

(k) Vxorem ex suo chirographo, licet eidem maritus tanquam fideiussor subscripserit, condemnandam esse, plerique farentur. Vid. HERING. *de fideiuss. cap. 7. n. 430.* MULLER. *ad Struu. ex. 21. th. 11. not. m.* Idque verum est, etiam si is postea testamento declarauerit, se eam pecuniam vniuersam debere, *l. 28. pr. ff. ad S^Ct. Vellei.* cum absolum sit, falsam testationem vnius damno alterius cedere. *l. 40. §. ff. mand. BARBOS. locupl. axiom. lib. 3. c. 45. axiom. 4.* Nec sibi ipsi constat BERLICH. *d. l. num. 65.* quando vxori etiam aduersus principale debitum marito fideiussore contractum exceptionem largitur, quia videatur solummodo color quaesitus, sub cuius praetextu vxor obligetur. Nam ipse statim *seqq. n. 66.* requirit, *vt expresse de fraude, dolo & collusione constet.* Vnde vxorem, quae se hac ratione obligauerat, condemnatam fuisse, si vero intercessionem palliatam subesse excipiat, in reconuentionem ablegandam esse, docet illustr. BERGER. *æcon. iur. ciuil. l. 3. t. 3. th. 8. not. 4. p. 614.* qui, cum addit consilium, vt ob difficultatem probationis iusiurandum deferat marito, forte creditorem actorem in animo habuisse videtur, quod & innuit subiectum praedictum, quo eidem iuramentum purgatorium iniunxit SENATVS APPELLATIONVM DRESDENSIS *dict. loc. pag. 615.* Nihilo tamen secius parum clienti consulere videntur, qui eidem caute-

quod tamen simulat con-

cautelam suppeditant, vt loco obligationis correalis in infumento vxorem principaliter, maritum vero vt fideius-^{cipi cautela non est.} forem, cum renunciatione beneficii excusationis semet obligandum curet. Add. GAIL. *lib. 2. obs. 90. n. 8.* Quod si enim bona fide ipsi vxori credat, ignarus eandem intercedere; non iam hæc cautela est aduersus exceptionem intercessionis inualidæ, sed prudentia cuius creditori commendanda, ne credat absque chirographo. Sin partem tantum crediti ad vxorem peruenire putet, alteram dimidiam ad virum; contra bonam fidem aget, si in totam sortem principalem sceminae obligationem, accessoriam mariti poscat, & totum chirographum suspectum reddet, si iurare iussus fateri cogatur intercessionem palliatam.

§. IV.

Deinde *novella*, & quæ illam refert *authentica*, non nisi de vxore proprio viro subueniente loquitur. Eius igitur dispositio perperam trahitur ad casum, quo coniux ^{Authentica non prodest intercessioni pro mariti cognatis & amicis.} vel amico interuenit. Licet hoc quoque aliquibus placeat ex erroneis rationibus, quasi intercessio pro marito donationem sapiat (1); quæ vero pro viri cognatis proximis fidem suam interponit, hoc ipsius contemplatione (m) fecisse videatur (n).

(1) Ita argumentatur BERLICH. *diel. concl. num. 67. 68.* Intercessio mulieris enim non continet donationem. secutus BARTOL. *in nostram authent. n. 2.* cum quibus consentit TRENACINOY. *d. fidei. resol. 3. n. 7.* add. BRVNN. *ad authent. si qua mul. num. 6.* Quod si verum esset, omnino prohibito intercessionis pro marito etiam ad omnes, in quorum is potestate est, vel quos ipse in potestate habet, aut qui eidem cum ipso potestati subiiciuntur, extendenda esset, *arg. l. 3. §. 2. ff. l. 4. C. d. donat. int. vir. & vxor.* At generaliter hoc dici nequit. Si scemina alterius obligationem, animo ipsum *gratis* liberandi, expromittendo in se suscipiat, fa-

teor & intercessionem subesse, *l. 8. §. 8. l. 9. ff. ad Sc. Vellei.* & donationem. Regulariter vero aliud dici debet, ac valde absonum esset, pro *donatione* haberi *fideiussionem*, ex qua nihil erogatur, quod non aut mandati vel negotiorum gestorum aut cessa a creditore actione repeti possit. Et quid multis? Facile suo gladio iugulatur BERLICHIVS, qui fateatur *n. 66.* quod nec potuit negare, maritum pro vxore valide intercedere. Quod ergo marito licet, donatio non est, quæ respectu vtriusque coniugis æqualiter inualida est, *l. 1. §. 3. ff. d. donat. int. vir. & vxor.*

Nec sit contemplatione mariti,

intuitu cause finalis.

Ratio authentice: metus ac blanditiæ maritales.

(m) Etiam si fideiussio pro *donatione* habenda esset; non tamen valeret prius argumentum in mariti cognatis, soluto potestatis vinculo, vnam cum ipso personam non amplius constituentibus aut eiusdem amicis. Vid. *l. 5. §. 2. ff. eod.* Itaque addit alterum argumentum, quod donatio hæc facta videatur *contemplatione mariti*, adeoque in fraudem legis. Sed ita confundi videtur contemplatio mariti, quatenus est *causa finalis*, siue intentio eidem acquirendi, cum eius contemplatione, quatenus est *causa impulsiva*, siue ratio mouens, ob eius fauorem benefaciendi tertio, eo fine, vt non maritus, sed ipse tertius acquirat, quæ æquiuocatio plerumque negligitur, sed satis euoluta est a DN. IO. CHRISTOPH. FRANK. *d. dominio rei filiosam. fauore in patrem donatæ patri vulgo, sed perperam tributo cap. 1. §. 6. 7.* qui vsum eius ostendit *d. l. cap. 3. §. 10. & c. 5. §. 2.* Priori significato non præsumitur vxor amicis mariti benefacere; posteriore nihil fit in fraudem legis.

(n) Speciosius obiectum fuisset, rationes, quæ IUSTINIANVM magis ad nouellam constitutionem promulgandam permouerunt, ad hunc calum æque quadrare. Duplex allegari solet a doctoribus, amor & metus. Aiunt, maritalibus illecebris facilius vxorem ad intercedendum induci a marito, quam foeminam quamcunque miseratione extranei. Nec ægre minis viri, qui eam in coniugali directione habet, quamvis reluctantem compelli. Vt igitur alias legislatores maiori peri-

periculo maiorem cautelam opponunt; vid. RITTERSH. *ad nov. p. 2. cap. 14.* ita hic quoque strictius prospectum fuisset vxori, mariti insidiis magis obnoxia. MVLLER. *ad Stru. ex. 21. lb. 11. not. a.* Atqui æque facile fœmina a viro suo induci videtur, vt pro eius cognatis & amicis intercedat, ac pro ipso. Id vero est, quod nego. Nemo dicit, *authenticam* pertinere ad fideiussiones pro ipsius mulieris cognatione. Minus ergo periculum subest ab affinibus. Nec vir suæ cognationi favore præsumitur in præiudicium coniugis, de qua ipsa veritas, DEVS, testatur: *Ideo vir deseret patrem ac matrem, & vxori suo agglutinabitur. Genes. 11.*

Hic non metuenda.

§. V.

Porro cum non toti sexui, sed vxoribus tantum prospicere voluerit imperator; dubium non est, quin de iis tantum personis nouella agat, inter quas consistit matrimonium. Frustra sunt igitur, qui *authenticam* etiam ad viduas (o) producunt, quas ne quidem proximo a virorum obitu tempore (p) ad eam iure prouocare (q) existimo: nisi quatenus intercessio viuo marito facta (r) in nouam viduæ promissionem influit.

Authentica non pertinet ad viduas.

(o) Facit hoc BRUNNEM. *ad l. i. ff. ad Sc. Vellei. n. 11.* Rationes dubitandi pro vidua.
 CARPZ. *p. 2. const. cl. 16. d. 3.* IDEM *d. iur. fem. singul. de .4. pos. 4.* vbi præiudicium *Fac. lur. Lips. n. 15.* STRVV. *decis. sabbath. cap. 14. decis. 27.* Ratio est, quia, defuncto licet marito, amor tamen ac reuerentia coniugalis non expirat continuo. Itaque vidua infirmi iudicii ad debitum defuncti suscipiendum eadem facilitate, quam eo viuo *authenticam* repressit, permouetur.

(p) Placet hoc temperamentum B. BEVERO *ad ff. dist. Sacerd. in re. centi luctu.*
 it. *pos. 18. not. d. pag. 307.* probat enim argumenta CARP.

ZOVII,

ZOVII, sed breui tempore mariti desiderium, ac luctus in-
teperiem deseruere animaduertit. Itaque distingui
cupit, vtrum vidua statim post obitum mariti recente ad-
huc luctu oppressa intercedat: an demum dolore per tem-
poris interualla iam delinito?

Consentien-
tes.

(q) Viduam ab authentica priuilegio excludunt
SCHOEFFER. *ad. ff. t. d. SCi. Vell. num. 12.* illustr. STRYK.
vs. mod. ff. ibid. §. 12. IDEM *cautel. conr. sect. 2. cap. 6. §. 8.*
vbi præiudic. COTHMANN. *vol. 5. resp. 48.* MEV. *part. 7.*
dec. 229. seqq. qui tamen contrariam sententiam absque
nota dimiserat *part. 6. dec. 21.* illustr. BERGER. *æ. con. iur.*
p. 617. vbi SENATVM APPELLATIONVM DRESDENSEM,
quem antea pro vidua bis pronunciaffe refert, tandem ne-
gatiuæ accessisse, idemque a FACVLTA TE IVRID. VITEMB.
factum, commemorat. Horum ego causam potiorẽ iu-
dico ob cessantes mariti blanditias imperio mixtas, qui-
bus fundamentis authentica niti creditur §. *præced. noi. n.*
nec moueor reliquis affectus vxorii, quæ sensim euane-
scunt, nec tempus lege definitum habent, iudicis vero ar-
bitrio permitti nequeunt, nisi ius incertissimum reddend-
um sit. Fateor, iuste præsumi in vidua religiosam san-
ctissimi vinculi etiam post nuptias morte solutas memoriam,
& probam coniugem mortuo quoque marito illibatam ser-
uare reuerentiam, benigne credo. Sed hæc ratiuncula mi-
hi non videntur sufficere ad extensionem iuris ex tot ra-
tionibus, quot superius allegaui, strictissime interpretan-
di. Mors omnia soluit, nec vxor amplius est, cuius ma-
ritus decessit. Et quis dicet, viduam magis deperire ma-
ritum defunctum, quam sponsum amari a proba sponsa?
nec tamen quisquam ad eam produxerit authenticae be-
neficii, cui nec SCi auxilium competere in aprico est.

Cantela pro
creditore.

(r) His rationibus motus illustr. STRYK. *caut. conr.*
d. l. cautelam suppeditat creditori, vt post mortem mariti
desi-

desideret, quo de nouo illam obligationem recipiat vidua.

Non intercedo, tantum etiam atque etiam moneo, vt bona fide agat, nec ab illa nouam intercessionem postulet, priusquam de priuilegijs vxorum probe fuerit edocta.

Ridebunt forte rabulæ hoc consilium tanquam præceptum sapientiæ, qualia quia ipsis parum cordi sunt, consultius putabunt, obrepere incautæ quam per suam admonitionem honestatis studio remorari iterationem quauis calliditate, ipsorum iudicio promouendam. Ego vero quamuis nolim furdo fabulam narrare; ipsis tamen iterum serio suadeo, ne nimia astutia se ipsos decipiant, quod alias fore quauis sponcione certare ausim, saltem si me aduocato vidua etiam post vulneratam illorum obreptione causam vterur. Dabo enim & illi præsidium aduersus horum machinationes, & ignorantiam priuilegij ex authentica constante matrimonio quæfici allegare iubebo, plane confidens, replicationem intercessionis post mortem viri repetitæ exceptioni authenticæ oppositam hac duplicatione elidit.

Nam *cap. II.* ostensum est, etiam solum ex causa intercessionis inualidæ beneficio SCti repetere licere. Quanto magis recedi ab iterata intercessione vel condici cautio poterit, quoties alterutra *errore iuris* facta vel scripta est a muliere, beneficii ex authentica competentis ignara? *arg. l. 8. §. 3. ff. de SCt. Vellei.* Quamobrem ex regulis artis ita constituendum arbitror: (I.) Retinet vidua priuilegium authenticæ ab vxore quæsitum; (II.) quod si *primum* post mortem mariti intercedat, tantum SCto Velleiano tuta est; (III.) si intercessionem viuo viro iam factam eo defuncto *repetat*, non præiudicabit beneficio authenticæ *ignoro*. (IV.) Si illud intelligat, valebit Velleianum, nisi noua intercessio talis sit, qualis alias efficaciter obligat. (V.) Excipitur tamen fideiussio iterata post biennium, qua intercessionem ab vxore factam nunquam confirmari, ostendam *§ seq. not. 1.*, saltem quoties biennij initium incidit in vitam

Necessitas certiorationis authenticæ.

Cautela pro vidua, post mariti mortem intercessionem repetente.

Regule de intercessione viduæ.

L

præ-

præfundli mariti, quod tempus ob præfumptionem continuatarum persuasionum, *nov. 61. c. 2. §. 2. illustr. STRYK. disp. de iur. privileg. contr. privileg. c. 2. n. 69. seq.* ad minimum deduci oportet.

§. VI.

*Intercessio
pro marito
repetita nun-
quam valet;
cætera æque
ac pro extra-
neo.*

Ipsæ vxorum pro suis maritis intercessionem in eo distinguuntur ab aliis, quæ pro extraneo fiunt (s), quod ne quidem post biennium repetitæ (t) valeant. In cæteris esto regula generalis (u): *Quæcunque intercessio in favorem extranei suscepta non enervatur Scto Velleiano, eadem etiam valide obstringit coniugem viri sui debitum suscipientem.* Quæ cognita facile est, efficaces vxorum pro maritis intercessionem a præconceptis Ictorum opinionibus vindicare, in quo exequendo adeo licebit esse breviores.

*An intercessio
pro marito
post biennium
repetita va-
leat?
Ratio dubi-
tandi.*

(s) Facile foret, etiam hanc differentiam vellicare, si mihi propositum esset, non tam veritatis studium sequi, quam id dare operam, ut rubro meæ dissertationis, quam fieri possit, speciosissime satisfaciam. Cum enim ne verbulo quidem biennii mentionem fecerit imperator, sermo vero sit de iure, interpretatione minime ampliando; non de foret color, si, quæ de intercessione *multoties* repetita dicuntur, ad iterationes intra biennium factas restringerem. Sed alia omnino ostendam ex integro novellæ tenore.

*Ratio deci-
dendi.*

(t) Tota series *authentica & novell. 134. cap. 8.* firmiter mihi persuadet, IUSTINIANVM, prout erat in suis maxime legibus inconstans, *suarum* de intercessionibus constitutionum pertractum, *isdem* quoad vxores derogare voluisse, de iure ante Iustiniano vero tunc ne quidem per somnum cogitasse. Vetuit igitur in vxore pro marito fideiubente observari secundum suum edictum (quo fideiussiones instrumeto

mento publico comprehensæ ipso iure valere iubentur,)
l. 23. C. ad Sc. Vellei. vetuit ad easdem applicari primum,
 quo intercessionem post biennium factæ confirmantur *in l. 13.*
C. eod. idque ipsum volunt verba, *sive semel sive multoties*
huiusmodi aliquid pro eadem re fiat. Nec fuit quisquam,
 quoad meminî, qui eadem aliter fuerit interpretatus. Cæ-
 tera vero authenticæ ac nouellæ nihil noui continent.

(u) Fluit hæc regula ex modo dictis consequentia ne-
 cessaria. Itaque nihil moror dissensum communem imbel-
 libus argumentis nixum, & par adeo ratio est huius authen-
 ticæ & legis *23. ad Sc. Vellei.* quam ad intercessionem iure
 ante-Iustiniano efficaces non pertinere ostendi *cap. l. §. 7. v. Valent.*
not. cc. Nec obstat 1) quod vxorum intercessionem *nullæ*
 declarentur, 2) quod casus versionis in rem probatæ ex-
 ceptus innuat inclusionem ceterorum sub regula eosdem ir-
 ritos declarante. *arg. l. 4. §. f. ff. d. per leg. de qua argu-*
mentatione videri potest NIC. EVERHARD. a MITTEL-
BVRG loc. argument. legal. loco ab except. ad regul. Nam ad
 vtrumque dubium iam respondi *supr. p. 20. add. p. 13. &*
not. præc. c. Accedit 1) quod etiam *d. l. 13.* nullitatem in-
 duxerit, nec tamen ad intercessionem olim licitas extendi
 debeat, 2) quod quemadmodum *permittitur* casus antea li-
 citus, si creditum in vxoris vtilitatem versum fuerit, ita e con-
 trario *nullus declaretur* alius casus antea validus, interces-
 sionis post biennium. Si ergo expressio vnus casus probat ius
 diuersum in reliquis, etiam inualiditas reiterationis proba-
 bit validitatem reliquarum exceptionum.

§. VII.

Patet (v) igitur, valere intercessionem vxoris etiam *Varia species*
 pro marito, quoties ipsa 1) callide (x) egit, aut 2) il-
 lustris ac regalium exercitio instructa (y) est, aut 3) *interces-
 sionum effica-
 cium pro ma-
 rito.*
 nullum damnum sentit, veluti acceptis in eius rem ver-

fis (z) quod inter coniuges, inter quos bonorum communio viget, quodammodo (aa) contingit, pretiove (bb) pro intercessione accepto: aut 4) ignorante creditore (cc) intercedit: aut 5) apparenter tantum, veluti indemnitate (dd) promissa: aut 6) pro credito privilegiato, veluti si ex pietate (ee) vel pro dote (ff) fideiubeat. De mercatricibus & cambiantibus (gg) eadem repetenda sunt, quæ de intercessione pro extraneo dixi.

Remissio ad
cap. II.

(v) Sequor ordinem cap. II. §. 3. seqq. seruatum. Neque adeo longis probationibus opus habeo, quas me ibidem anticipasse existimo, si doctrina si præc. h. c. singulis iungatur. Spero itaque, neminem mihi vitio versurum, si nunc meris assertionibus ac remissionibus breuissimis defungar, nisi vbi speciale dubium specialem responsionem flagitabit, aut aliæ peculiare obseruationes plus lucis requirent.

Validitas intercessionis
dolosæ.

(x) Vxori decipienti authenticam non succurrere, iam monui cap. I. §. 8 p. 21. Nec puto, quenquam fore, qui eam fraudes tueri dixerit, maxime, cum, irrita etiam intercessione, tamen actio non excluderetur, quæ in dolum vxoris competit. arg. l. 23. ff. ad SCr. Vell.

Quid in rem
vxoris verum?

(y) Add. STRYK. cautel. contrar. sect. 2. cap. 6. §. 5.
(z) Casus huius validitatem speciatim confirmat authentica. Versa vero in rem vxoris hic creduntur etiam ea, quæ luxui impensa fuerunt, LAVTERB. exerc. 28. concl. for. 18. modo maritus vxore petente ita nummos dilapidet. Neque enim vxori æquum est, imputari prodigalitate viri pretiosas vestes obrudentis. BRVNN. ad l. 16. ff. h. n. 5. add. PETR. FRIDER. d. mandat. l. 2. o. 61. n. 13. Sed cautus sit creditor, ac de manifesta, quam authentica desiderat, probatione sollicitus. Neque enim sufficit confessio vxoris forte ipso instrumento comprehensa, GAIL. l. 2. obs. 89. CARPZ. resp.

Quomodo
versio probatur
plene?

resp. l. 2. tit. 6. resp. 75. n. 11. nisi facta fuerit in iudicio, GAIL.
 d. obs. n. 5. BERLICH. p. 2. concl. 19. n. 70., cum hæc confessio
 omnes superet. KLOCK. tom. 3. conf. 108. n. 33. aut coram tribus
 testibus secundum BERLICH. d. l. n. 77. Sed quid, si probatio ^{Quando locus}
 tantum minus plena fuerit? Videtur ea negligenda; quia, ^{lit}
 ubi manifesta probatio exigitur, iuramentum alicui etiam se-
 miplene probanti deferri non potest ex sententia BERLICH. d.
 l. n. 79. Enim vero non video, cur non sufficere debeat, quid-
 quid præter extraiudicalem ac merito suspectam vxoris
 confessionem alias plene probat, siue solum, siue aliorum ac-
 cessione corroboratum. Itaque & iuriurando ab aëtoe ^{in iuriurando}
 delato locum relinquo, & iudici copiam facio litem ex pro- ^{delato,}
 bationibus minus plenis turbidam iuramento alteri parti
 iniuncto finiendi. Vnde purgatorium mulieri iniunctum ^{purgatorio,}
 fuisse, commemorat ac defendit CARPZOV. dict. resp. 75. n. 16-18.
 Quod faciendum, quoties aut probatio semiplena minor
 adest, aut peracta probatione semiplena sola rea de veritate
 iurare potest. Quoties enim vterque pari pollet veritatis
 notitia, aëtor, qui semiplene probavit, ad suppletorium po- ^{aut supple-}
 tius admitti debet. Vid. DN. MICH. HENR. GRIBNER. princip. ^{torio?}
 proc. iudic. l. 1. c. 5. sect. 2. §. 5. n. c.

(aa) Vid. illustr. STRYK. vs. mod. ff. t. d. Sct. Vell. §. 4. vbi ^{De commu-}
 docet, in iis locis, ubi ex moribus vel statutis vera bonorum com- ^{nione bono-}
 munitio inter coniuges obinet, cessare usum authenticæ. Siue ^{rum}
 enim vxor intercesserit, siue non, teneri eam ex suis bonis pro ill. Strykii, ^{sententia}
 marito inope solvere, licet integræ dotis periculum incurrat.
 Factum vero talem communionem inducens non aliter inter
 coniuges ad hunc effectum subsistere, quam cum renunciatione
 Scti Velleiani (vel potius authenticæ) ob tacitam, quæ subest,
 intercessionem. Mihi sic videtur: videndum, vtrum ^{inores meo.}
 locorum, vbi communitio bonorum inter coniuges introdu-
 cta est, mariti creditoribus tantum bona, quæ vxor constan-
 te matrimonio habuit, an etiam eius personam obligent?
 Posteriore casu STRYKII sententiam amplector. Priore,

quæ non intercessit, non tenebitur quoad acquisita post mortem mariti, quæ intercescit, tenebitur pro parte dimidia. Hactenus enim non potuit non verti in utilitatem vxoris, omnium bonorum sociæ. Itaque nec opus erit renunciatione, quam adeo, quantum ad partem dimidiæ *auth.* requiro in communiõne bonorum pactitia, *arg. nostræ auct.*

(bb) Dissent. MENOCH. *lib. 3. præsumt. 22. num. 4.* ZAN-GER. *d. l. except. part. 3. c. 11. n. 144.* Consent. BEYER. *ad ff. d. Sc. Vellei. pos. 11. 12. iunct. 13.*

(cc) CARPZOV. *l. 2. resp. 75. n. 3.*

(dd) Ita iudicatum apud MEV. *part. 6. dec. 22.*

De interces-
sione pro libe-
randa fama
mariti.

(ee) Quorsum referunt vxorem debitum mariti pro liberanda eius fama & fide constituentem. HERING. *cap. 7. num. 417. seqq.* illustr. BERGER. *dec. iur. pag. 617. lit. V.* ex ratione, quia recipiendo in se debitum non tam pro eo intercedere, quam nomen eius a creditoribus emere videtur. Ego addo, quia subest versio in rem ipsius vxoris. Fama quavis pecunia potior. Decostio mariti etiam vxori aliqualem notam inurit, saltem eius dignitatem sine dubio minuit. Quare quæ pro fama viri conseruanda erogantur, omnino etiam in vxoris commodum, pecuniario præstantius, impenduntur.

(ff) Consent. BRUNNEM. *ad l. f. C. ad Sc. Vellei. n. 5. iunct. n. 16. 18. ad l. f. ff.* Dissent. illustr. BERGER. *dict. loc. ibique* ICTI FRANCOFVRTENSES.

De mercatri-
ce & cam-
biante.

(gg) Vxor mercatrix non gaudet authentica: add. MEV. *p. 8. dec. 453.* Id vero intelligo de vxore, quæ vel separata a viri rationibus negotiationem suo nomine exercet, vel communem cum marito, ea lege, vt in ipsam quoque pars lucri retundet. Secus est in vxore mercatoris *administra* ac solas operas ad mercaturam, quæ tota mariti est, præstante, wenn das Eheweib mit im Laden sitzt und verkauffen hilfft. BRUNNEM. *ad l. 17. §. f. ff. eod. v. 6.* illustr. BERGER. *d. l. p.*

l. p. 66. vbi responsum FACVLTIATIS VITEBERGENSIS, licet maritus merces ex bonis dotalibus aliisque ad vxorem pertinentibus comparauerit. *arg. l. 7. C. si certum per.* illustr. a COCCEL. *iur. contr. eod. tit. qu. 15.* vbi præi. Quod si ergo ipsa de lucro nihil participet, ac virum tantum subleuet in mercatura, famuli tantum rationem habet, sic wird einem Diener gleich geachtet, PAUL. IAC. MARPERGERS Fragen von der Kaufmannschaft *part. 1. pag. 96.* nisi alud receptum; quemadmodum etiam, quæ mariti negotiationem tantum administrat, mercatricis iure fruitur Gedani per *ordin. Camb. Gedanens. art. 38.* & in regno Prusico per *ius Camb. Pruss. art. 35.*

§. VIII.

Quod si vxor pro marito intercedens iurata fide con-
traxerit, iusiurandum omnino adimplere compellenda
est. Idemque obtinet, si suis beneficiis iureiurando, li-
cet & formula minus solenni concepto (*bb*), renunciaue-
rit: modo in casu renunciationis de iisdem sufficienter
(*ii*) edocta (*kk*) fuerit. Immo iuri congruit, vt etiam in-
iurata (*ll*) renunciatio sufficiat. Quæ omnia testium (*mm*)
præsentiam minime requirunt.

Valer inter-
cessio iurata
& renuncia-
tione in iuris.

(*bb*) COLER. *d. proc. execut. n. 250.* illustr. STRYK. *vs. mod. 1. ad SCt. Vellei. §. 10. & 12.* vbi præi. Dissentit IDEM *cautel. contr. sect. 2. c. 6. §. 5.*

(*ii*) Pugnânt inter se doctores, vtrum sufficiat ab vxore renunciari Senatus consulto Velleiano, an necesse sit in specie etiam authenticæ beneficii abdicari? Prius sufficere videtur ALEXANDRO *l. 7. cons. 146.* HVBERO *ad ff. dict. d. l. §. 6.* EIDEM *vs. mod. §. 14.* illustr. BERGERO *resol. Lauterb. p. 233.* BRUNNEMANNO *ad l. f. ff. h. n. 56.* Vtrumque requirunt IDEM BRUNN. *consil. 2. 9. n. 21.* SAND. *l. 3. dec. 1. def. 4.* MEV. *p. 6. dec. 22. n. 4.* COCCEL. *iur. contr. d. 1. quest. 13.* aliique. Illi vrgent 1) auctoritatem iurisiurandi, 2) enixum propositum omnibus exceptionibus,

An sufficiat
renunciatio
Velleiani?
Dissensus
doctorum.

bus renunciandi, 3) comprehensionem authenticæ sub SCto, cuius pars & accessio facta sit. Hi ad diuersitatem remedium & strictam renunciationum naturam prouocant. In eo vero omnes videntur consentire, non tam de nomine remedium quæri, quam de re ipsa & consentis beneficii, vxori expositis & ab ea per renunciationem dimissis. Nam terminos latinos artis vxorem haud capere, præsumtio est. Putarem igitur ita dicendum: Aut id ipsum, cui præuia certioratione renunciat vxor, verbis vernaculis integrum sensum exprimentibus instrumento expressum; aut eidem solummodo insertum est, illam renunciare SCto Velleiano. Primo casu tantum renunciatum, quantum expressum, siue in ipsa certioratione authentica nominata fuerit, siue non: posteriore casu præsumendum, mulieri tantum SCti beneficium fuisse explicatum, & ab illa abdicatum, non etiam privilegia amplius per authenticam concessa. At quæ sunt illa? Nullum plane, nisi quod ne quidem iteratio post biennium obliget. Nam quod SCtum obligationem ipso iure conseruet, & ope exceptionis eneruet, contra authenticam ipso iure eandem tollat, id quidem mulieri explicare, esset cum ratione insanire velle. Cum igitur non tam verba renunciationum spectemus, quam mentem; sequitur, eam, quæ SCto valide renunciauit, etiam authenticæ beneficium amittere, nisi vnice casu vix dabili, si post biennium fidei iussione pro marito repetiisset, ac, postquam deinde Velleiano SCto renunciauit, exciperet, se ignorasse beneficium authenticæ etiam iterationem quamcunque nullam declarantis.

Certiorationis necessitas; (kk) DIDAC. COVARRVVIAS ad c. quamuis p. 2. §. 3. n. 8. Dissent. FRANTZK. ad ff. dict. iij. n. 28. ZOES. ibid. n. 20. BRVNN. ad l. f. ff. eod. n. 17. Tutius adhiberi certiorationem, tradunt ENGELBRECHT. compend. iurisprud. dict. iij. §. 6. in fin. illustr. STRYK. caut. contr. d. l. §. 4. Sit ergo sollicitus creditor de probatione certiorationis, adeoque eam inferi curet,

probatio.

curet instrumento notarii, vel ipsum iusiurandum verbis vernaculis tam late concipiat, vt simul declarationem iurium vxoris comprehendat. Vid. formula elegans apud STRYK. *d. caus. contr. d. l. §. 4.* Caueat vero formulas ineptas, qualem hic pro more dedit KOLSHORN. *ad Schwappf. syn. ff. p. 400.* ipsorum beneficiorum tenorem ne syllaba quidem explicatum commemorans, sed notarium scribere iubens: Und weil auch des Debitoris seiner Ehegenossin deutlich erklärt und verständiget worden, daß eine Ehe-Frau sich nicht kräftig de iure verbinden könne, (quod extra intercessionem falsissimum) sie habe denn ihren weiblichen Gerechtigkeiten eydlich renuncirt &c. Quasi vero certioranda esset de necessitate iuratæ renunciacionis & non potius de sensu sui priuilegii!

(II) HAHN. *ad Wesenb. dict. tit. n. 9.* CORNEL. VAN ECK. *Validitas renunciacionis iniurata.* *ad ff. d. 1. pos. 14.* Dissentiunt plerique, vid. COTHMANN. *vol. 5. resp. 48. n. 3.* RAVCHBAR. *p. 1. qu. 34. n. 12.* BRUNNEM. *ad f. ff. dict. tit. n. 16.* SCHILTER. *ad ff. ex. 28. n. 11.* MEV. *part. 7. dec. 229. n. 1.* & quos hi magno numero plures allegant. Rationes potissimæ sunt: 1) quod authentica intercessiones vxorum nullas declaret; 2) quod sit lex prohibitiua. Verum cum nullitas ab eneratione tantum quoad veterem modum procedendi apud Romanos differat, vid. *cap. 1. §. 6. n. 10.* & *§. 8. not. dd.* quoad ipsum iuris vinculum autem vtraque pari passu ambulet, prout ostendi *§. præc. 2.* quæ sola superest, diuersa processus pridem aboliti ratio non poterit obstare, quominus authenticæ æque renunciare liceat, ac SCto. Add. *supr. c. 1. §. 8. not. dd.* vbi ad vtrumque argumentum respondi, ac probaui, nouellam esse quidem legem prohibitiuam secundum quid, intuitu nimirum creditoris, non vero simpliciter talem, respectu etiam debitoris, vt hæc non possit beneficium dimittere, si velit.

M

(mm)

(*mm*) BRUNN. *ad l. ff. d. t. n. 14.* Dissent. HVBER. *ad ff. ib. th. 18. 19.* vbi contraria præiudicia.

§. IX.

Dispositio iuris Saxonici electoralis.

Iure Saxonico electorali ad validam vxoris pro marito intercessionem eadem requiruntur, quæ in fideiussione pro extraneo (*nn*). Tum vero ipsa tantum quoad bona sua paraphernalia ac receptitia (*oo*) obstringitur, quibus nec aduersus constitutum iniuratum (*pp*) privilegium concessum est. Vt quoad dotem, dotalicium (*qq*) ac donationem propter nuptias etiam obligetur; præterea opus est iureiurando, eoque corporali (*rr*). Sed forma hac neglecta ne quidem heredes (*ss*) vxoris obstrictos crediderim.

(*nn*) Vid. *cap. II. §. pen.*

(*oo*) Ita sancitum *part. 2. const. el. 16.* Add. auctores *cap. II. allegati*, ac præiudic. apud MENCKEN, *theor. & prax. ff. 2. ad Sc. Vellei. §. 8.*

De pseudo-privilegio constitutio.

(*pp*) Constitutio electoralis generaliter loquitur de vxorum intercessionibus, iisque, si cætera se recte habeant, absque iureiurando bona earum præter dotalia affici præcipit. In hunc censum recte refertur constitutum. Interim ad illud indistincte iuratum renunciationem requirunt CARPZOV. *ad d. const. d. 2. SCHREITER. introduct. in ius Saxon. l. 3. t. 4. §. 7.* quasi ex vsa forensi. Ego vero religioni mihi duco, Carpzouianis præiudiciis legi contrariis vim iuris consuetudinarii adscribere.

Intercessio etiam marito non illata afficit.

(*qq*) Adeoque omnia omnino bona. Equidem HVBER. *ad ff. t. ad Sc. Vellei. th. 20.* refert ex BECKMANNO, Lipsienses respondisse, vxorem renunciationem tantum quoad ea bona obligatam, quæ ad maritum detulerit, non etiam ad reliqua. Verum id ipse ex ratione iuris municipalis deriuandum arbitratur. Ego vero potius conicio, confundi

fundi intercessionem renunciatione authenticæ corroboratam cum *renunciatione* mera hypothecæ & iuris prælationis. De postrema Lipsiensis respondisse probabile est. Eam enim non nisi illata vxoris afficere constat, atque ita ab iis pronunciatum fuisse, etiam CARPZOV. refert p. 2. c. 16. d. 20.

(17) Iusiurandum hoc casu exigit *dict. const. 16. p. 2.* quod necessitas iuramenti quoad dotalia.
 corporaliter præstari debeat hac formula: so wahr mir Gott helfe und sein heil. Wort, definit *decis. 25.* neque adeo sufficit promissio bey dem Wort der ewigen Wahrheit, quemadmodum iudicatum apud illustr. BERGERVM *acon. iur. pag. 516.* Curatoris vero consensu non opus esse, ubi iuratur *arg. auct. sacramenta püberum C. si adu. vendit.* pronunciatum meminit IDEM *ibid.* Immo non obstante hac sanctione in conscientia ad vitandum periurium vxor intercedens obligatur etiam ex iureiurando implicito, secundum CARPZOV. *dec. 199. num. 20.* & BRVNEM. *consil. 89. num. 35.* aut extraiudiciali, ex sententia illustr. STRYK. *vf. mod. d. 1. §. 11.*

(18) Quod si vxor moriatur non reuocata intercessione, Renunciatio vitiosa nec heredes vxoris obstringit.
 cui accessit renunciatio ex omissione iurisiurandi vel alterius solennitatis vitiosa, eius heredes quasi purgato vitio obstrictos tradunt CARPZOV. p. 2. c. 16. d. 9. IDEM *de iurib. fœmin. senul. decad. 4. post. 8.* PHILIPPI *ad dec. 25. obs. 3. n. 10. 12.* ubi præiudic. illustr. STRYK. *vf. mod. §. 15.* Rationes sunt: 1) quod mors sit loco iuramenti, 2) quod intercessio mulieris ratione mariti sapiat naturam donationis, quam constat, licet inter coniuges prohibita sit, morte tamen confirmari. l. 32. §. 2. ff. l. 1. l. 3. l. 10. C. de donat. int. vir. & vxor. Verum prima ratio iusiurandum *promissorium* renunciationis cum quibusdam assertoriis perperam miscet, ac ius speciale male vertit in regulam generalem, vnde & ab illustr. STRYKIO reiiicitur: alteram, etsi vera esset, tamen nihil concludere, manifestum facit l. 7. §. 1. ff. l. 20. C. ad Sc. Vell.

Vell. quæ ostendunt, exceptionem mulieri competentem sine dubio ad eius heredes transire. Suboluit vis argumenti, ni fallor, liquidissimi ipsi STRYKIO *d. l.* Itaque ille conatus est sequenti modo obicem amouere: *Respondio*, inquit, *in d. text. agi de muliere, quæ intercessit, sed beneficio suo non renunciauit, hoc casu viique ad heredes transit exceptio. Verum si renunciatum sit, sed iuramentum omissum, morte tamen hæc renunciatio confirmata, tunc heres hunc defectum non magis, quam illum opponere potest, quod vxor marito donare non potuerit. Vtrobique enim adest legis prohibitio, quæ per mortem purgatur. Sed hoc omne quidem in quæstione est, vtrum renunciatio inualida morte confirmetur, vtrum heres eius defectum non magis opponere possit, quam prohibitionem donationis, & an in eiusmodi renunciatione sublit legis prohibitio talis, quæ morte repurgetur? Si hæc dicere sufficit, eadem facilitate singula dicentur de nuda intercessione, nulla renunciatione inualida munita, quam ipse concedit non obligare heredes. Nihil igitur agit, donec ostendat diuersam rationem renunciationis & intercessionis. Sed fac, illam ostendi! ficulneum tamen erit argumentum. Nunquam enim probabit, eam sapere naturam donationis, quod supra satis a me confutatum fuisse existimo §. 4. not. l.*

§. X.

*Ius Silesiacum
& Vratilau-
viense.*

Constitutio provincialis Silesiaca (ii) statutis Vratilauensibus (uu) totidem pene verbis inserta ad intercessionem vxorum pro (vv) viris suis nullum iusiurandum, sed easdem per omnia solemnitates requirit, quas in fideiussionibus pro extraneis desiderari docui (xx). Attamen coniuges pro suis maritis, non nisi ad dimidiam (yy) vsque honorum (zz) partem obstringi patitur, quod Vratilauie ita accipi moris est, vt vxor intercedens, non nisi
ex

ex iis soluere cogatur, quæ vltra vestimenta (aaa) ac dimidiam reliquorum bonorum (bbb) salua (ccc) habet. Idque priuilegium etiam ad liberos (ddd) tranfit. Vidua vero (eee) ac mercatrix Vratislauiensis (fff) in solidum tenentur.

(ii) In ORDINAT. POLIT. iii. von der Weiber Ob-^{Lex provin-}ligation verba sequentia habentur. Es hat sich auch bishero^{cialis Sil-} vielfältig begeben, daß die Weiber, wenn sie sich an kräftigen^{saca.} Stellen, für ihre Ehe-Männer und andere Schuld halben in Bürgschaft eingelassen, daß sie dasselbe hernachmals wiederkommen, und also daraus ganz beschwerliche, widerwärtige Rechte, theidigung und Händel erwachsen. Wenn denn aber hierinnen aus vielen beweglichen Ursachen, nicht unbillig gebührliche Maß zu halten ist, damit beyde diejenigen, so auf dermassen Bürgschaften getrauet, nicht gefährdet, so wol auch der Weiber Begnadung in acht genommen, und doch darunter, sonderlich die eheliche Liebe und Treue, Selbes und Gutes halben nicht hindan gesetzt werden möchte: also soll hiemit statuiret und verordnet seyn, daß wenn sich hinfüro ein Ehe-Weib vor der Obrigkeit oder an geröbntlichen Gerichts-Stellen, durch ihre hierzu insonderheit gekobnen und erbetenen Vormündern, verschreiben und verobligiren und sich ihrer weiblichen Freyheit, des Senatus consulti Velleiani & nouarum constitutionum, (welches sie zuvorn durch die Herrschaften, Aemter und Gerichte nochdürftig berichtet und erinnert werden soll) außern und verzeihen würde, daß sie dasselbe, obgleich dermassen verzieht nicht eidlich auch ohne andere Solennitates, geschehen, bis an die Hälfte ihres Guts zu halten schuldig seyn, und ihrer weiblichen Freyheit weiter nicht, denn allein in der andern Hälfte ihres Guts genieffen soll.

(iii) Art. 15. pag. 28. So hat sich auch vielfältig begeben, Statutum
M 3 daß Vratislau

daß die Ehe-Weiber, wenn sie an kräftigen Stellen, für ihre Ehe-Männer Schuld halber obligiret, daß sie dasselbe nachmals wiederkommen, und also daraus ganz beschwerlich widerwärtige Nichtathetidung und Handel erwachsen. Wenn denn aber hierinnen aus vielen beweglichen Ursachen nicht unbillig gebüh-liche Maß zu halten ist, damit beyde diejenigen, so auf solche obligationes und Raths-Verschreibungen getrauet, nicht gesche-ret, so wol auch der Weiber Begnadung in acht genommen, und doch darunter die eheliche Liebe und Treue, Geldes und Gutes halben, nicht hindan gesetzt werden möchte: als haben wir uns dahin verglichen.

Wenn sich hinfüro ein Ehe-Weib, für und neben ihrem Ehemann, vor uns an gewöhnlichen Raths- oder Gerichts-Stelle, oder denen, so wir auf Ersuchen dazu deputiren, durch ihren hierzu erkohrnen Vormünder verschreibet oder obligiret, und sich ihrer weiblichen Freyheit des Senatus consulti Velleiani, welches sie zuvor nothdürftig berichet und erinnert werden soll, geäußert und verziehen hat; so soll sie dasselbe, ob gleich demassen Verzicht nicht eidlich geschehen, bis an die Hälfte ihres Gutes zu halten schuldig seyn, und ihrer weiblichen Freyheit weiters nicht, denn allein in der andern Hälfte ihres Gutes genießen.

*Correalis ob-
ligatio pro
intercessione
habetur.*

(vv) Quid, si se cum maritis obligent? Eum casum ex-primi putant verbis *statuti Vratislaviensis* für und neben ihrem Ehemann, itaque hoc etiam pro intercessione habent in dubio, nec admittunt nisi versione in rem vxoris aliunde quam ex eius confessione probata. Ita magnificus SENATVS pronunciauit a. 1674. Producebatur instrumentum obligatorium huius tenoris: Ich Hanns Jac. Pittschke, und ich Maria Seeligerin, beyde als selbst schuldige, bekennen hiemit: daß wir S. E. F. vor aberkaufte Waaren schuldig worden sind zu sammen 400. Thlr. so wir auch in unsern grossen Nutzen ver-wendet; geloben demnach und versprechen, Ihme Hrn. Gläu- bigern

bigern solche 400. Ehr. binnen Jahr und Tag danckbarlich zu be-
zahlen, bey Verpfändung alles unsers Vermögens, liegend und
fahrend 2c. treulich sonder Befehrd, geschehen Breslau den 12.
Octobr. 1671.

(L. S.) H. J. P.

(L. S.) M. S.

(xx) Nempe vt intercessio fiat 1) *coram actis*, 2) *cum Solemnitates*
curatore, 3) *cum renunciatione* priuilegiorum, præuia cer- *necessaria.*
tioratione, vid. *cap. II. §. vlt.* Renunciatio vero *generalis*
admittitur; quemadmodum audiui, d. 11. Ian. 1603. pron-
unciatum in causa Vrsulæ viduæ Gerstmannæ, quæ bene-
ficiis muliebribus non in specie sed tantum generaliter re-
nunciauerat.

(yy) Ita sæpius pronunciatum docet THOM. SCHROEER. *Vxor obliga-*
tur tantum
ad dimidiam
bonorum.
inst. tuor. & curat. part. 2. qu. 20. §. 102. num. 12. 13. 14. p. 419.
420. Atque id temperamentum etiam TESSAVR. appro-
bat *dec. 223. n. 13.* Ita enim nec ad incitas redigitur, nec ma-
ritum deserere cogitur vxor. Aliud tamen in *ducatu Ols-*
Extra ducatum Ols-
tensem,
ensi viget, vbi vxor pro marito fideiubens in solidum tene-
tur, *Jurisl. Oelsn. Landes-Ordn. part. 2. art. 8.* Verba
huc quadrantia videantur excerpta in *obseruat. practicis* sæ-
pius allegatis *L. II. c. 19. §. 20. p. 167.*

(zz) Bonorum, inquam, non debiti, vt SCABINI d. 8.
Febr. 1599. pronunciarunt, & d. 11. Ian. 1603. responderunt
ad consultationem dictæ viduæ Gerstmannæ. Casus hic est:
Vxor in fidem suam recipit 50. maritus nihil omnino restitu-
ere potest. Vxor in bonis habet 60. Tenetur ad soluendos 30.
tanquam dimidiam suum facultatum, nec liberatur præ-
stando 25. tanquam dimidium debiti.

(aaa) Vestimenta & linteamenta, *Veinen Geräthe*, non *In vestimenta*
vxoris credi-
tore nullum
ius est.
imputanda docent allegata *obseruat. pract. de iur. atque pro-*
cess. forens. in Siles. p. 167. ideo, quia generali obligatione
haud continentur, quæ verosimile non est, debitorem
specialiter fuisse obligaturum, *l. 1. seq. ff. d. pignor.* Ob-
stat

stat equidem, quod obligatio dimidiæ bonorum non tam ex voluntate mulieris, solidum promittentis, deriuari debeat, quam ex statuto, quod adeo non videtur admittere restrictionem ex affectione debitoris, quemadmodum regula *diſt. l. 1.* locum non habet in tacitis hypothecis *a. l. 6. l. 7. l. 18. ff. eod.* Verum salua res est, & recte vtrumque coniungitur. Ex statuto non tam persona vxoris obstringitur, quam eiusdem bona. Hoc præstructo omnino videndum, *quenam* bona videatur obligare voluisse, quæ ante intercessionem certiorata est, tantum de illis, non de sua persona obstringenda agi.

Æſtimatio bonorum vxoriorum.

(*bbb*) Æſtimatio vero fit ex *tempore illationis* vsque ad mortem vel fugam mariti, non habito respectu ad id, quod tempore intercessionis superſuit. Computantur itaque omnia, quæ vxor tempore contracti matrimonii poſſedit, additis iis, quibus poſtea eo conſtante facultates ipſius mediante hereditate, donatione, legato vel alia ratione auctæ fuerunt, vti reſponſum ad reſquiſitionem A. N. (id eſt Adami Neumanni) apud SCHROEER. *diſt. loc. num. 9.*

Dimidiam integram retinet vxor.

Periculum reſidui ad creditores pertinet.

(*ccc*) Finge, hæc omnia conſicere 600. inde pro marito ex interceſſione ſolui 200. vxorem denuo pro eo fideiubere. Tenebitur ad 100. hos enim tantum ex dimidia omnium bonorum ſaluos habet. Alteram dimidiam totam ſibi retinet. Vid. SCHROEER. *diſt. loc.* Conſequens eſt igitur, creditoribus perire, quidquid *ultra* dimidiam illarum ex concurſu vxor obtineri nequit. Primum enim illa ſibi vindicat ſuam dimidiam, quam omnino ſaluam habere debet, etiamſi creditores parum vel nihil conſequantur. Atque ita ſæpius pronunciatum, velut apud SCHROEER *d. l. diſt. obſeru. pract. §. 21.* & ſpecialim in *Stuba d. 13. Mart. 1644.* Creditoribus tamen, apud quos vxor interceſſerit, ex altera dimidia ſtatim poſt ipſam ſatiſfieri, adeoque illos ce-

ceteris concreditoribus præferri conuenit, quatenus ipsa vxor, in cuius locum succedunt, illos præcessisset, vt iudicatum ap. SCHROEER. *ib. n. 10.* Quæ omnia etiam in reliqua Silesia feruari æquum est, cum *ordinationis prouincialis* eadem verba sint, & par intentio esse videatur vxoribus dimidiam facultatum partem omnino conseruandi, *d. obs. præf. §. 21.*

(ddd) arg. l. 20. C. ad Sct. vellei. atque ita responderunt SCABINI *Wratisl. d. 9. Jul. 1699.* an Barthel Helmers Rinder.

(eee) Viduam authenticæ beneficio haud frui quoad intercessionem mortuo demum marito factam *supra* docui. *Vidua gaudet iure uxoris.* Idem confirmant STATVTA SILESIACA & WRATISLAVIENSIA verbis *cap. 2. §. vi.* allegatis, quæ illas ad solidum soluendum compellunt. Attamen consensus curatoris & solennitas iudicialis &c. requiritur, siue intercessionem pro vivo factam repetant, siue mortuo demum marito eius debitum constituent, vel aliter pro eo intercedant. Ita enim coniungenda sunt verba aliquantulum dubia idque cum propter paritatem rationis, tum quia pro conseruandis muliebribus beneficiis laboratum constat. Atque sic sæpius iudicatum fuisse audiui *d. 3. Mart. 1540.* inter Simonem Reichel & Euam Janin, *d. 17. Iun. 1620. d. 6. Sept. 1621.* ad requisitionem Joh. Beers & August. Neumanns, *d. 6. Dec. 1635.* ad requisitionem Vrsulæ Schindelin, itemque *d. 23. Mart. 1649.*

(fff) Vxorem mercatricem absque vlla sollemnitate ac certiatione in solidum teneri, cum STATVTVM *Mercatrix caret priuilegio* WRATISL: *dict. §. trüge sichs aber zu ostendit, tum orgiis muliebribus licet tantum mariti.* *din. camb. ann. 1716. §. 2.* cuius verba superius §. 12. c. 2. tradidimus ex quibus simul patet, pro mercatrice etiam eam haberi, quæ administratorio tantum mariti nomine

*nomine nego-
tietur.*

negotiatu verb. vor sich oder ihren Mann. Vnde Scabini Wratislauenfes apud SCHROEER. d. l. n. 8. responderunt: da wie recht dargethan und erwiesen werden möchte, daß des M. Haus-Frau und neben ihrem Ehe-Mann die gesammte, quod in præcedentibus exprimitur ihnen sambt und unverschiedlich vertraute) Handlung und Factorey verwalset, s. e. u. sp. w. N. daß H. H. erwehnte Weißmannische Wittib besagter Factorey und Handlung halber zu belangen wohl besuget, dieselbe auch ihres Vorwendens angemaster priorität ungeachtet dafür zu haften schuldig. Pariter d 20. Oct. 1650. responsum comperi: daß Eheleute, welche mit einander gemeinen Weinschandl getrieben, zugleich zu zahlen schuldig.

§. XI.

*Cautela, ne in
contrahendo
omittantur
superflua a
DD. requi-
sita.*

Hac ergo ratione de validis mulierum intercessionibus ex arte iuris sentiendum & casibus fideiussionum iam factarum ad decidendum oblatis pronunciantur arbitror. Probe tamen memoria teneo, veram sententiam in praxi errantium multitudine atque auctoritate non raro opprimi. Causarum vero patrono, atque omnibus illis, qui contractus adhuc ineundos dirigunt, incumbit non modo providere, ne in præcepta iuris-prudentiæ impingatur, verum etiam cauere, ne ex regulis artis facta fori tyrannidem infestam experiantur. Itaque omnibus suafor ero, vt re adhuc integra nihil omittant eorum, quæ, per se superflua, Doctorum, plura quam lex iubet requirentium, erroribus in necessitatem versa sunt, vel saltem innoxie atque vtiliter adhibentur, vt controuersiæ inanes ac litium protrahendarum occasiones præscindantur.

§. XII.

§. XII.

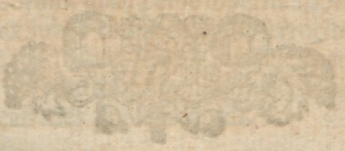
Tantum sufficiet dissertationi inaugurali, quamvis *Conclusio.*
 plurima adhuc restent a themate minime aliena, verum
 a me sponte omissa, vt qui integrum volumen scribere
 in animum non induxi. Quæ vero tetigi, vt ordine
 pertractarem nec sine solida ratione definirem, operam
 dedi diligenter. Id vero me vbiuis assecutum fuisse
 minime mihi polliceor. Homo sum: argumentum
 pertractavi sane spinosum, in quo cum magna ingenia
 reliquerint, quod emendetur, ego vnus non ero, in
 cuius elaboratione nihil desiderari possit: denique tem-
 poris ratio festinante calamo plura compulit absoluere,
 quæ per longius otium rectius forte expoliuissem. Ita-
 que non *intercedo*, quo minus a me subinde argumenta-
 tiones parum *efficaces* temere *in fidem meam* receptæ
 fuisse existimentur. Neque tamen ideo de tuo, lector
 beneuole, fauore desperabo, cum rationes modo ad-
 ductæ, si qua in re lapsus deprehendar, a te mihi veniam
 facile exorent. Non despondebo igitur animum, sed
 plane confidam in tua humanitate, quæ, nisi me spes
 omnis de te capta egregie fallit, non eneruabit tot
 legitimarum excusationum pro meis
 erroribus

EFFICACEM INTERCESSIONEM.

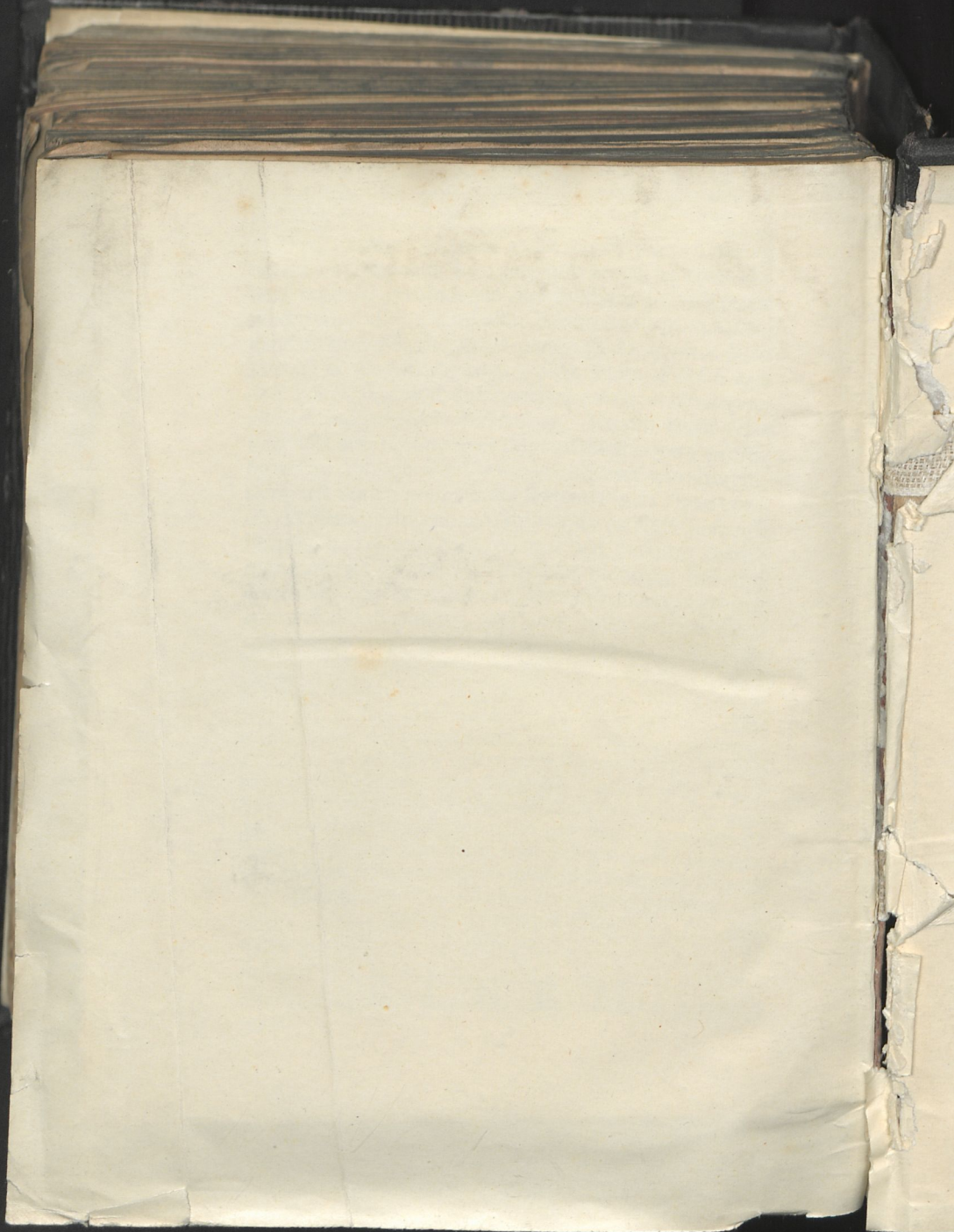

Capitulum... XIII. De...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...
Primum...

EPIGRAMMATA IN RESSIONEM

Halle, Diss., 1718 Bi-ge

ULB Halle

3

005 360 714

TA/OC

Q. D. B. V.
DISPUTATIO INAUGURALIS IURIDICA
DE

1778, 11°

EFFICACI MVLIERVM INTERCESSIONE,

QVAM
INDVLTV INCLYTI ICTORVM ORDINIS
PRAESIDE

DN. IVSTO HENNING. BÖHNERO,
IC. COM. PALAT. CAESAR. POTENT. REGI BO-
RVSS. A CONSIL. AVL. ET PROF. IUR. OR-
DIN. h. t. DECANO,

PRO GRADV DOCTORALI

LEGITIME CAPESSENDO
AD DIEM XIV. DECEMBR. MDCCXVIII.
IN AVDITORIO MAIORI
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS.

PUBLICAE ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTET
AVTOR

IOANNES BERNHARDVS REMBOWSKI,
IVDICIORVM VRATISLAV. ADVOCAT. IURATVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IO. CHRISTIANI GRVNERTI, ACAD. TYPOGR.

4

